

NTIYON CHE DIN IHYAN APOSTOL

*Ndą Vaco Ndah yahn Dendiohs nduhcq che a
necah ye ndudo yahn ye*

¹ Ndih Teófilo che yahinó ndih, nān caca che dendáh menān ne, a dirún ąma ndeh nān dehtenduh che din Dihvo vo Jesucristo mān, che chicuahn ye mān, ² nde ndą ro che conah̄n ye vahchetero. Cuahn che ametah nāhn ye vahchetero ne, numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, cah̄ ye ntiyon che va che din ihyan apóstol yahn ye che a tendah̄ nun ye. ³ Adive che chihno se Dihvo vo ne, ntuche ye, ne mān ye ndą ye ndeh yune, chinduco ye ihyan chahn chete che o raco ro. Nduco chemin ne, chenahn ihyan chahn te cuaco che quenduche ye, ne cah̄ cuande ye ihyan chahn yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. ⁴ Cuahn che nduco ca ye ihyan apóstol chahn ne, rāhn ye ri ye ihyan:

—Hua ndaca nchuhn yan Jerusalén. Conan rino ne nde ndą ro che conah̄n che ndihco cāde Dendiohs Chida che co Vaco Ndah yahn ye. A yahn chemin che renté nduco ne nde ro menān. ⁵ Cuaco te Juān ne, chehdenune ye ihyan, ate nchuhn ne, cuihno neve ro ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn.

Conah̄n Dihvo vo Jesucristo vahchetero

⁶ Tāhn min cuahn che ndidāma ihyan chahn ne, tumerune ye Dihvo vo:

—Dihve nuhn, ¿a mān ro cuh che ndahco cāde ne che cāhcantiyon mān nación yahn Israel ne?

⁷ Ndahconan ye, ne rāhn ye ri ye ihyan chahn:

—Hua cuande yahn nchuhn che cadino ne deh ro, o deh ura che conahn che man Dendiohs Chida a ndihco cāde ye. ⁸ Ate chu che cuande yahn ne. Cuahn che co Vaco Ndah yahn Dendiohs, conun nchuhn ne, conan cuma ne vederihquentiyon. Tuhme cuacotuhn ne ndudo yáhn yan Jerusalén mān, numacuahn estado yahn Judea mān, nación yahn Samaria mān, nde numachahte iyehnse.

⁹ Chihno rāhn Dihvo vo chemin ne, nahm min che rendihchero ihyan chahn ne, condā ye vahchetero. Tuhme quendihco ąma man, ne chehnān ihyan chahn ihyan. ¹⁰ Numanahn che vatendi ca ye, rihno ye che condā Dihvo vo nān ro ne, adenān ndā o ángel, chenun ye tino cua.
¹¹ Rāhn ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn, sahn Galilea, ¿dehco che rihno cuāhn nān ro ne? Mān Dihvo vo che ndāca ye vān nchuhn, din Dendiohs che conāhn ye vahchetero ne, nduhcā che ndihchero ne che conāhn ye, tihcā ndaconan chi tun ye.

Tendahnun ye Matías cava che co ye apóstol, conan ye menun Judas

¹² Chihno min ne, ndāca ihyan chahn min nān che duche Cuete Olivo, ne conāhn ye vān Jerusalén. Nino yune min, nuhneva che nihnde cāde nān ley yahn Dendiohs che co cāca ihyan ro che rahte tuhno ye. ¹³ Cuahn che ntā ihyan chahn viyān me ne, chendā ye ąma vah, cocha ye nān o cuahito, cuarto nān che rahtenun ye. Vān

ihyan chahn ne, nduco Pedro mān, Jacobo mān, Juan mān, Andrés mān, Felipe mān, Tomás mān, Bartolomé mān, Mateo mān, Jacobo, che dāya Alfeo mān, Simón Zelote mān, Judas, che dihno Jacobo mān. ¹⁴ Ro ro ne, rendo dāma nducoyaca ihyan chahn nduco dihno Dihvo vo mān, chaco ye, María mān, yāhn ca ihyan ndāhta mān, revāh ye.

¹⁵ Ama ro min ne, chandi Pedro nān ihyan che ritahno ye Dihvo vo, che ri ye tenduh əma ciento quenan ndico, ne cahndudo ye:

¹⁶ —Nchuhn dihnó, a va che conahn ndudo che din Vaco Ndah yahn Dendiohs che dirun David yahn Judas, che quendahnān se yahn sahn che din se preso Dihvo vo. ¹⁷ Sāhn min ne, chi cuande se van nuhn, din se ntíyon nduco nuhn. ¹⁸ Tume che ndāca se yahn nunde yahn se ne, ca əma ndi yahn. Chihno min ne, chendah se, denderen se, ne chendan se, chihno chetuhn rehte se ndiyāhn. ¹⁹ Cuahn che checadino ihyan yan Jerusalén yahn chemin ne, chaconahn ye che duche yāhn min, Acéldama, devāco yahn ye, che nahm cahma Yahn Yahn Yun. ²⁰ A ndirun nān libro yahn Salmo tuhcā:

Cuhnde mān vāco se.

Nde əma ihyan hua conun ye min.

Namin a ndirun:

Conan tāma ihyan menun se, ndonda tah ye ntíyon che quenan cuma se.

²¹ 'Chemin che əma cha ihyan che namin chinduco ye Dihvo vo numacuahn ro che quechica ye, ²² nde ro che chehdeneune Juan ihyan, nde ndā ro che din Dendiohs che conahñ ye vahchetero ne, va che

co cuande ye van nuhn, cava che cuacotuhn ye ndudo yahn che a ntuche Dihvo vo.

²³ Ntihyon yan ihyan chahn o ihyan. Ama ye ne, José Barsabás, che namin duche ye Justo, ne tama ye ne, Matías. ²⁴ Tuhme covah nducoyaca ye:

—Dihve nuhn, a ndih che rendihche ne chedave yahn nducoyaca ihyan. Conahma ne nuhn cha ihyan che o chuhn, nahm ne ²⁵ che co ye apóstol, conan ye menun Judas, din ye ntiyon che denda se, din nunde yahn se, te a cuahn se nan che redin yahn che conun se.

²⁶ Tuhme din ihyan chahn sortear, ne quendah yahn Matías che co ye apóstol, co cuande ye van ihyan che ndichiama chahn.

2

Chiya Vaco Ndah yahn Dendiohs

¹ Cuahn che nda vihco Pentecostés ne, nto dama ihyan apóstol nduco nducoyaca ihyan chahn che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. ² Adenan chahco chine nan ro nduhca yuhne tan che áma rano, ne chito chete vah nan che chenun ye. ³ Ndihchero ye che deca ro ruchiyahn ro chetuhn, ne chiya tin queri áma ye. ⁴ Tuhme quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nducoyaca ihyan chahn, din che rahn ye tama te o nan deváco.

⁵ Ama yahn ihyan ndata yahn Israel che redinahn ye che nihnde cade nan ley yahn Dendiohs ne, chica ye numachahte iyehnse, ne chenan ye yan Jerusalén ro min. ⁶ Cuahn che chihnevan ye che chine ne, ndo dama ye, ne áma rahn ino ye, te queri áma ye ne, chihnevan ye deváco yahn

mān ye che rente ihyan che chenun ye chete vah.
⁷ Ama rahn ino ihyan chahn, ne rāhn ye vān mān ye nduco vih:

—¿A ndiyu ihyan Galilea nducoyáca ihyan sih che tihcá rente ye? ⁸ ¿Táca che rente ye deváco yahn queri áma vo che rente vo yan vácó vo? ⁹ Vān nducoyáco vo ne, nduco ihyan yáhn yahn Partia mān, Media mān, Elam mān, Mesopotamia mān, Judea mān, Capadocia mān, Ponto mān, Asia mān, ¹⁰ Frigia mān, Panfilia mān, Egipto mān, Africa che nde tahque yahn ca va che co yan Cirene mān. Namin nduco ihyan yan Roma mān. Nahn vo ne, ihyan nación yahn Israel, ne náhn vo ne, ihyan tāma nación che ritahno vo dāma nduko ye. ¹¹ Namin nduko ihyan yahn yahn Creta mān, Arabia mān. Rahndudo ihyan sih ndudo yahn vederihno che redin Dendiohs, rihnevan queri áma vo deváco yahn mān vo.

¹² Ama rahn ino nducoyáca ye, ne tumerune vih ye:

—¿Deh conahn che tihcá ri ne?

¹³ Ate náhn ihyan chahn ne, duche rino ye, ne rāhn ye:

—Coh ihyan sih, ne chemin che tihcá redin ye.

Cahndudo Pedro

¹⁴ Tuhme necuandi Pedro nduko ihyan apóstol che ndichiáma chahn, ne cahndudo ye:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Israel nduko nducoyáca ne che vate ne yan Jerusalén, cua cuande ne man, cuihcovan ndah ne che cahmá man. ¹⁵ Hua dehve coh nuhn nduhcá che rāhn nchuhn, te meniyon ne, comān rahcō nun

vatiyan. **16** Che rendihchero nchuhn ne, a yahn chemin che dirun ihyan profeta Joel tuhcá:

17 Rahn Dendiohs: “Cuahn che a nahm tuno ro che conahn che a ndihco cädé ne, dechúh Vacó, cava che conun ihyan iyehnse. Daya nchuhn ne, cuahndudo ye ndudo yáhn mán, ihyan decahya ne, ndihchero ye vederihno ván yahnde yahn ye mán, ihyan ndico ne, cahno ye mán.

18 Ro min ne, dechúh Vacó cava che conun ihyan che redin ye ntiyon yáhn, ne cuahndudo ye ndudo yáhn.

19 Nán ro mán, ndiyáhn mán, dín vederihno, ne cuhnde ro yun mán, yahn mán, yahme mán.

20 U che Dihve nducoyaca ihyan ne, cuahn che ametah ndá ro che techecadé ne, nan yáhn ne, co mán, ne iyo ne, ndo nduhcá yun.

Ro min ne, ro che áma yudo, ro che cahco ró che áma chahte vederihquentiyon yáhn.

21 Tuhme nducoyaca ihyan che cuahn che u che Dihve ye ne, ndedeváhn ihyan.”

22 'Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, cuihco van ndah ne che cahmá: Dendiohs ne, dechuh ye Jesús yahn yan Nazaret ván nchuhn, ne mán nchuhn devano cuaco ne, te numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, din ye vederihno, ndihchero ne. **23** Cuahn che ndá ye täh nchuhn ne, nduhcá che a ndihco cäde Dendiohs nde ro menán ne, din nchuhn preso ihyan, necah ne ihyan täh sahn nunde. Nahm yah se ihyan, ne chihno se ihyan nduhcá che nahm ne. **24** Ate ndedetuhche

Dendiohs ihyan, chehnevi ye ihyan tāh vederih, te hua co che ndāhcō ndiya vederih ihyan. ²⁵ Hua co che conan ye tāh vederih cuahn dāma, te a yahn ye che dirun David tuhcā:

Dihvē, cuahn dāma rendihchē ndih che nduco ne u.

Quenan ne lādo tāh cuacó, cāva che hua dihya nun inó co.

²⁶ Chemin che chi yenó, ne ndevá yavenān ne numacuahn vedeyeno.

Recāh vedechahtino chedave yáhn,

²⁷ te u che yahino ne ne, hua cāhcomān ne u vān tenāhn,

nde hua cuahneecun ne che conún chete yayan cuahn dāma, chā u.

²⁸ Tihyon yune ne u nduhcā che ndāhcā conán nān ne.

Ama yenó yahn che nduco ne u.

²⁹ 'Nchuhn dihnó, cuaco te chih indihte yuhn vo David mān, che chehche ye mān, che va yayan yahn ye nde meniyon mān. ³⁰ Ihyan min ne, profeta ye, ne numacuahn vedeyudo ne, cāh Dendiohs ndudo yahn ye che vān ndāta yahn ye ne, quendāh ihyan min che a va cāde che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse, nuhnde tāh ye vederihquentiyon yahn ye. ³¹ David ne, anduhneca ndete che ndihchero ye che ntuche ihyan min che a va cāde che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse, ne chemin che dirun ye che hua conun ihyan min vān tenāhn mān, che hua chā ye mān.

³² Mān ne, Dendiohs ne, a ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo, ne nuhn ne, devano cuaco nuhn yahn. ³³ Nducote ndedetuhche Dendiohs Chida

ihyan min numacuahn vederihquentiyon yahn ye mān, nducote dinahn ye ndudo che necah ye che dechuh ye Vaco Ndah yahn ye mān ne, chemin che redin ihyan min vederihno che rendihchero nchuhn mān, rihnevan ne mān. ³⁴ A yahn ihyan min che ndā ye vahchetero che dirun David tuhca, ndiyu yahn mān ye:

Dihve Dendiohs ne, rāhn ye ri ye Dihvé:
 “Cuihnde muhn lādo tāh cuācó,
³⁵ numanahn che ndahco ndiyá ihyan che hua ri rendihche ye dī, ndeva ye yavenan.”

³⁶ 'Nducote tihcā ne, codevano cuāco nducoyaca ihyan nación yahn Israel te a Jesús, ihyan min che nahm yah nchuhn ne, ndahco Dendiohs vederihquentiyon tāh ye che ndedevahn ye ihyan iyehnse mān, che co ye Dihve nducoyaca ihyan man.

³⁷ Cuahn che chihnevan ihyan chahn che tihcā cahndudo Pedro ne, əma chi rān ye, ne tumerune ye Pedro nduco ihyan apóstol chenāhn chahn:

—Dihno nuhn, ¿deh va che din nuhn mān ne?

³⁸ Ndahconan Pedro, ne rāhn ye ri ye ihyan:

—Queri əma nchuhn, cuento ino ne nunde yahn ne, ne cuah ne Dihvo vo Jesucristo, cuedenune ne, cāva che nchahco Dendiohs nunde yahn ne, ne din ye che conun Vaco Ndah yahn ye nchuhn. ³⁹ Tihcā, te a necah Dihvo vo Dendiohs ndudo min cava nducoyaca ihyan che tendahnun ye, nchuhn mān, dāya ne mān, ndāta yahn ne mān.

⁴⁰ Cuahn che chihno cahndudo Pedro ndudo cuh nduco ndeh nan ca ndudo che tuhchan ne, yahve ye ihyan chāhn, ne rāhn ye:

—Cuendededevahn ne nchuhn van ihyan nunde che vate ye man ro cuh.

41 Tuhme ihyan che nevahnecun ye ndudo yahn ye ne, chedenune ye, ne ro min ne, tenduh ino mil ihyan chitahno ye Dihvo vo, chinduco ye ihyan chahn. **42** Nducoyaca ye ne, riquendi ye che ricuahn ihyan apóstol chahn, ne rendo dama ye nduco vih man, revah ye man, rendeh ye pan nduhca

Nduhca che redin ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

43 Ama rahn ino nducoyaca ihyan yan, te ama redin ihyan apóstol chahn vederihno.

44 Nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ama no vederendededadino yahn ye nduco vih, ne rihco mendahn ye dehtenduh yahn ye cava nducoyaca ye. **45** Cuahn che va vederetahn yahn combiero yahn ye ne, rendihcue ye yahn yahn ye man, dehtenduh yahn ye man, ne recah ye tume me queri ama ihyan chahn tunoca va vederetahn yahn ye.

46 Ro ro rendo dama ye yaco chahte, ne ndevaco ye ne, reh ye nduco vih, ne rendeh ye pan nduhca

che chihquentiyon Dihvo vo. Chenan cuma ye vedeyeno man, vedenecun man. **47** Rendeva ye yavenan Dendiohs numacuahn vedeyeno, ne ndahca

chenan ye nan nducoyaca ihyan. Ro ro ne, rendedevahn Dihvo vo Dendiohs ihyan, rinduco ye ihyan chahn.

3

Ndoyahn ama sahn che neneva doh cah se

¹ Ama ro nān rahco ino a chino, ura che revah ihyan ne, cuahn Pedro nduco Juan yaco chahte. ² Ama chende yaco me ne, duche Hermosa, ne ama sahn che neneva doh cah se nde ro che chihndeyan se ne, va se min. Ro ro riquenda ihyan sahn, ne min rihco ye sahn cava che caaca se ihyan che renda ye yaco che din ye vedevahino nduko se. ³ Cuahn che ndihchero se Pedro nduco Juan che nda ye chende yaco me ne, chica se che din ye vedevahino nduko se. ⁴ Ndihchero ihyan chahn sahn, ne rahn Pedro ri ye sahn:

—Condihchero nuhn.

⁵ Sahn min ne, va yan se, rendihchero se ihyan, te rahnco se te cah ye tume sahn. ⁶ Ate rahn Pedro ri ye sahn:

—Metah diyahnguan yahn, nde hua ne diyahngua, ate co conán di. Nduco vederihquentiyon yahn Jesucristo yahn yan Nazaret, cuenecuen, ne cuique.

⁷ Chetah Pedro tah cuaco se, ndedecuan ye sahn, ne ndetahno nuhnde cava dandocah se, ne ndo cuaco cah se. ⁸ Tuhme nde tuno ca yaco se, canan rica se. Chendae se chete yaco nduko ihyan chahn, ra yaco se che yeno se man, rendeva se yavenan Dendiohs numacuahn vedeyeno man. ⁹ Nducoyaca ihyan che chenun ye min ne, ndihche ye che rica se man, chihnevan ye che rendeva se yavenan Dendiohs man, ¹⁰ ne ama rahn ino ye man, redihya ye ri man, yahn vederihno me, te a rendihche ye te a sahn min che rihnde se chende yaco Hermosa, rica se che din ihyan vedevahino nduko se.

Cahndudo Pedro mān corredor che duche Salomón

¹¹ Sahn che a ndoyahn me ne, nda ca se tāh Pedro mān, Juān mān, chenun ye mān corredor che duche Salomón. Nducote əma rahn ino ihyan che chenun ye chete yaco ne, aderano ye, ndo dama ye min. ¹² Cuahn che ndihchero Pedro che əma chito ihyan min ne, cahndudo ye:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, ¿dehco che əma rahn ino ne? ¿Dehco che əma rendihchero ne nuhn? ¿A rāhco ne che nduco vederihquentiyon yahn mān nuhn, o che əma ndah ihyan nuhn, din nuhn che ndoyahn sāhnguh? ¹³ Hua, te Dendiohs yahn indihte yuhn vo Abraham mān, Isaac man, Jacob mān ne, a ihyan min che din ye vederihno cuh, cāva che ndeva ye yavenān daya ye Jesucristo che necāh nchuhn tāh Pilāto. Pilāto ne, nahm ntāhte ye ihyan, ate nchuhn ne, hua cahneçun ne. ¹⁴ Ndotenan che çaca nchuhn che ntāhte ye ihyan min che ndah ye nān Dendiohs ne, chica ne che ntāhte ye əma sahn rihno ihyan. ¹⁵ Tihcā chihno nchuhn ihyan min che quenan cuma ye vederihquentiyon che din ye che cuachtenan ihyan vahchetero numacuahn ro. Ate Dendiohs ne, ndedetuhche ye ihyan vān tenahn, ne yahn chemin ne, nuhn devano cuäço nuhn. ¹⁶ Nduco vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, ndoyahn sāhnguh che a ntihche nchuhn sahn, te chitahno se ihyan. Chitahno se ihyan, ne chemin che ndoyahn se nduhcā che rendihchero ne. ¹⁷ Nchuhn dihno, u devanó te vān vedetundo yahn ne nduco ihyan ndinān yahn ne, chihno ne Dihvo vo. ¹⁸ Ate nde ro menān me ne, a ndihco

cade Dendiohs che va che chuhrihn ihyan min yahn ye che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse. Yahn chemin ne, a dirun ihyan profeta, ne tihcä chinahn. ¹⁹ Män ne, cuento ino nchuhn nunde yahn ne män, cuah ne Dendiohs män, cäva che nchahco ye yahn ne män, din ye che cualte dihn chedave yahn ne män, necäh yan ye chedave yahn ne män. ²⁰ Va che dechuh tun ye Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che a va cade che chi ye, ndedevahn ye nchuhn. ²¹ Ate män ro cuh ne, va che conan ca ye vahchetero nde ndä ro che cuihno ndahco cade Dendiohs nducuahn, nduhcä che cäh ye ndudo yahn ye, dirun ihyan profeta ndah yahn ye a rahn me. ²² A chinahn nduhcä che rahn Moisés ri ye indihte yuhn vo tuhcä: “Dihvo vo Dendiohs ne, tendäh nun ye ąma ihyan profeta vän ndäta yahn nchuhn nduhcä che tendäh nun ye u. Codinahn ne nducuahn che cähma ihyan min, ²³ te nducoyäca ihyan che hua dinahn ye che cähma ye ne, conda ye vän ihyan nación yuhn vo.”

²⁴ 'Nducoyäca ihyan profeta, nde Samuel, nde nducoyäca ye che chahte ye adive ne, namin dirun ye yahn ro cuh. ²⁵ A cäva nchuhn che dirun ihyan chahn, ne che ndah yahn ne che nte cade Dendiohs nduco ihyan ndico yuhn vo nduhcä che cäh ye ndudo yahn ye Abraham tuhcä: “Cäva ihyan, ndäta yehn, dín che ndah nduco nducoyäca ihyan iyehnse.” ²⁶ Cuahn che a ndedetuhche Dendiohs Daya ye ne, menän vih ca dechuh ye ihyan vän nchuhn, cäva che din ye che ndah nduco ne, ne cähcomän ne nunde yahn ne.

4

Sahn intiyahn ne, din se preso Pedro mān, Juan mān

¹ Nde ametah cuihno cuahndudo Pedro mān, Juan mān, cuahn che ndā chidocuyān ndinān chahn mān, sahn saduceo mān, sahn ndinān yahn policía che redin se cudədo yaco mān. ² Yudo ri yahn sahn chahn yahn che Pedro nduco Juan ne, ricuahn ye ihyan yan che a ntuche Dihvo vo Jesucristo, ne chemin che va che ntuche tenāhn. ³ Tuhme quenda se ihyan chahn, chih se ihyan vacoyāhn nde tāma ro me, te ura min ne, a chino. ⁴ Ate yahn ihyan che chihnevan ye che ricuahn ihyan chahn ne, chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne ihyan chahn nduco ihyan che a chitahno ye Dihvo vo nde ro menān me ne, ri ye tenduh uhn mil che demān ihyan chahn.

⁵ Tāma ro me ne, min yan Jerusalén ndo dāma nducoyaca sahn ndinān yahn nación yahn Israel mān, sahn intiyahn mān, sahn devano ley che dirun Moisés mān. ⁶ Namin nduco Anás, chidocuyān che tahque ndinān mān, Caifás mān, Juan mān, Alejandro mān, nducoyaca ihyan che ndāta yahn chidocuyān ndinān chahn mān. ⁷ Tuhme tahve sahn chahn che ngua Pedro mān, Juan mān, chahtendi ye mendāhn, ne chiquerune se ihyan:

—¿Duh te nchuhn vederihquentiyon che redin ne dehtenduh che tihchan ne?

⁸ Tuhme numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, ndahconan Pedro, ne rāhn ye ri ye sahn:

—Nchuhn, sahn ndinan man, sahn intiyahn yahn nación yuhn vo man, ⁹ man che riquerune ne yahn vederihno che chinahn nduco sahnguh che nenevadoh cah se man, taçä chi che ndoyahn se man, ¹⁰ cahma nuhn nan nchuhn caña che codevano nducoyaca ihyan nación yuhn vo. Sahnguh che nti se muhn nan nducoyaca nchuhn ne, a ntoyahn se nduco vederihquentiyan yahn Jesucristo yahn yan Nazaret. A ihyan min che nahm yah nchuhn, ate Dendiohs ne, ndedetuhche ye ihyan van tenahñ. ¹¹ Nduhcä sahn rahto vah che chacondah se tu che tahque cochihiye yahn se ne, tihchan nchuhn, te hua nevahneun ne ihyan min. ¹² Nde ama ihyan hua co ndedevahn ye uvo, te atenán ihyan min che va täh ye vederihquentiyan che ndedevahn ye ihyan iyehnse.

¹³ Cuahn che ndihche sahn ndinan chahn che hua van Pedro man, Juan man, che rente ye numa ino ye ne, nducote a devano se te ihyan chahn ne, ndata yahn ihyan chevah ihyan man, hua devano ye caña man ne, ama cuahn ino se, ne tumacadino se che chinduco ye Dihvo vo Jesucristo. ¹⁴ Avane ne, sahn che ndoyahn me ne, min nti se nduco ihyan chahn. Chemin che nde nan che cahma sahn ndinan chahn metah. ¹⁵ Tuhme chihquentiyan se che ndiquendah vah ihyan chahn, numahn che nte çade se nduco vih. ¹⁶ Rahn se:

—¿Deh din vo nduco sahn chuhn ne?, te nducoyaca ihyan che vate ye yan Jerusalén, a devano ye yahn vederihno me, ne hua co cahma vo che hua cuaco. ¹⁷ Man ne, caña che hua quendi cotuhn ndudo yahn vederihno me ne, nahm dihyo vo sahn, ne ametah quendi se cahma se nduco

nde ama ihyan yahn vederihquentiyon yahn Jesús min.

¹⁸ Tuhme cah sahn ndinan chahn ihyan, ne chihquentiyon se che ametah quendi ye cacuahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo. ¹⁹ Ate ndahconan ihyan chahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—Condedecadino man nchuhn. Nān Dendiohs ne, ¿a ndahcq che hua dinahn nuhn che rihquentiyon ye, cava che dinahn nuhn yahn ne ne? ²⁰ Va che dinahn nuhn yahn Dendiohs, te yahn nducuahn che ndihchero nuhn man, chihnevan nuhn man ne, va che cahma nuhn.

²¹ Tuhme nahndihya sahn ndinan chahn ihyan, ne ndedechuh se ihyan, conahn ye. Hua chihquino se din se castigo ihyan yahn che rendeva nducoyaca ihyan yan yavenan Dendiohs yahn vederihno che chinahn. ²² Sahn che chinahn vederihno nduco me, ndoyahn se ne, a ri se nchuh o raco nduyo.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, chica ye che cah Dendiohs vedechahtino ihyan

²³ Pedro nduco Juán ne, cuahn che ndaca ye nān chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn chahn man ne, conahn ye nān che chenun combiero yahn ye, ne necah cuande ye ihyan nducuahn che rahn se ri se ihyan. ²⁴ Chihno necah cuande ye ihyan ne, covah nducoyaca ye tuhca:

—Dihve nuhn, Dendiohs, ndih che dendah ne nān ro man, iyehnse man, nuniyah man, nducuahn che va man. ²⁵ Numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ne ne, cah cuande ne ihyan yahn ne David, ne dirun ye tuhca:

¿Dehco che rendedadino ihyan nación yahn Israel yahn dehtenduh che hua cochihve?

¿Dehco che renecuan ihyan nación chenahn, ri tān ye nduco Dendiohs?

²⁶ Nducoyaca rey che vate ye iyehnse ne, necuan ye,

ne nducoyaca ihyan che rihquentiyon ye ne, ndo dama ye,

cava che cuhma ye nduco Dihvo vo Dendiohs man, ihyan yahn ye che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse man.

²⁷ Tihcq chinahn, te muhn yan cuh ne, ndo dama Herodes man, Poncio Pilato man, sahn nación yahn Israel man, sahn nación chenahn man, cava che chihno se Daya Ndah yahn ne, Jesucristo, ihyan min che ndahco ne vederihquentiyon tāh ye. ²⁸ Nduco tihcq chenun cah nducuahn che a ndihco cade ne. ²⁹ Dihve nuhn, man ne, condihche ne nduhcq che renahn dihya sahn sih nuhn. Cuete ne vedechahtino nuhn cava che numa ino nuhn cuahndudo nuhn Ndudo yahn ne. ³⁰ Numacuahn vederihquentiyon yahn ne ne, codin ne che ndoyahn ihyan cah man, che cuhnde ro vederihno man, che cuande yahn Daya Ndah yahn ne, Jesucristo.

³¹ Cuahn che chihno covah ihyan chahn ne, nuhn yahn nan che chenun ye. Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, quenun nducoyaca ye, ne rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs numa ino ye.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, va mendahn dehtenduh yahn ye cava nducoyaca ye

³² Nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, Ɂama no vederendededadino yahn ye nduco vih. Nde Ɂama ye ne, hua rihco vih ye dehtenduh yahn ye, te ndihco mendahn ye c̄ava nducoyaca ye. ³³ Numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs rahndudo ihyan apóstol chahn che ntuche Dihvo vo Jesucristo, ne Ɂama rinan Dendiohs nducoyaca ihyan chahn, redin ye che chenan cuma ye vedeyahino nduko vih. ³⁴ Nde Ɂama ihyan chahn ne, hua rindanan dehtenduh che nahm ye, te ihyan che va yahn yahn ye man, o vah yahn ye man ne, rendihcue ye, ne riquenda ye tume me, ³⁵ renecah ye ihyan apóstol chahn c̄ava che recah ihyan chahn queri Ɂama ihyan tunoca vederetahn yahn ye. ³⁶ Tihcā din Ɂama ihyan, yahn yahn Chipre, che duche ye José, ndata yahn chidocuyan Levita. Ihyan apóstol ne, chaconahn ye che duche ye Bernabé, che nahm cahma ihyan che renecah yan ye chedave yahn ihyan. ³⁷ Ihyan min ne, ndihcue ye Ɂama yahn yahn ye, ne necah ye tume me ihyan apóstol chahn.

5

Nunde yahn Ananías nduko Safira

¹ Ate hua tihcā din Ɂama sahn che duche se Ananías nduko ndahta yahn se Safira. Namin ndihcue se Ɂama yahn yahn se, ² ne chihco vih se tah tume yahn. Quenda se tume chenahm me, din ca se che a nducuahn, ne necah se ihyan apóstol chahn. Tahn ndahta yahn se ne, a devano te chemin. ³ Tuhme rahn Pedro ri ye sahn:

—Ananías, ¿dehco che dinehn che chinun chundah di ne?, te nahm cahncheh Vaco Ndah yahn Dendiohs, chihco vih tah tume yahn yahn che ndihcue. ⁴ Nde ama ihyan hua din ye fuerza di cava che ndihcue yahn yehn, nde huane che checo tume che ca yahn muhn. ¿Dehco che tihca ndedecadine?, te nunde yahn vederihncheh yehn ne, quendihque nān Dendiohs, ndiyu demān nān ihyan.

⁵ Cuahn che chihnevan Ananías ndudo cuh ne, chendāh se, ne chih se. Nducoyāca ihyan che checadino ye che tihca chi ne, ama dihya ye chi. ⁶ Ndā ama o sāhn decahya, ne chahcotuma se tino sāhn, quenda se sāhn, chihche se sāhn.

⁷ Chihno tenduh ino ura ne, ndā tahn ndahta me, nde hua devano te deh che chi. ⁸ Tumerune Pedro tāhn:

—¿A cuāco che tuhva tume ca nchuhn yahn yahn yahn ne ne?

Ndahconan te:

—Cuāco. Nduco tihva.

⁹ Tuhme rāhn Pedro ri ye tāhn:

—¿Dehco che tihca din nchuhn, che ntuhno ne cava che tumarande ne Vaco Ndah yahn Dihvo vo Dendiohs? A tān cuenchi sāhn che chahn se chihche se inchahn. Mān ne, namin quenda se di, cuhche se di.

¹⁰ Ndetahno chendāh tāhn min, ne chih te nān Pedro. Cuahn che ntā sāhn decahya chahn ne, a ndih te, ne quenda se tāhn chihche se tāhn dāma nduco inchahn te. ¹¹ Nducoyāca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, nde ihyan chenāhn ne, checadino ye che tihca chi, ne ama dihya ye chi.

Ama din ihyan apóstol vederihno

¹² Ama redin ihyan apóstol vederihno nān ihyan, ne nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, rendo dāma ye yaco chahte, mān corredor che duche Salomón. ¹³ Ihyan yan ne, əma renevahneçun ye ihyan chahn, ne andahre vahino ye, condā vān ye min, ¹⁴ ate əma yahn ye, nde ndahta, nde chahn ye, chitahno ye Dihvo vo, ne chinduco ye ihyan chahn. ¹⁵ Quendi tihca nde ndā ro cuahn che əma riquenda ihyan ihyan cah yahn ye nduco yundo, rentave ye chihto yune, cava che cuahn che chuh Pedro ne, amare dāhno ye conan əma o ihyan chahn. ¹⁶ Namin rica ihyan yan che nino, rendā ye yan Jerusalén, nda ye ihyan cah yahn ye nduco ihyan che chenun vaco chihngā ihyan, ne ihyan cah chahn ne, rendoyahn ye, ne ihyan che chenun vaco chihngā ihyan ne, rendiquendah.

Din se preso Pedro man, Juan man

¹⁷ Tuhme chidocuyan che tahque ndinān nduco sahn saduceo che rinduco se ihyan ne, chi tan se, din vedeve. ¹⁸ Din se preso ihyan apóstol chahn, ne chih se ihyan vācoyaahn. ¹⁹ Ate əma ángel yahn Dendiohs ne, nahne ye vacoyaahn me vino, ne ndetendah ye ihyan chahn, ne rahn ye ri ye ihyan:

²⁰ —Cuahn nchuhn chete yaco chahte, cuahndudo ne nān ihyan vederihquentiyon che rendahcorun Dendiohs ihyan, rendedevahn ye ihyan.

²¹ Dinahn ihyan chahn, ne tāma ro tiyān ndita ne, chendā ye chete yaco me, cahndudo ye.

Numanahmin ne, chidocuyan che tahque ndinān nduco sahn che rinduco se ihyan ne, nedin

dama ye nducoyáca sahn ndinan yahn nación yahn Israel man, sahn intiyahn man. Tuhme tahve ye che chehua ihyan apóstol che chenun ye vacoyahn. ²² Ate cuahn che nda sahn policía vacoyahn me ne, metah ihyan chahn, ne ndaconan se, chengu se ndudo. ²³ Rahn se:

—Vacoyahn ne, ndah ntude, ne sandado chahn ne, chenan se cudo chendevah. Ate cuahn che nahne nuhn chende vacoyahn me ne, metah duhva.

²⁴ Cuahn che chihnevan chidocuyan che tahque ndinan man, sahn ndinan yahn policía che redin cudo yaco man, chidocuyan ndinan chahn man ne, retumerune vih se nde ti nda, nde ti tuno che tihcq ri. ²⁵ Ura min ne, nda ama se, ne rahn se ri se sahn chahn:

—Sahn che chih nchuhn vacoyahn ne, chete yaco chenun se, ricuahn se.

²⁶ Tuhme cuahn sahn ndinan me nduco policía yahn se, chehua se ihyan apóstol chahn nduko ndah. Hua din tan se nduco ye, te vah se che cah ihyan yan tu sahn. ²⁷ Cuahn che ntq se ne, chengu se ihyan nan sahn ndinan chahn. Tuhme rahn chidocuyan che tahque ndinan me ri ye ihyan apóstol chahn:

²⁸ —Nuhn ne, numacuahn vedeyudo chihquentiyon nuhn che hua quendi nchuhn cacuahn ne vederihquentiyon yahn sahn min. Ate hua dinahn ne, te a ndacotuhn ne ndudo che ricuahn ne numachahte yan Jerusalén. Avane ne, ricueh dame ne nuhn che nuhn chihno nuhn sahn min.

²⁹ Tuhme Pedro nduco ihyan apóstol chenahn chahn ne, ndahconan ye:

—Nuhn ne, quenan cuma che dinahn nuhn vederihquentiyon yahn Dendiohs, te chemin che tahque yudo che co vederihquentiyon yahn ihyan iyehnse. ³⁰ Nchuhn ne, nahن yah ne Jesucristo nan ama cruz, chihno ne ihyan, ate Dendiohs yahn indihte yuhn vo ne, ndedetuhche ye ihyan, ³¹ ne chihco ye ihyan lado tah cuaco ye, ndahco ye vederihquentiyon tah ye che conan ye man, ndedevahn ye ihyan iyehnse man, cava che nto ino ihyan nación yahn Israel nunde yahn ye, ne ndaca ye vederenchahco. ³² Nuhn ne, racotuhn nuhn ndudo yahn dehtenduh che tuhchan numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, che redin Dendiohs che renun ihyan che redinahn ye ndudo yahn ye.

³³ Cuahn che chihnevan sahn ndinan chahn che tihca rahn ihyan apóstol ne, ama chi tan se, ne nahن cáhno se ihyan. ³⁴ Ate van sahn chahn ne, nduco ama ihyan fariseo che duche ye Gamaliel. Ihyan min ne, ihyan devano ley che dirun Moisés, ne ama renevahneçun ihyan yan ihyan. Chandi ye, ne chihquentiyon ye che ndiquendah vah ihyan apóstol chahn menan lihn. ³⁵ Tuhme rahn ye ri ye combiero yahn ye:

—Nchuhn, ihyan ndinan yahn nación yuhn vo Israel, cuihco ne cuðado deh che rihco ne che din ne nduco ihyan sih. ³⁶ Cuenecahco ne te ametah rahn me che necuan Teudas, chinun se ihyan che va tah se ama vederihquentiyon, ne chinduco tenduh cun ciento ihyan sahn. Ate chihno sandado sahn, chihno chanó nducoyaca ihyan che chinduco ye sahn, ne min chihnonan yahn se. ³⁷ Adive ne, ro che renan caca ihyan

ne, necuan Judas yahn estədo yahn Galilea, ne əma yahn ihyan chinduco ye sahn. Ate namin chihno sandədo sahn, ne chihno chano ihyan che chinduco ye sahn. ³⁸ Chemin che tahque ndəhcə che hua cahdenun nchuhn yune yahn ihyan sih, te ndete che vederihquentiyon yahn mən ye che ricuahn ye ne, va che cuihno. ³⁹ Ate ndete che vederihquentiyon yahn Dendiohs che ricuahn ye ne, hua co decuihno nchuhn. Avane ne, ndete che tihcə ne, cahnda yahn ne, te redin vəhche ne yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

⁴⁰ Quenan ino nducoyaca sahn ndinan chahn che rahn ihyan min, ne cah se ihyan apóstol chahn, chahn se ihyan. Chihquentiyon se che ametah ndaconan cacuahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo, ne ndedechuh se ihyan, conahn ye. ⁴¹ Ndəca ihyan apóstol chahn nən sahn ndinan chahn, ne əma yeno ye, te cah yune Dendiohs che chuhrihn ye cava Dihvo vo. ⁴² Quendi ihyan apóstol chahn chicuahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo ro ro, chete yaco mən, vaco ihyan mən.

6

Tendahnun ye ndache diácono

¹ Tahn min ne, əma ri yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ihyan che rente ye devəco griego ne, chica nunde ye yahn ihyan che rente ye hebreo, te ura che rih ye dehtenduh che cheh ihyan ne, hua ndahva recəh ye ndəhta vəh che rente ye griego. ²⁻³ Tuhme nedin dama ihyan

apóstol che ndichio chahn nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne rahn ye:

—Dihno nuhn, hua ndahcq che cahcoman nuhn che rahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs, din nuhn ntiyon che cuih nuhn che cheh nchuhn. Chemin che vān nchuhn ne, cuetendahnun ne ndache ihyan che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan mān, che chenan ino vo ihyan mān, che ndahcq vederendedecadino yahn ye mān, ne ihyan chahn ne, ndahco nuhn ntiyon cuh tāh ye.
⁴ Me nuhn ne, quendi nuhn covah nuhn mān, cacuahn nuhn Ndudo yahn Dendiohs mān.

⁵ Chahtenan ino ihyan chahn, ne tendahnun ye Esteban, ama ihyan che numa ino ye ritahno ye Dihvo vo Jesucristo mān, che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan mān. Namin tendahnun ye Felipe mān, Prócoro mān, Nicánor mān, Timón mān, Parmenas mān, Nicolás mān, ama ihyan yan Antioquía che chitahno ye dama nduco ihyan nación yahn Israel ro menān. ⁶ Tuhme covah ihyan apóstol cava ihyan chahn, nahm tāh ye ihyan, ndahco ye ntiyon min tāh ye.

⁷ Ndudo yahn Dendiohs ne, ama retuhn, ne min yan Jerusalén ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ama ri yahn ye. Nde chidocuyan, ama yahn ye chitahno ye, chinduco ye ihyan chahn.

Din se preso Esteban

⁸ Esteban ne, redin ye vederihno nān ihyan, te ama yahino Dendiohs ihyan mān, necah ye vederihquentiyon ihyan mān. ⁹ Ama o sahn ndiyaco che duche Esclavos Libertados, nduco ama o sahn

yan Cirene mān, Alejandría mān, yahn yahn Cilia
cia mān, Asia mān ne, canān se ruhn chende se
nduco Esteban. ¹⁰ Ate hua chi ndāhco ndiya se
ihyan, te quenun Vaco Nda yahn Dendiohs ihyan
mān, əma va vdedevano yahn ye mān. ¹¹ Tuhme
nedihve se əma o sahn cāva che cuacotuhn se
ndudo cuahnde, ne cāhma se te chihnevan se che
chihngā rāhn Esteban yahn Dendiohs mān, yahn
ley che dirun Moisés mān. ¹² Nduco chemin ne,
ndedecuan se sahn yan mān, sahn ndinān mān,
sahn devano ley che dirun Moisés mān, ne chi tān
sahn chahn nduco Esteban, quenda se ihyan nān
intiyahn. ¹³ Namin nuhn sahn chahn əma o se che
cāhma se ndudo cuahnde tuhca:

—Cuahn dāma chihngā rāhn sahn tih yahn yaco
cuh che nihnde vih yahn Dendiohs mān, yahn ley
che dirun Moisés mān. ¹⁴ Cuaco chemin, te chihnevan
nuhn che rāhn se te Jesucristo yahn yan
Nazaret ne, ndatera ye yaco cuh mān, ndahcorun
ye costumbre che chihco Moisés mān.

¹⁵ Nducoyaca sahn ndinān che vate se min ne,
ndihchero se Esteban, ne nduhcā che ro nān ángel,
tihcā ro nān ye.

7

Cahndudo Esteban che rendedevahn ye ihyan

¹ Tuhme chidocuyān che tahque ndinān me ne,
chiquerune ye Esteban:

—¿A cuaco nducuahn che rica nunde sahn sih
yehn ne?

² Nda hconan Esteban, ne rāhn ye:

—Nducoyaca nchuhn, dihnó mān, ihyan ndinān
yahns nación yuhn vo mān, cuihcovan ne

che cahmá. Dendiohs yuhn vo, ihyan min che əma yudo vederihquentiyon yahn ye ne, ndə ye nən indihte yuhn vo Abraham, cuahn che quenan ca ye yahn yahn Mesopotamia, ro che ametah cuhnde ye yan Harán,³ ne rahn ye ri ye ihyan: “Cuihcoman yan vaque mən, nducoyaca ihyan yehn mən, ne cuehn əma cuən yahn nən che nahmá di.”⁴ Tuhme chica Abraham yan vəco ye, Caldea, ne chahn ye, chihnde ye yan Harán. A dive ne, chih chida ye, ne nəhma Dendiohs ihyan yune, nde nən che ndə ye muhn, yahn nən che vahto vo mən ro cuh.⁵ Hua cah Dendiohs nde əma ndi yahn cuh ihyan, nde nən che cahno ye əma cah ye. Ate cah ye ndudo yahn ye ihyan te co yahn ndəta yahn ye, andahre ro min ne, ametah nde əma daya ye.⁶ Namin rahn Dendiohs ri ye ihyan te ndəta yahn ye ne, va che cuahtenant ye yan vəco ihyan təma nación, ne din tən ihyan nación min nduco ye mən, din ye ntion yahn ihyan chahn nduco fuerza mən, nde cuihno cun ciento nduyo.⁷ Ate namin rahn Dendiohs ri ye ihyan: “U dín castigo ihyan nación min che cahcantiyon ye numacuahn vedetən ndəta yehn che din ye ntion yahn ye. Cuihno min ne, ndəca ye nación min, ne cochi ye muhn yahn cuh, ndeva ye yavenán.”⁸ Namin cah Dendiohs ndudo yahn ye Abraham, ne chihquentiyon ye che conan əma seña queri əma ihyan, ndəta yahn ye, cava che cahco ran ye che nevahne cun ye ndudo min. Chemin che cuahn che chihndeyən daya Abraham che duche Isaac ne, chihno nine ro ne, chaconahn ye seña. Tihcə chaconahn Isaac seña daya ye Jacob, ne Jacob ne, tihcə chaconahn ye seña nducoyaca daya ye. A

ihyan min che chihco ndata ye nduh che ndichio ndata yahn ihyan nación yahn Israel.

⁹ 'Daya Jacob che ihyan ndico yuhn vo ne, a ihyan chahn che din ve ye yahn dihno ye José, ne ndihcue ndeh ye ihyan nduco sahn che quenda se ihyan nde nación yahn Egipto. Ate Dendiohs ne, chinduco ye José, ¹⁰ ne ndedevahn ye ihyan yahn nducuahn che rechuhrihn ye. Cah Dendiohs vederendedecadino che ndahca ihyan, ne din ye che Faraón, rey yahn Egipto ne, din yahino ye ihyan. Chemin che chaconahn Faraón ihyan che cahcantiyon ye ndevaco ye man, nde numachahte nación yahn Egipto man.

¹¹ Tuhme chihnde cuico numachahte nación yahn Egipto man, Canaán man, ne ama chuhrihn nducoyaca ihyan, nde indihte yuhn vo, ne ametah rendaca che cheh ye. ¹² Ate cuahn che checadino Jacob che min nación yahn Egipto va trigo ne, dechuh ye daya ye. Tahm min ne, cade ama yune chahn ihyan ndico yuhn vo. ¹³ Cuahn che chi o yune che chahn ihyan chahn ne, cah José che checadino ye te ihyan min che dihno ye, ne nduco chemin checadino Faraón ti chica ndata yahn José. ¹⁴ Tuhme dechuh José che chehua chida ye Jacob nduco ihyan yahn ye. Nducoyaca ihyan chahn ne, ri ye ino raco ntihyon. ¹⁵ Tihca chi che chahn Jacob, chihnde ye nación yahn Egipto. Adive ne, chih ye, ne namin a min chih ihyan ndico yuhn vo. ¹⁶ Adive ne, ndiquenda ihyan ine yahn tenahn chahn nde yan Siquem. Min chihche tun ye ihyan nan yayan che ca Abraham, ndihcue daya Hamor.

¹⁷ 'Cuahn che a nda nino ro che conahn ndudo che cah Dendiohs numacuahn vedeyudo Abra-

ham ne, ihyan nación yahn Israel ne, ˻ama chi yahn ye min nación yahn Egipto. ¹⁸ Tahn min chihnde tama rey yahn Egipto che hua rendihche ye José. ¹⁹ Rey min ne, din tān ye numacuahn vederihncgeh nduco ihyan ndico yuhn vo, ne chihquentiyon ye ihyan chahn che cade cuahteyan daya ye che chahn ne, cahn ye, cuacondah ye cava che coh. ²⁰ Tahn min chihndeyan Moisés, ne ˻ama quenan ino Dendiohs lihn me. Ino iyo ra chi tāve indihte yahn se sahn, ²¹ ne cuahn che chihcoman ye lihn me ne, tahn daya man rey ntaca te sahn. Ndeva te sahn, ne tāve te sahn nduhcq̄ daya man te. ²² Chemin che chahn Moisés nducuahn vededevano yahn ihyan nación yahn Egipto. Cuahn che chi chahte ye ne, ˻ama dito nan ye nan che rente ye man, nan dehtenduh che redin ye man.

²³ Cuahn che a chi ye o raco nduyo ne, chahn ye chendihchero ye ihyan nación yahn ye, Israel. ²⁴ Min ndihchero ye che chahn ˻ama sahn Egipto ˻ama sahn nación yahn ye, ne chihno ye sahn Egipto me, ndedevahn ye sahn che tama me. ²⁵ Tihcq̄ din ye, te rahco ye te nduco chemin ne, ihyan nación yahn ye ne, conahn ye te dechuh Dendiohs ihyan, ndedevahn ye ihyan chahn. Ate ihyan chahn ne, hua chenahn ye. ²⁶ Tama ro me ne, ndihchero Moisés o sahn nación yahn ye che rahteruhn se nduko vih, ne nahna cahco dihn ye sahn. Rahn ye ri ye sahn: “Nchuhn ne, dama nación yuhn vo nduko vih, ¿dehco che rahteruhn ne nduko vih?” ²⁷ Ate sahn che redin tan nduko combiero yahn me ne, chacondah se ihyan, ne rahn se: “¿Duh chaconahn di che conan yahn nuhn,

techecade yahn nuhn? ²⁸ ¿A namin nahm cahne u nduhcä che chihne sahn Egipto me ico?” ²⁹ Cuahn che chihnevan Moisés che tihcä rahn sahn min ne, chano ye, ne cuahn ye, chihnde ye əma cuan yahn che duche Madián. Min chihnevəco ye, ne ndäca o daya ye.

³⁰ ‘Chihno o raco nduyo ne, min yahn nän che metah duhva, nino nän cuete che duche Sinaí ne, adenən chihnde ro əma ángel van ruchiyahn yahn əma yahn lihn che riche, ndihchero Moisés. ³¹ Moisés ne, əma cuahn ino ye yahn vederihno che rendihchero ye, ne cuahn che chahn ndä ye cava che ndihchero ndah ye ne, chihnevan ye che rahn Dihvo vo Dendiohs: ³² “U che Dendiohs yahn ihyan ndico yehn, Abraham män, Isaac män, Jacob män.” Tuhme əma dihya Moisés chi, nde tuno rendoh ye che väh ye, nde metah chihquino ye ndihchero ca ye. ³³ Rahn Dendiohs ri ye ihyan: “Cuehnevi ndäco che chenun cah, te cahnda yehn yahn che nti nino nän che quenún. ³⁴ A ndihcheró che rechuhrihn ihyan yáhn min nación yahn Egipto, ne chihneván che revah ye. Chemin che cochí, ndedeváhn ihyan. Män ne, conan yan, te dechuh di Egipto.”

³⁵ ‘Andahre hua nevahneçun ihyan chahn Moisés ro menän, rahn ye ri ye ihyan: “¿Duh chaconahn di che conan yahn nuhn, techecade yahn nuhn?” Ate män Dendiohs dechuh ye ihyan cava che conan ye yahn ihyan chahn män, cava che ndedevahn ye ihyan män, nduhcä che rahn ye ro che chihnde ro ángel me nän yahn lihn che riche me. ³⁶ A Moisés che ndetendah ye ihyan ndico yuhn vo min nación yahn Egipto, ne din ye

vederihno yahn min mān, nān Nuniyahns Cuah mān, yāhn nān che metah duhva mān, chete che o raco nduyyo. ³⁷ A Moisés che rāhn ye ri ye ihyan nación yuhn vo, Israel: “Dendiohs ne, ndedecuan ye əma ihyan profeta vān ndāta yuhn vo nduhcā che ndedecuan ye u, ne che cāhma ihyan min ne, chemin che codinahn nchuhn.” ³⁸ A Moisés che quendāhnān ye yahn ihyan nación yuhn vo, Israel, min yahn nān che metah duhva, ne a ihyan min che nte ángel nduco ye min Cuete Sinaí cāva che cāh ye ndudo min ihyan ndico yuhn vo. A ihyan min che chihnevan ye ndudo yahn che ndedevahn Dendiohs ihyan iyehnse, chihco ye cāvo vo.

³⁹ 'Ate ihyan ndico yuhn vo ne, chacotahn ye yahn Moisés mān, nahns ndaconan ye nación yahn Egipro mān. ⁴⁰ Rāhn ihyan chahn ri ye Aarón: “Nahn nuhn che dendah ne əma o dendiohs che quendāhnān ye yuhn vo, te Moisés, ihyan min che ndetendāh ye uvo nación yahn Egipro ne, a hua rentā ye, ne hua devano nuhn deh chi yahn ye.” ⁴¹ Tuhme dendah ihyan chahn əma itenine lihn. Chihno ye əma o ite cāva che co te vedino nān itenine me, ne əma chi yeno ye nduco dendiohs min yahn ye che dendah mān ye. ⁴² Chemin che chihcomān Dendiohs ihyan chahn, ne cāh yune ye che chitahno ye iyon che chenan nān ro, chivahn dendiohs yahn ye, nduhcā che dīrun əma cha ihyan profeta tuhca:

Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, cuahn che chahtechica ne yāhn nān che metah duhva chete che o raco nduyyo ne,

ndotenan che cahno ne ite cava che co te vedino,
ndevo ne yavenán ne,

⁴³ tahque ndah ne ne, quenda ne yaco nān che
quenun Moloc mān, iyón yahn Renfán mān,
ndevo ne yavenán dendiohs chemin chan che
dendah mān ne.

Chemin che quenan cuma che dín castigo nchuhn,
dechúh nchuhn nde tahque cāna yahn
nación yahn Babilonia.

⁴⁴ 'Min yahn nān che metah duhva ne, ihyan
ndico yuhn vo ne, chihnde tāh ye yaco che chin-
dah nduhcā che nahma Dendiohs Moisés tācā va
che dendah ye. A chete yaco min ne, chenun
ndah tu rahno nān che ndirun ley yahn Dendiohs.

⁴⁵ Chan rine, chihnde tāh ihyan chahn yaco me
nde ro che ndā ye nduco Josué, chetāh ye yahn
yahn ihyan tāma nación che chehnevi Dendiohs
nān ye. Tihcā chihco cuđado ye yaco me nde ro
che quenan David. ⁴⁶ Dendiohs, ihyan min che
ndevo Jacob yavenán ye ne, din yahino ye rey
David, ne nahm cahno rey me ąma yaco yahn ye.

⁴⁷ Ate Salomón che chihno ye yaco yahn Dendiohs,

⁴⁸ andahre Dendiohs, ihyan min che ąma yudo
vederihquentiyon yahn ye, hua rendotenan ye
yaco che rihno ihyan. Tihcā nduhcā che dirun
ihyan profeta me tuhcā:

⁴⁹ Rāhn Dihvo vo Dendiohs: "Rihquentiyón nde
vahchetero mān,

nde numachahte iyehnse mān.

¿Tācā conún chete ąma yaco che rihno ihyan?

¿Tācā cuhndé ąma cuan no?

⁵⁰ A mān dendah nducuahn dehtenduh che va."

⁵¹ Quendi Esteban, ne rāhn ye:

—Nchuhn ne, cheche chedave yahn ne. Dama ri ne nduco ihyan che hua ritahno ye Dendiohs, te hua redinahn ne. Numacuahn ro ne, rahcotahn ne vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs. Nduhcä ihyan ndico yahn ne ne, tihchan ne. ⁵² Nducoyaca ihyan profeta ne, din tan ihyan ndico yahn nchuhn nduco ye. Ihyan ndico yahn ne ne, chihno ye ihyan profeta chahn che dirun ye nde ro menan che va che chi Daya Dendiohs, ne cuahn che ndä ye ne, a män nchuhn hua chitahno ne ihyan, ne chihno ne ihyan. ⁵³ Nchuhn ne, nduco ángel dechuh Dendiohs ley yahn ye cava che dinahn ne, ate hua redinahn ne.

⁵⁴ Cuahn che chihnevan sahn ndinan chahn che tihca rahn Esteban ne, ama chi tan se, nde tuno reh dihyon se. ⁵⁵ Ate Esteban ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan, ne chenihyon nan ye nan ro, ne ndihchero ye che ama yudo vederihquentiyon yahn Dendiohs man, che nti Dihvo vo Jesucristo lädo täh cuaco ye man. ⁵⁶ Tuhme rahn ye:

—¡Condihche nchuhn! ¡Quendah vahchetero! ¡Nga Ihyan min che rinduco ye nducoyaca ihyan, nti ye lädo täh cuaco Dendiohs!

⁵⁷ Ate sahn chahn ne, necahde se iverevan se, nde tuno rah tan se, tumangan se Esteban. ⁵⁸ Quenda se ihyan cuahn chihto yan, ne min cah se tu ihyan. Ama sahn che duche se Saulo ne, din se cudädo tino yahn sahn che chenan se ntiyon che cah se tu ihyan. ⁵⁹ Ura che recah se tu Esteban ne, covah ye tuhca:

—Dihvé Jesucristo, ndahcó chedave yáhn täh ne.

⁶⁰ Tuhme chehntihya ye, ne rahn ye numa dito ye:

—Dihvé, cuenchahco ne yahn sahn sih che tihca redin se.

Chihno rahn ye chemin ne, chih ye.

8

Din tān Saulo nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹ Saulo ne, dama chi se nduco sahn chahn che chihno se Esteban.

A ro min no canan ɣama redin tān se nduco ihyan yan Jerusalén che ritahno ye Dihvo vo. Van ihyan chahn ne, atenan ihyan apóstol che chahtenan ye min, te chihno chano nducoyaca ye, cuahn muhn cuahn min ye estado yahn Judea man, nación yahn Samaria man. ² Ihyan che ndah ihyan ye nān Dendiohs ne, ɣama chi rān ye cava Esteban, ne chahn ye chihche ye ihyan. ³ Saulo ne, quendi se redin tān se nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne renda se nduh vah nduh vah, retendah vah se ihyan. Nde ndahta, nde chahn ye, rihnda rudo se ihyan, riquenda se ihyan, rīh se ihyan vacoyahn.

Rahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs min nación yahn Samaria

⁴ Ihyan che chano chahn ne, rahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs nduh cuan yan nān che renda ye. ⁵ Ama cha ihyan chahn che duche ye Felipe ne, cuahn che nda ye ɣama cuan yan yahn Samaria ne, min rahndudo ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, che a ihyan min che a va çade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse. ⁶ Ama rendo dama ihyan, rihnevan ye numacuahn vedenecun

che rahndudo Felipe mān, rendihchero ye vederihno che redin ye mān. ⁷ Ama yāhn ihyan che chenun vaco chihngā ihyan ne, rendihquendah vaco chahn, əma rah. Namin rendoyahn əma yāhn ihyan che ndi cheche ye mān, che neneva doh cāh ye mān, tāh ye mān. ⁸ Chemin che nducoyaca ihyan yan min ne, əma yeno ye.

⁹ Yan min ne, va əma sahn che duche se Simón, che cuah se. A rāhn me ne, əma chihncgeh se ihyan che vate ye numachahte nación yahn Samaria, rāhn se te ametah nde əma ihyan nduhca sahn min. ¹⁰ Nducoyaca ihyan, nde ihyan ndico mān, nde checāhya mān, renevahneecun ye sahn, ne rāhn ye:

—Sahnguh ne, quenan cuma se vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs.

¹¹ Ama rāhn chitahno ihyan chahn sahn, te nduco vedecuah yahn se ne, chihncgeh se ihyan. ¹² Ate cuahn che chihnevan ihyan chahn che rahndudo Felipe yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs mān, yahn che ndedevahn Dihvo vo Jesucristo ihyan mān ne, nducoyaca ye, nde ndahta, nde chāhn ye, chitahno ye Dihvo vo, ne chedenune ye. ¹³ Nde Simón cuah me ne, chitahno se, ne chedenune se. Chinduco se Felipe, ne əma rahn ino se yahn vederihno che rinahn.

¹⁴ Cuahn che ihyan apóstol che chenan ye yan Jerusalén checadino ye che nevahneecun ihyan yahn yahn Samaria Ndudo yahn Dendiohs ne, dechuh ye Pedro nduco Juān. ¹⁵ Cuahn che ndā ihyan apóstol chahn ne, covāh ye cāva che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan chahn. ¹⁶ Ametah conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nde

ama ihyan chahn, te cade chedenune ye che nevahne^{cun} ye Dihvo vo Jesucristo. ¹⁷ Tuhme Pedro nduco Juan ne, nahⁿ tāh ye ihyan chahn, ne quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan.

¹⁸ Cuahn che ndihchero Simón che renun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan che renahn tāh ihyan apóstol chahn ne, nahⁿ cāh se tume ihyan, ¹⁹ ne rāhn se:

—Cuedin nchuhn che namin nducó conan cumá vederihquentiyon tih, cāva che adecoduhno ihyan che nahⁿ tāh ihyan ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan.

²⁰ Tuhme rāhn Pedro ri ye sahn:

—A ndinda di nde nduco tume yehn, te rendedecadine te co cua nduco tume vederihquentiyon che recāh Dendiohs. ²¹ Di ne, nde hua co conen nān ntiyon cuh, te hua ndah chedave yehn nān Dendiohs. ²² Cuento ine yahn nunde yehn, ne cuique Dendiohs ndete che nchahco ye yehn che tihcā rendedecadine, ²³ te ndero ndi che a ndinda di, nedin nunde yehn.

²⁴ Ndahconan Simón, ne rāhn se ri se ihyan:

—Covāh nchuhn cāva che nchahco Dihvo vo Dendiohs nunde yáhn, ne hua cuahno có nduhcā che rāhn ne.

²⁵ Cuahn che a nte ihyan apóstol chahn yahn vederihno che din Dendiohs mān, cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs mān ne, conāhn ye yan Jerusalén, racotuhn ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ama ndeh yan yahn Samaria nān che rechuh ye.

Felipe nduco sahn nación yahn Etiopía

²⁶ Chihno min ne, rahn Ɂama ángel yahn Dihvo vo Dendiohs ri ye Felipe:

—Cuehn cuah̄n yune che rica yan Jerusalén, rahn cuah̄n yan Gaza.

Yune min che rechuh cuah̄n yahn nān che metah duhva. ²⁷ Tuhme cuahn Felipe, ne ura che a quenun yune ye ne, ntāca ye Ɂama sahn ndinān, che tesorero yahn tāhn Candace, reina yahn nación yahn Etiopía. Ro min ne, a ndaconan se che chahn se yan Jerusalén, ndeva se yavenān Dendiohs. ²⁸ Conah̄n se yan vaco se, va se chete carro yahn se, ne rahndudo se libro che dirun ihyan profeta Isaías. ²⁹ Tuhme rahn Vaco Dendiohs nduco Felipe:

—Cuehn, cotone carro tih.

³⁰ Cuahn che tuno Felipe carro me ne, chihnevan ye che rahndudo sahn min libro che dirun Isaías, ne tumerune ye sahn:

—¿A renahn ne ndudo tih che rahndudo ne ne?

³¹ Ndhconan se yahn ye:

—Hua, te metah duh che te cuande u.

Tuhme yahve se ihyan che condā ye chete carro me, cuhnde ye dāma nduco se. ³² Nān Ndudo yahn Dendiohs che rahndudo se ne, ndirun tuhca:

Nduhcā che riquenda ihyan itecuche nān che cahno ye ite ne, tihcā quenda ye ihyan.

Nduhcā ama itecuche lihn che hua rah te che rendu ihyan ite ne, tihcā ihyan min, te hua dehva cahma ye.

³³ Ndere caca nunde se yahn ye, ne ametah deh che cahma ye, te hua ndāca duh che techecāde yahn ye numa cuaco.

¿Duh co cahma yahn ndata yahn ihyan min?, te cahno se ihyan, ne ndaca ye iyehnse cuh.

³⁴ Tumerune sahn min Felipe:

—Codin favor, ne cahme co u, ¿Duh yahn che tihcq dirun ihyan profeta me? ¿A yahn man ye, o yahn tamá ihyan?

³⁵ Tuhme canan Felipe nde nan che rahndudo se, cah cuando ye sahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. ³⁶ Cuahn che nda ihyan chahn ama cuan nan che va nune ne, rahn sahn ndinan me:

—Muñ va nune, ¿a hua co cuedenuné ne?

³⁷ Ndaheconan Felipe yahn se:

—Ndete che ritahnó ne numacuahn chedave yahn ne ne, tacá hua, co cuedenune ne.

Tuhme rahn sahn min:

—Ritahnó te Jesucristo ne, ihyan min che Daya Dendiohs.

³⁸ Chihquentiyon se che chan carro me. Tuhme cochahn se nduco Felipe nan nune me, ne chehde-nune ye sahn. ³⁹ Cuahn che ndiquendah ihyan chahn van nune ne, quenda Vaco Dihvo vo Den-diohs Felipe, ne chehnan se ihyan. Tuhme ndonun yune se, conahn se, ne ama yeno se. ⁴⁰ Felipe ne, adenán nda ye yan Azoto, ne chuh ye nduh yan nduh yan, rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs nde nda ye yan Cesarea.

9

Nto ino Saulo nunde yahn se

¹ Numacuahn ro min ne, riquendi Saulo redin tan se nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, nahm cahno se ihyan. Chahn se nan chidocuyan che tahque ndinan, ² chica se ama

caca, quenda se, cava che cahn se yaco yahn ihyan nación yahn Israel che vate ye yan Damasco, din se preso nde ndahta, nde chahn, ihyan che ritahno ye Dihvo vo, quenda se ihyan yan Jerusalén.

³ Ate cuahn che nda nino se yan Damasco ne, adenan chiya ama dave che chica nān ro nān se.

⁴ Ndetahno chendah se ndiyahn, ne chihnevan se ama ndudo che rahn:

—Saulo, Saulo, ¿dehco che redin tan nduco ihyan yahn?

⁵ Tumerune se:

—Dihvé, ¿duh ndih ne?

Ndaconan ndudo me:

—U che Jesucristo che redin tan nducó. Nduhcá itenine che renun yah man te ite, renun te yahn cuiyon che rahco nduco ihyan ite ne, tihcá redin.

⁶ Saulo ne, ama dihya se chi, nde tuno rendoh se che vah se, ne rahn se:

—Dihvé, ¿deh nahne che dín ne?

Ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Cuenecuen, ne cuehn viyan. Min cahma ama ihyan co ye di deh va che din.

⁷ Namin sahn che nduco Saulo ne, ama dihya se chi, te chihnevan sahn chahn ndudo me, ate hua duhva ndihche se. ⁸ Tuhme necuan Saulo, ate cuahn che nahne se ndutinan se ne, ametah ro nan se. Chemin che chetah sahn chahn tah se, ne quendanan se sahn nde nda se yan Damasco.

⁹ Min quenan se ino ro, ne hua ro nān se, nde hua cheh se, nde hua chih se.

¹⁰ Yan min va ama ihyan che duche ye Ananías che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ndihchero

ihyan min əma vederihno vən yahnde yahn ye
che ndə Dihvo vo nən ye, ne yahve ye ihyan:

—¡Ananías!

Ndahconan ye:

—Dihvé, cahma ne.

11 Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuehn cuahn yune che duche Yune Cuaco, ne
min ndevəco Judas, cuiquerone cava əma sahn
yan Tarso che duche se Saulo. Min quenun se,
revah se. **12** Sahn min ne, din Dendiohs che vən
yahnde yahn se ndihchero se di che nda, nahnd təh
sahn cava che ndaconan co ro nən se.

13 Cuahn che chihnevan Ananías che tihcə ne,
rahn ye:

—Dihvé, əma yahn ihyan rente ye nducó yahn
sahn min che əma redin tən se min yan Jerusalén
nduco ihyan che ritahno ye ndih. **14** Mən ne,
ndə se muhn, nda se əma caca che dendah chidocuyan
che tahque ndinən cava che din se preso
nducoyaca nuhn che ritahno nuhn ndih, quenda
se nuhn.

15 Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuehn, te mán tendahnún sahn cava che
cuahndudo se ndudo yáhn, cahnevan ihyan
nación yahn Israel mən, ihyan nación chenəhn
mən, rey yahn ye mən. **16** Cah quandé sahn che va
che əma chuhrihn se che cuande yáhn.

17 Tuhme cuahn Ananías, chendə ye vah nən che
quenun Saulo. Nahnd təh ye sahn, ne rahn ye ri ye
sahn:

—Dihno Saulo, Dihvo vo Jesucristo, ihyan min
che chihnde ro ye nan cuahn yune ne, dechuh ye u

cava che ndaconan co ro nan mān, cāva che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs di mān.

¹⁸ Ndetāhno chera che decā ro yun ro che chenan ndutinān se, ne chi ro nān se. Tuhme necuan se, ne chedenune se. ¹⁹ Chihno min ne, cheh se, ne ndeva fuerza sāhn. Quenan se neve ro min yan Damasco nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo.

Cahndudo Saulo Ndudo yahn Dendiohs yan Damasco

²⁰ Chihno min ne, cuān cahndudo Saulo nduh cuān chete yāco, ne rāhn ye te Jesucristo ne, ihyan min che Daya Dendiohs. ²¹ Nducoyāca ihyan che rihnevan ye ne, rahn ino ye, ne retumarune vih ye:

—¿A ndiyu sāhn tih che redin tān se yan Jerusalén nduco ihyan che ritahno ye Jesús? ¿A ndiyu sāhn tih che ndā se muhn cāva che quenda se ihyan che ritahno ye ihyan min, necāh se ihyan tāh chidocuyān ndinān?

²² Ate Saulo ne, nde tahque numa ino se rahndudo se che cuāco te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che a va cāde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse. Nde nān che ametah deh che cahma ihyan nación yahn Israel che vate ye min yan Damasco.

Chano Saulo

²³ Chihno ndeh ro ne, ihyan nación yahn Israel chahn ne, ntuhno ye cāva che cāhno ye Saulo, ²⁴ ate checadino se. Nde ro nde rāhn rano ihyan chahn sāhn nduh cuān chende chan yahn yan me cāva che cāhno ye sāhn. ²⁵ Ate ąma vino ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ndedevah ye sāhn

chete ama cuahте chahte nан chete che ndi chan yahn yan me, ne tihcq chi che ndevahn se.

Nta Saulo yan Jerusalén

26 Cuahn che nta Saulo yan Jerusalén ne, nahн conduco se ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, ate nducoyaca ihyan chahn ne, vah ye, te rahco ye te co hua cuaco che a ritahno se Dihvo vo. 27 Ate Bernabé ne, quenda ye Saulo nан ihyan apóstol chahn, ne necah cuande ye ihyan nduhca che chihnde ro Dihvo vo nan se cuahn yune man, nduhca che yahve ye sahn man, nduhca che numa ino se cahndudo se yan Damasco vederihquentiyon yahn Dihvo vo man. 28 Tuhme chinduco Saulo ihyan apóstol chahn, ne quenan se min yan Jerusalén. 29 Numa ino se rahndudo se vederihquentiyon yahn Dihvo vo, riyahve se ihyan, ndata yahn Israel, che rente ye devaco griego. Ate ihyan chahn ne, rinuhn ino ye taco co cahno ye sahn. 30 Cuahn che checadino ihyan che ritahno ye Dihvo vo che tihcq ne, quenda ye sahn yan Cesarea, ne ndedechuh ye sahn yan vaco se Tarso.

31 Tahn min ne, numachahte estado yahn Judea man, Galilea man, nación yahn Samaria man ne, nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, cheguan redin tan ihyan nduco ye, ne a ndevate tahn ye, rendeva ye yavenan Dihvo vo Dendiohs numacuahn vedenecun. Renecah yan Vaco Ndah yahn Dendiohs chedave yahn ihyan chahn, ne redin Dendiohs che ama yahн ihyan ritahno ye Dihvo vo, rinduco ye ihyan.

Ndoyahn Eneas

³² Cuahn che quechica Pedro, rahndudo ye van ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, chahn ye, chendihchero ye ihyan che vate ye yan Lida. ³³ Min ntac̄a ye ̄ama sahn cah che duche se Eneas. A nine nduyo ndi cheche se, quendite se nan yundo. ³⁴ Rahn Pedro ri ye sahn:

—Eneas, Dihvo vo Jesucristo din ye che ndoyehn. Cuenecuen, condihte ndah yundo yehn.

Ndetahno ndoyahn Eneas, ne necuan se. ³⁵ Nducoyaca ihyan yan Lida man, yan Sarón man, ndihchero ye che ndoyahn se, ne ̄ama yahn ye chihcoman ye dehtenduh che ritahno ye ro menan, ne chitahno ye Dihvo vo Jesucristo.

Ntuche Dorcas

³⁶ Tahn min ne, chihnde ̄ama ihyan ndahta yan Jope che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ihyan min ne, duche ye Tabita, ne che devaco griego ne, Dorcas. Ama ndah ihyan ye, ne ̄ama yeno ye, rinan ye ihyan chevah. ³⁷ Chetah cah ihyan min, ne chih ye. Chihno nano ihyan tenahn me ne, chacondihte ndah ye ihyan chete cuarto che va nan o cuarto. ³⁸ Checadino ihyan che ritahno ye Dihvo vo che yan Lida quenan Pedro, ne nducote nino yan min ne, tahve ye o ihyan che cahn ye, ngua ye ihyan, ne rahn ye:

—Cuhn vo nduco ne yan Jope tenun tenun no.

³⁹ Tuhme cuahn Pedro nduco ihyan chahn, ne cuahn che nda ye min ne, quenda ihyan chahn ihyan chete vah nan che quendite tenahn me. Min chenun nducoyaca ndahta vah, ̄ama raco ye, ne nahme ye Pedro vestido man, coyano

mān, che ndahyon tenahn me ro che quenan ye iyehnse. ⁴⁰ Chihquentiyon Pedro che ndiquendah vah nducoyaca ihyan chahn, ne chentihya ye, covah ye. Ndihchero ye tenahn me, ne rahn ye:

—Tabita, cuenecuen.

Ndetahno nāhne ye ndutinan ye, ne ndihchero ye Pedro, ne necuan ye, va ye nān yundo. ⁴¹ Tuhme chetah Pedro tāh ye, ne ndedecuan ye ihyan. Cah ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo mān, ndāhta vāh chahn mān, ne nāhme ye ihyan ndāhta me che a ntuche ye van tenahn. ⁴² Nducoyaca ihyan yan Jope ne, checadino ye yahn vederihno me, ne əma yahn ye chitahno ye Dihvo vo. ⁴³ Rahn quenan Pedro min yan Jope, ndevəco Simón, əma sahn che redin dave se ima.

10

Chahn Pedro ndevəco Cornelio

¹ Min yan Cesarea chihnde əma capitán che duche se Cornelio, che ndi cuande se compañía che duche Italiana. ² Sahn min nduco nducoyaca ihyan yahn se che chenun ye ndevəco se ne, rendeva se yavenan Dendiohs numacuahn vedene-cun. Ama recah se tume che rinan se ihyan nación yahn Israel, ne revah se ro ro. ³ Ama ro, tenduh nan rahco ino a chino ne, chinahn əma vederihno nān se, ndihchero ndah se əma ángel yahn Dendiohs che chenda ye nān quenun se, ne yahve ye sahn:

—¡Cornelio!

⁴ Ama dihya se chi, ndihchero se ángel me, ne tumerune se ihyan:

—Dihvé, ¿deh nahne ne?

Ndahconan ángel me yahn se:

—Dendiohs, a chihnevan ye che revah, ne ndihchero ye che redin vedevahino nduco ihyan chevah.⁵ Mān ne, cuedechoh ihyan che cāhn ye yan Jope, ngua ye Simón che namin duche ye Pedro.⁶ Quenan ye əma vah che nti nino nuniyah, vaco əma sahn redin dave ima che namin duche se Simón. Ihyan min cāhma ye co ye di deh che va che din.

⁷ Cuahn che conāhn ángel me ne, cah Cornelio o sahn decāhya yahn se nduco əma sandādo che quenan se nde vəco se che namin ritahno se Dendiohs.⁸ Chihno necāh cuande se sahn nducuahn ne, dechuh se sahn yan Jope.

⁹ Tāma ro me ne, tenduh nān inguiyahne, cuahn che a cuahn nino sahn chahn yan Jope ne, cocha Pedro tin vah yuto nān che quenan ye, cāva che covah ye.¹⁰ Əma chi cuico ye, ne numanahn che rindah che cheh ye ne, chinahn əma vederihno nān ye.¹¹ Ndihchero ye nān ro əma che deca ro əma tino chahte tihcā ro che nechiche nduh che cun esquina yahn, ne cochahn cuahn ndiyahne nino nān ye.¹² Min chete tino me chenun nducoyaca nān ite che cun cāh te mān, cu mān, yahda mān.¹³ Tuhme chihnevan ye əma ndudo che rāhn:

—Pedro, cuihne ite sih, cocheh ite.

¹⁴ Ate ndahconan Pedro:

—Dihvé, hua, te u ne, nde menahn metah chéh nde əma nān ite che chihngā te.

¹⁵ Ndaconan ndudo me:

—Cha che a nedin dave Dendiohs ne, hua quendi ndedecadine che chihnga.

¹⁶ Ino yune ndaconan ndihchero ye vederihno me. Tuhme condā tino me cuāhn nān ro. ¹⁷ Nahmin che ąma rendedadino Pedro deh conahn vederihno me ne, sahn che dechuh Cornelio ne, a ndā se chendevah, retumerune se ti che vāco Simón. ¹⁸ Tuhme tumerune se a min quenan ąma ihyan che duche ye Simón che namin duche ye Pedro. ¹⁹ Rendededadino ca Pedro yahn vederihno me cuahn che yāhve Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan:

—Ndā ino se, rinuhn se di. ²⁰ Cuenchehn, ne cuehn nduco se. Dehve rahque, te u dechúh sahn. ²¹ Tuhme cuenchaahn Pedro cuāhn nān che vatendi sahn che dechuh Cornelio, ne rāhn ye ri ye sahn:

—U che rinuhn nchuhn. ¿Deh ntiyon cochi ne ne?

²² Ndahconan sahn chahn:

—Huante, capitán Cornelio dechuh ye nuhn. Ihyan min ne, ąma ndah ihyan ye, ne rendeva ye yavenān Dendiohs. Nducoyāca ihyan nación yahn Israel ne, yahino ye ihyan. Rāhn ąma ángel yahn Dendiohs ri ye ihyan che dechuh ye chehua ndih, cava che cāhn ne nde vāco ye, cahnevan ye deh che va che cāhma ne co ne ihyan.

²³ Tuhme rāhn Pedro che condā sahn chahn chete vah, ne chahtenan se nduco ye. Nde tāma ro me cuahn ye nduco se, nduco neve ihyan yan Jope che ritahno ye Dihvo vo. ²⁴ Nān che chi o ro me ne, ndā ihyan chahn yan Cesarea, ne quenan rino Cornelio nduco nducosyāca ihyan yahn se mān,

amigo yahn se mān, che ndiyahve se. ²⁵ Cuahn che ndā nino ihyan chahn vāco Cornelio ne, quendāh se vah cāva che nevahnecun se Pedro, ne chehn-tihya se nān ye, rendeva se yavenān ye. ²⁶ Ate ndedecuan Pedro sahn, ne rāhn ye:

—Cuenecuen, cuandi. Hua ndāhcā che ndeva yavenān, te u ne, ihyan iyehnse u ndūhcā di.

²⁷ Ca rāhn ca rica ye, chenda ye chete vah, ne ndihche ye che əma yāhn ihyan ndi dāma ye min.

²⁸ Tuhme rāhn ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn ne, a devano ne te cahnda va yahn nuhn, ihyan nación yahn Israel, che cāhn nuhn ndevāco ihyan tāma nación mān, che conduo nuhn ihyan chahn mān. Ate Dendiohs ne, te ye, checadinó te hua quendi ndedecadinó che hua ndāhcā che codāma nuhn nduco ihyan tāma nación. ²⁹ Chemin che cuahn che tahve nchuhn che chehua u ne, ndetahno cochí, hua chacotáhn. Mān ne, nahm cadinó deh cuande che tahve ne che chehua u.

³⁰ Tuhme ndahconan Cornelio:

—A mān cun ro, co tenduh ura cuh ne, va yahté mān, revāh mān, muhn chete vācō, cuahn che chihnde ro əma ángel, quenun ye tino che tuno diyahne. ³¹ Rāhn ye ri ye u: “Cornelio, chih-nevan Dendiohs che revah, ne ndihchero ye che redin vedevāhino nduco ihyan chevāh. ³² Mān ne, cuedechoh nde yan Jope che ngua Simón che namin duche ye Pedro. Quenan ye əma vah che nti nino nuniyāhn, ndevāco əma sahn che redin dave ima, che namin Simón duche se.” ³³ Chemin che a ndetahno dechúh che chehua ndih. Ndāhcā din ne che cochi ne. Mān ne, nto dāma nducoyaca

nuhn muhn nañ Dendiohs cava che cahnevan
nuhn nducuahn che chihquentiyon ye che cahma
ne.

³⁴ Tuhme cahndudo Pedro:

—Mān ne, a chenáhn te Dendiohs che cuaco niyon ne, hua retendah nun ye ihyan, ³⁵ te dama no yahino ye nducoyaca ihyan adecotino nación yahn ye, ndete che rendeva ye yavenañ ye mān, redin ye che ndah mān. ³⁶ Dendiohs ne, dechuh ye Jesucristo, Dihve nducoyaca ihyan, vān ihyan nación yahn Israel, cava che cuahndudo ye ndudo ndah yahn che ndo yan Dendiohs nduco ihyan iyehnse. ³⁷ Nchuhn ne, a devano ndah ne yahn nducuahn che comān chinahn numachahte nación yahn Israel, canān nde estado yahn Galilea, cuahn che a chuh che cahndudo Juan Bautista mān, chehdenune ye ihyan mān. ³⁸ A devano ne te Dendiohs ne, din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye Jesucristo yahn yan Nazaret, ne ndāhco ye vederihquentiyon chahte tāh ye. Ihyan min ne, quechica ye, redin ye che ndah, ne rendedevahn ye ihyan che rechuhrihn ye, redin chundah. Tihcā redin ye, te quenan cuma ye vederihquentiyon yahn Dendiohs. ³⁹ Nuhn racotuhn nuhn ndudo cuaco yahn nducuahn che din Dihvo vo Jesucristo numachahte nación yahn Israel mān, yan Jerusalén mān. Ihyan min ne, nahm yah se ihyan nān əma cruz, chihno se ihyan. ⁴⁰ Ate chihno ino ro ne, ndedetuhche Dendiohs ihyan, ne cahnecun ye che quechica ro ye vān nuhn. ⁴¹ Hua quechica ro ye vān nducoyaca ihyan yan, ate quechica ro ye vān nuhn che a tendah nun Dendiohs nuhn nde ro menān cava che cuacotuhn

nuhn ndudo yahn che tihcä chi. Cuahn che a ntuche ye vän tenähn ne, dämä cheh nuhn, dämä chih nuhn nduco ye. ⁴² Chihquentiyon ye che cuahndudo nuhn nän ihyan che ndähco Dendiohs vederihquentiyon täh ye çava che teche çäde ye yahn nducoyäca ihyan che chenduche ye män, che ndih ye män. ⁴³ A yahn ihyan min che dirun nducoyäca ihyan profeta nde a rähn me. Dirun ye te nducoyäca ihyan che cotahno ye ihyan min ne, nchahco Dendiohs nunde yahn ye che cuande yahn ihyan min.

⁴⁴ Nde metah cuihno cuahndudo Pedro cuahn che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nducoyäca ihyan che rihnevan ye ndudo me. ⁴⁵ Ihyan nación yahn Israel che ritahno ye Dihvo vo che nduco ye Pedro ne, äma cuahn ino ye chi yahn che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nde ihyan täma nación. ⁴⁶ Devano cuäco ye te quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan chahn, te rente ye täma te o nän deväco män, rendeva ye yavenän Dendiohs män. ⁴⁷ Chemin che rähn Pedro:

—¿A va duh che cähco tän che cuedenune ihyan chuhn?, te a quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan nduhcä che quenun uvo.

⁴⁸ Tuhme chihquentiyon ye che cuedenune ihyan chahn, cuah ye Dihvo vo Jesucristo. Chihno min ne, chica ihyan chahn favor Pedro che conan ye neve ro nduco vih.

11

Necäh cuande Pedro ihyan ndiyäco che vate ye yan Jerusalén

¹ Ihyan apóstol chahn nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo che vate ye estado yahn Judea ne, checadino ye te nde ihyan tāma nación a chitahno ye Ndudo yahn Dendiohs. ² Cuahn che ntā Pedro yan Jerusalén ne, ihyan nación yahn Israel che ritahno ye Dihvo vo ne, rāhva ye nduco ye. ³ Tumerune ihyan chahn:

—¿Dehco che chehn vāco ihyan tāma nación, cheh dāma nduco ye ne?

⁴ Tuhme necāh cuande Pedro ihyan chahn ndu-cuahn che chi:

⁵ —Ama ro cuahn che quenán yan Jope ne, ura che revāh ne, chinahn āma vederihno nán. Ndihcheró āma che decā ro tino chahte tihcā ro, ne nechiche nduh che cun esquina yahn, chica nān ro, cochahn cuāco nān che quenún. ⁶ Cuahn che chihco ndáh cudado deh chenun chete ne, ndihcheró ite che cun cah te mān, ite chano mān, cu mān, yāhda mān, ⁷ ne chihneván ndudo che rahn: “Pedro, cuihne ite sih, cocheh ite.” ⁸ Ate ndahconán: “Dihvé, hua, te nde menahn metah chéh nde āma ite che chihngā te.” ⁹ Tuhme ndaconan ndudo me nde nān ro: “Cha che u, Dendiohs, a nedin davé ne, hua quendi ndedecadine che chihngā.” ¹⁰ Ino co ndaconan chinahn vederihno me nán, ne condā cuahn nān ro. ¹¹ A ura min no ndā ino se che rinuhn se u, che chica se nde yan Cesarea. ¹² Chihquentiyon Vaco Dendiohs che hua dehve rāhcó, cáhn nduco se. Namin ān dino vo chuhn nē, chinduco ye u, chahn nuhn vāco āma sahn, ¹³ che nte cuande se nuhn che ndihchero se āma ángel che chandi ye, chihto nān se ndevāco se, ne tuhcā rāhn ye ri ye sahn: “Cuedechoh che

ngua Simón che namin duche ye Pedro, quenan ye yan Jope. ¹⁴ Ihyan min cahma ye co ye di nduco ihyan yehn deh va che din nchuhn cava che ndevahn ne.” ¹⁵ Cuahn che chihno nte sāhn min ne, canan cahndudó. Ate numanahn che cahndudó ne, adenán quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan chahn nduhcā che quenun uvo ro menan me. ¹⁶ Tuhme necahcó che rahn Dihvo vo: “Juan ne, chehdenune ye ihyan, ate nchuhn ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn.” ¹⁷ Nducote mān Dendiohs din ye nduco ihyan chahn nduhcā che din ye nduco uvo che chitahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, ¿duh u cava che din vāhché yahn Dendiohs?

¹⁸ Cuahn che chihnevan ihyan chahn ne, chahtedihn chende ye, ne ndeva ye yavenan Dendiohs, ne rahn ye: “Tuhme ne, rahnečun Dendiohs che nto ino ihyan tāma nación nunde yahn ye, cuahteran ye vahchetero numacuahn ro.”

Ihyan yan Antioquía che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹⁹ Cuahn che chuh che chih Esteban ne, canan redin tān ihyan nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne chano ihyan chahn. Nahne ne, cuahn ye nde nación yahn Fenicia mān, Chipre mān, yan Antioquía mān. Min chacotuhn ye Ndudo yahn Dendiohs atenán van ihyan nación yahn Israel, te van ihyan tāma nación ne, hua chacotuhn ye ndudo me. ²⁰ Ate neve ihyan nación yahn Chipre mān, yan Cirene mān, cuahn ye yan Antioquía, ne ihyan chahn chacotuhn ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo nde van ihyan tāma

nación. ²¹ Nducote chenan cuma ihyan chahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo ne, ama yahn ihyan chihcoman ye dehtenduh che ritahno ye ro menan me, ne chitahno ye Dihvo vo.

²² Cuahn che checadino ihyan che ritahno ye Dihvo vo che chenan ye yān Jerusalén ne, dechuh ye Bernabé nde yān Antioquía. ²³ Cuahn che nda Bernabé min ne, ndihchero ye che ama va vedeyahino yahn Dendiohs vān ihyan chahn, ne ama chi yeno ye. Yāhve ye ihyan chahn che quendi ye numa ino ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo. ²⁴ Tihcā din Bernabé, te ama ndah ihyan ye mān, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan mān, numa ino ye ritahno ye mān. Yān min ne, ama yahn ihyan chitahno ye Dihvo vo.

²⁵ Chihno min ne, cuahn Bernabé yān Tarso, ngua ye Saulo. Cuahn che ntaca ye ihyan ne, ndaconan ye nduco vih yān Antioquía. ²⁶ Min chahtenan ye ama nduyo nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo, chicuahn ye ama yahn ihyan. Min yān Antioquía cade canan ihyan rāhn ye yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo te cristiāno ye.

²⁷ Tahn min ne, ama o ihyan che recadino ye yahn che va che co ne, chica ye yān Jerusalén, ne nda ye min yān Antioquía. ²⁸ Ama cha ihyan chahn che duche ye Agabo ne, din Vaco Dendiohs che checadino ye che ama cuhnde cuico numachahte iyehnse. Chandi ihyan min nān ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne rāhn ye che tihcā va che co. Ndudo min ne, chinahn adive cuahn que quenan Claudio emperador. ²⁹ Tuhme ihyan che

ritahno ye Dihvo vo Jesucristo che vate ye min yan Antioquia ne, nte çade ye nduco vih che nedin dama ye tume nduhva che tuno täh ye, dechuh ye yahn dihno vo che vate ye estado yahn Judea çava che conan ye ihyan. ³⁰ Tihçä din ihyan chahn, ne dechuh ye Bernabé nduco Saulo, quenda ye tume me, necäh ye täh intiyahn yaco che vate ye min.

12

Chihno se Jacobo man, chaconuhn se Pedro vacoyahn man

¹ Tahn min ne, redin tän rey Herodes nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. ² Jacobo, dihno Juán ne, chihquentiyon rey me che chihno se ihyan nduco espada, ³ ne nducote ndihchero se che quenan ino ihyan nación yahn Israel ne, namin din se preso Pedro. Ro che tihcä din se ne, ro vihco che reh ihyan pän che hua nduco ya yahn. ⁴ Cuahn che a din se preso Pedro ne, chaconuhn se ihyan vacoyahn, ne ntihyon ąma sandädo chahtenan se cudädo ihyan, te chuh vihco me ne, nahndendä se ihyan, techecäde se yahn ye, ne cähno se ihyan nän ihyan yan. ⁵ Ama vateyan sandädo che redin se cudädo Pedro che quenun ye vacoyahn, ne ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, reväh ye numa ino ye çava ye.

Din Dendiohs che ndiquendäh Pedro vacoyahn

⁶ Vino che co dave tama ro me che nahndendä Herodes Pedro nän ihyan yan ne, quiyädo ye chete vacoyahn me mendähn yahn o sandädo, nchiche ye nduco o cadena. Sandädo chenähn chahn ne, redin se cudädo chende vacoyahn me.

⁷ Adenan chenda ama ángel yahn Dihvo vo Den-diohs chete vacoyahn me, ne ama chiya dave. Denuhn nun ángel me Pedro, ndedetuhche ye ihyan, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuenecuen tenun tenun no.

Ndetahno ntahite cadena che nchiche tah Pedro,
⁸ ne rahn ángel me:

—Condahco chiche ima che renan chete, ne condonun cah ndaco yehn.

Cuahn che a va yan Pedro ne, ndaconan rahn ángel me:

—Condonon tino tu yehn, ne cuiquendi u, cuhn vo.

⁹ Pedro ne, quendi ye ángel me, nde hua devano ye a cuaco chemin, te rihno ye che rähco ye.

¹⁰ Chuh ye o cuan nan che chenun sandado, redin se cuado, ne cuahn che nda ye chendevah cu che a renda nan calle ne, nane man chendevah me. Ndiquendah ye, chica ca ye tah, ne conahn ángel me. ¹¹ Tuhme chenahn Pedro, ne ndedecadino ye:

—Man ne, a devano cuacó te Dendiohs tahve ye ama ángel yahn ye cava che ndedevahn ye u tah Herodes man, yahn nducuahn che chenan ino ihyan nación yahn Israel che cuahno có man.

¹² Pedro ne, ca rendedecadino ye yahn che tihca chi, ca rica ye, cuahn ye ndevaco María, chaco Juan Marcos. Min ndi dama ama yahn ihyan, revah ye. ¹³ Cuahn che nda ye min ne, recah tah ye chendevah chahte man, riyahve ye man. Cuahn ama tahn dihn che duche te Rode, quendihchero te duh che riyahve. ¹⁴ Ate cuahn che ndonahn te ndudo Pedro ne, nducote ama yeno te ne, nde hua nahne te chendevah me. Ndaconan te, rano te,

ngu te ndudo che nti Pedro chendevah. ¹⁵ Ihyan chahn ne, rahn ye ri ye tahn:

—¡Luco ri di, tahn dihn!

Ate tahn min ne, rahn te te cuaco che ihyan min. Tuhme rahn ihyan chahn:

—Ndiyu ihyan min. Co ángel che redin cudado ihyan.

¹⁶ Numanahmin ne, quendi Pedro, recäh täh ye chendevah. Cuahn ihyan chahn nahne ye chendevah me, ne cuahn che ndihchero ye Pedro ne, ama cuahn ino ye chi. ¹⁷ Ate din täh Pedro yahn ihyan chahn che cuahnte dihn chende ye nahmin che necäh cuande ye nduhcq che ndetendäh Dendiohs ihyan vəcocyahn. Namin rahn ye:

—Cahma nchuhn co ne Jacobo män, dihno vo chenahn män, nduhcq che chi.

Tuhme chica ye min, cuahn ye tama cuan.

¹⁸ Cuahn che chi dave tama ro me ne, a ri rite co luco sandädo chahn, te hua devano se deh chi nduco Pedro. ¹⁹ Herodes ne, dechuh ye che chinuhn Pedro, ne nducote hua ntaca ihyan ne, chica ye sahn chahn che necäh cuande se ihyan deh chi. Tuhme chihquentiyon ye sandädo chenahn che cahno se sahn. Chihno min ne, chica Herodes min estado yahn Judea, ne cuahn ye quenan ye yan Cesarea.

Chih Herodes

²⁰ Herodes ne, tan ye nduco ihyan yan Tiro män, ihyan yan Sidón män, ate ihyan chahn ne, ntuhno ye çava che cahn ye nan Herodes. Yahve ye ama sahn ndinan yahn rey me che duche se Blasto, che cahma nan se ihyan, çava che ndoyan rey me nduco ye. Tihcq din ihyan chahn, te nan

yahn yahn rey me, rica dehtenduh che reh ye.
21 Herodes ne, chihco vih ye ˻ama ro cava che ndo dama ihyan chahn, ne nda ro min ne, ndonun ye tino che renun ye ura che retechecade ye. Chihnde ye nñan che rihquentiyon ye, ne cahndudo ye, chihnevan ihyan chahn. **22** Tuhme rendeva ihyan chahn yavenan rey me, ne rah ye:

—Ihyan tih che rahndudo ye ne, ˻ndiyu ihyan iyehnse ye, te Dendiohs ye!

23 A ura min no chiya ˻ama ángel yahn Dendiohs, ne din ye che chetah cah Herodes. Chine ndah ihyan, ne ˻ama yah vederih chih ye, te cañ yune ye che ndeva ihyan yavenan ye, nduhca ndete che ihyan min che Dendiohs.

24 Tañ min ne, ˻ama retuhn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, ri yañ ihyan che ritahno ye.

25 Cuahn che a dinahn Bernabé nduco Saulo ntion che chahn ye ne, ndaca ye yan Jerusalén, conaahn ye yan Antioquía, quenda nduco ye Juan Marcos.

13

Bernabé nduco Saulo ne, canan chahtechica ye cahndudo ye

1 Ván ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, che vate ye yan Antioquía ne, chenun ván ihyan che rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs man, ihyan ricuahn man. Ihyan chahn ne, Bernabé man, Saulo man, Simón cuan man, Lucio yahn yan Cirene man, Manaén man, ihyan min che chihta ye dama nduco Herodes, gobernador yahn Galilea. **2** Ama ro che vate ihyan chahn yahte man,

revah ye mān ne, rāhn Vaco Ndah yahn Dendiohs nduco ye:

—Cuedechuh nchuhn Bernabé nduco Saulo che cahn se, din se ntiyon che a necáh che din se.

³ Tuhme chahte tun ihyan chahn yahte, ne covah ye. Chihno min ne, nahm tāh ye ihyan che o chahn cāva che nuhnde tāh ye ntíyon min, ne dechuh ye ihyan, cuahn ye.

Cahndudo ihyan apóstol yahn yahn Chipre

⁴ Bernabé nduco Saulo ne, cuahn ye yan Seleucia nduhcq che chihquentiyon Vaco Ndah yahn Dendiohs. Min chahtenun ye ama barco, ne cuahn ye yahn yahn Chipre. ⁵ Cuahn che ndā ihyan chahn yan Salamina ne, canan rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs chete yaco. Juan Marcos ne, nduco se ihyan chahn, rinan se ihyan.

⁶ Chahtechica ye numachahte yahn min, ne ndā ye yan Pafos. Min ntaca ye ama sahn, ndata yahn Israel, che duche se Barjesús. Sahn min ne, cuah se, ne redin cā se che Dendiohs rinan ye sahn. ⁷ Nduco se gobernador Sergio Paulo, ama ihyan che renahn ye. Ihyan min ne, tahve ye che chehua Bernabé nduco Saulo, te nahm cahnevan ye Ndudo yahn Dendiohs. ⁸ Ate sahn cuah me, che namin duche se Elimas ne, redin vāhche se yahn ihyan chahn, te hua nahm se che cotahno gobernador me. ⁹ Tuhme Saulo, che namin duche ye Pablo ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan. Ndihche ro ndah ye sahn, ¹⁰ ne rāhva ye nduco se:

—Di, jdaya chundah! ¡Ama duhtuno ihyan di! ¡Ndere quechique, rihnccheh! ¡Hua renan ine nde ama dehtenduh che ndah! ¿Dehco che hua reguen,

redetohnen vederihquentiyon yahn Dendiohs?
11 M̄an ne, Dendiohs din ye castigo di. Co ve nan,
 ne hua co ro nan.

Ndetahno chiya man nān se, ametah chi ro nān
 se. Canān rinuhn tāh se duh che quendanan sahn,
 te hua ro nān se. **12** Cuahn che ndihchero gober-
 nador me che tihc̄a chi ne, chitahno ye Dihvo vo
 Jesucristo, te ̄ama rahn ino ye yahn ndudo yahn
 Dihvo vo che ricuahn ihyan chahn.

*Pablo nduco Bernabé ne, nda ye yan Antioquía,
 yahn yahn Pisidia*

13 P̄abo nduco combiero yahn ye ne, chahtenun
 ye ̄ama bārco, ne chica ye yan Pafos, nda
 ye yan Perge, yahn yahn Panfilia. Juan Marcos
 ne, chihcomān se ihyan chahn, ne conāhn se yan
 Jerusalén. **14** Ihyan chahn ne, quendi ye yune yahn
 ye, chica ye yan Perge, ne nda ye yan Antioquía,
 yahn yahn Pisidia. ̄Ama ro che rahte tuhno ihyan
 ne, chenda ye chete yaco yahn ihyan nación yahn
 Israel, chahte ye. **15** Cuahn che a chihno cahndudo
 ihyan ley che dirun Moisés mān, ndudo che dirun
 profeta mān ne, ihyan ndinān yahn yaco me ne,
 dechuh ye ndudo yahn ihyan chahn:

—Dihno nuhn, ndete che va ndudo che cahma
 ne nduco ihyan ne, co cahma ne meniyon.

16 Tuhme necuan Pablo, ne din tāh ye che
 cuahteyan ihyan chahn, ne cahndudo ye:

—Nchuhn, ndāta yahn Israel, che rendeva ne
 yavenān Dendiohs, cuihnevan ne. **17** Dendiohs
 yahn nación yuhn vo Israel ne, tendahnnun ye
 ihyan ndico yuhn vo. Cuahn che chenan ca ihyan
 chahn nación yahn Egipio ne, din ye che ̄ama

chi yahn ye, ne ndetendah ye ihyan numacuahn vederihquentiyon yahn ye. ¹⁸ Cuahn che chenan ihyan chahn yahn nān che metah duhva ne, din chahtino Dendiohs yahn ye tenduh o raco nduyo, ¹⁹ ne decuihno ye ndache nación min yahn yahn Canaán, ne cah ye yahn min ihyan chahn. ²⁰ Canān nde ro min, chete che cun ciento quenan o raco ndiche nduyo, nde ro che quenan ihyan profeta Samuel ne, raconahn Dendiohs juez che rihquentiyon ye ihyan chahn. ²¹ Tuhme chica ihyan chahn ama rey cāva che cāhcantiyon ye ihyan, ne cah-necun Dendiohs. Chaconahn ye Saúl, daya Cis, ndāta yahn Benjamín, cāva che co se rey yahn ihyan chahn o raco nduyo. ²² Cuahn che tuno ro ne, Dendiohs ne, chehnevi ye Saúl. Cah ye vederihquentiyon me David, ne rāhn ye: “David, daya Isaí ne, ama sahn che renevahnecon se che náhn, ne dinahn se nducuahn che cāhcantiyón.” ²³ Vān ndāta yahn David ne, ndedecuan Dendiohs Jesucristo, nduhcā che a cah ye ndudo yahn ye cava che ndedevahn ye ihyan nación yahn Israel. ²⁴ Numanahn che metah ndā Jesucristo ne, ndā Juan, cahndudo ye che nto ino nducoyaca ihyan nación yahn Israel nunde yahn ye, ne cuedenune ye. ²⁵ Cuahn che a nino cuihno ntiyon yahn Juan ne, rāhn ye: “Co rāhco nchuhn te u ne, ihyan che chenan rino ne, ate ndiyu u, te adive ne, cochi ama ihyan che ama yudo vederihquentiyon yahn ye. U ne, nde hua rigonun chihve u cāva che co mozo yahn ihyan min, ntāhte correa yahn ndāco yahn ye.”

²⁶ 'Nchuhn dihnó, ndāta yahn Abraham, che

rendeva ne yavenan Dendiohs, a dechuh ye ndudo cuh yahn ne cava che ndevahn ne. ²⁷ Ihyan yan Jerusalén nduco ihyan ndinan yahn ye ne, hua checadino cuaco ye deh vederihquentiyon quenan cuma Dihvo vo Jesucristo, nde hua chenahn ye che dirun ihyan profeta, andahre ndate ndate, ro che rahtetuhno ihyan, rihnevan ye ndudo min, rahndudo ihyan chete yaco. Chemin che chihco cäde ye che cahno se ihyan min, ne nduco chemin chinahn nducuahn che dirun ihyan profeta chahn. ²⁸ Andahre metah nde ama nunde yahn Dihvo vo, ate chica ihyan chahn che cahcantiyon Pilato che cahno sandado ihyan. ²⁹ Cuahn che a din ihyan chahn nducuahn che a va cäde che cuahno Dihvo vo co, nduhcä che a ndirun nän Ndudo yahn Dendiohs ne, ndedevah ye ihyan nän cruz, ne chacondihte ye ihyan chete ama yayan. ³⁰ Ate Dendiohs ne, ndedetuhche ye ihyan van tenahn, ³¹ ne ama ndeh ro chinduco ye ihyan che chica ye estadio yahn Galilea, nda ye nduco ye yan Jerusalén. Män ne, a ihyan chahn che racotuhn ye ndudo yahn ihyan min van nducoyaca ihyan.

³² 'Namin nuhn ne, rahndudo nuhn nän nchuhn yahn ndudo ndah che cah Dendiohs ihyan ndico yuhn vo. ³³ Män ne, a dinahn Dendiohs ndudo min, te a ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo cava uvo, nduhcä che a ndirun nän Salmo o tuhca: "Di che Dayá. Män ro cuh ne, a chihco ró di nän nducoyaca ihyan, cava che codevano ye te Daya mán di." ³⁴ Namin tama cuan nan Ndudo yahn Dendiohs a ndirun tuhca: "U, Dendiohs, din yahinó nchuhn nduhcä che a cäh ndudo yahn

David.” Nduco ndudo cuh ne, chihco ro ye che ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo vân tenâhn cava che hua châ ye. ³⁵ Namin va tâma ndudo che ndirun nân tâma Salmo tuhcâ: “Hua cuahneçun ne che châ Daya ne.” ³⁶ Me David ne, a devano vo che, nduhcâ che chihquentiyon Dendiohs ne, chichihve ye nân ihyan che vate ye ro che quenan ye iyehnse. Tuno ro yahn ye ne, namin chih ye nduhcâ ihyan ndico yahn ye, ne châ ye. ³⁷ Ate ihyan min che ndedetuhche Dendiohs ihyan ne, hua châ ye. ³⁸ Nchuhn, dihnó, cuedevano ne te che cuande yahn ihyan min ne, co ndaca ne vederenchahco yahn nunde yahn ne. Chu che rahndudo nuhn nân ne. ³⁹ Che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo ne, nducoyâca ihyan che ritahno ye ihyan ne, rendâca ye vederenchahco yahn nunde yahn ye, che hua ndaca ihyan ro che rihquentiyon ley che dirun Moisés. ⁴⁰ Mân ne, cuihco nchuhn cudâdo che hua conahn nduco ne nduhcâ che dirun âma cha ihyan profeta tuhcâ:

⁴¹ Nchuhn che duche rino ne, condihche ne. Cuahn ino ne, ne cuih ne, te ro che vate ne ne, u, Dendiohs, dín vederihno rahte, che nde hua cotahno ne, andahre cähma ihyan co ye nchuhn.

⁴² Cuahn che ndiquendâh Pablo nduco combiero yahn ye chete yâco me ne, ihyan che hua ndata yahn Israel ne, chica ye che ndaconan cuahndudo ye yahn dehtenduh che tuhchan, ndate che tâma, ro che rahtetuhno ihyan. ⁴³ Cuahn che a conahn ihyan ne, âma yâhn ihyan nación yahn Israel mân, ihyan tâma nación mân, che ritahno ye numa ino ye nduco vih ne, cuahn ye nduco

Pablo nduco Bernabé. Ama riyahve ye ihyan chahn che quendi ye numa ino ye, cotahno ye, ne hua cahcoman ye Dendiohs, ihyan min che redin yahino ye ihyan.

44 Tama ndate me, ro che rahtetuhno ihyan ne, ndo dama a nahm numa yan, ihyan che nahm cahnevan ye Ndudo yahn Dendiohs. **45** Ate cuahn che ndihchero ihyan nación yahn Israel chahn che ama yahn ihyan ne, chi ve ye, ne canan ruhn chende ye nduco Pablo man, rahm tan ye man. **46** Tuhme Pablo nduco Bernabé ne, numa ino ye rahm ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, a cava nchuhn menan vihca che rahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs. Ate man ne, nducote hua nahm nevahnecun nchuhn man, rahco ne te dehve rendotenan ne man ne, cahcoman nuhn nchuhn, ne cuahndudo nuhn, cahnevan ihyan tama nación. **47** Va che dinahn nuhn nduhcq che chihquentiyon Dihvo vo Jesucristo nuhn tuhcq:

Tendah nún di cava che cuahndode ndudo yáhn van ihyan nducuahn nación.

Nde numachahte iyehnse, nducoyaca ihyan che nevahnecun ye ndudo yáhn, ndevahn ye.

48 Cuahn che chihnevan ihyan tama nación che chenun ye min che tihcq rahm ihyan chahn ne, ama chi yeno ye, ne nevahnecun ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo. Van ihyan chahn ne, chitahno nducoyaca ihyan che a va cade che cuahnenan ye vahchetero numacuahn ro. **49** Tihcq chetuhn ndudo yahn Dihvo vo numachahte yahn min. **50** Ate ihyan nación yahn Israel chahn ne, chinun ye ama o sahn nahm nduko ama o tahn ndahta

che ndah ihyan te, che renevahneçun ihyan yan tahn. Tihçä ndedecuan ihyan chahn ihyan che chi tän ye nduco Pablo nduco Bernabé nde cande che ndetendäh ye ihyan yahn min. ⁵¹ Tuhme chihde ihyan chahn ndäço yahn ye, chihtera ye yuniyahñ cäva che nähima ye ihyan yan min te hua ndähcä din ye che hua nevahneçun ye Ndudo yahn Dendiohs, ne cuahn ye yan Iconio. ⁵² Me ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ama yeno ye, ne quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan.

14

Pablo nduco Bernabé ne, ndä ye yan Iconio

¹ Cuahn che ndä Pablo nduco Bernabé yan Iconio ne, chenda ye chete yäco, ne ama ndähcä cahndudo ye. Chemin che ama yahn ihyan nación yahn Israel män, ihyan täma nación män, chitahno ye. ² Ate ihyan nación yahn Israel che hua chitahno ye ne, chinun ye ihyan täma nación che ametah cotahno ye, cäva che ndihche tän ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. ³ Ama rähn chahtenan ihyan chahn min, ne rahndudo ye numa ino ye, chenan ino ye Dendiohs. Dendiohs ne, redin ye che renahn ihyan te cuäco che yahino ye ihyan iyehnse nduhcä che rahndudo ihyan chahn, te cah ye vederihquentiyon ihyan cäva che din ye vederihno. ⁴ Ihyan yan min ne, o cuän ndi ye. Ama cuän ye ne, rinduco ye ihyan nación yahn Israel, ne täma cuän ye ne, rinduco ye ihyan apóstol chahn. ⁵ Tuhme ihyan nación yahn Israel chahn nduco ihyan täma nación ne,

ntuhno ye nduco intiyahn c̄ava che din tān ye
nduco ihyan apóstol chahn, cāh ye tu ihyan.⁶ Ate
Pablo nduko Bernabé ne, checadino ye, ne chano
ye, cuahn ye yan yahn Licaonia, yan Listra mān,
yan Derbe mān, nduh cuan nān che nino mān.
⁷ Min chahtechica ye, cahndudo ye Ndudo yahn
Dendiohs.

Ihyan yan Listra ne, cah ye tu Pablo

⁸ Min yan Listra va q̄ma sahn che nenevadoh
cah se nde ro che chihndeyan se, nde tah hua ri
rica se. ⁹ Sahn min ne, va se, rihnevan se che
rahndudo Pablo. Ndihchero ndah ye sahn, ne
cädcheno ye te ritahno se che co din Dendiohs che
ndoyahn se. ¹⁰ Tuhme cah ye yahn se:

—Cuenecuen, cuandi cuaque.

Ndetahno chandi cuaco se, ne canan rica se.
¹¹ Cuahn che ndihchero ihyan yan vederihno che
din Pablo ne, nduko devaco yahn mān ye, devaco
yahn Licaonia ne, rah ye:

—O dendiohs yuhn vo, ndacondā ye ihyan,
chiya ye iyehnse.

¹² Rahn ihyan chahn te Bernabé ne, dendiohs
yahn ye che duche ye Júpiter, ne Pablo ne, Mercurio,
te ihyan min che rahndudo ye. ¹³ Chidocuyan
yahn Júpiter che nti yaco yahn ye chihto yan me
ne, nda ye, nda ye nanda mān, itenine mān, c̄ava
che cahno ye ite che co te vedino, ndeva ye nduko
ihyan yan chahn yavenan Bernabé nduko Pablo.
¹⁴ Cuahn che checadino ihyan apóstol chahn che
tihcā ne, canan rendeh ye tino yahn ye c̄ava che
nahma ye che hua tihcā din ihyan chahn, ne
chenda ye van nducoyaca ye, rah ye:

¹⁵ —¿Dehco che tihcä redin nchuhn?, te nuhn ne, ihyan iyehnse nuhn nduhcä nchuhn. A cäva chemin che cochi nuhn, cahma nuhn nduco ne che cahcomän ne dehtendüñ che tihchan che hua cochiñve, ne cotahno ne Dendiohs, ihyan min che quenduche ye. A ihyan min che dendah ye nañ ro män, iyehnse män, nuniyahñ män, nducuahn che va män. ¹⁶ Ro menän me ne, cah yune ye che quendi ihyan yune yahn män ye. ¹⁷ Ate hua chihcomän ye ihyan, te din ye che ndah nduco ye, chihco ro ye vedeyahino yahn ye. A Ihyan min che redin ye che ran co män, che ndah ri chendata män. Rihquecheh ye uvo män, renecäh yan ye chedave yuhn vo män.

¹⁸ Andahre tihcä rahn Pablo män, Bernabé män, ate aconunde cuahn chicäde chica tan ye che cahno ihyan yan chahn itenine che co te vedino, che ndeva ye yavenan ye.

¹⁹ Tuhme ndä neve ihyan, ndata yahn Israel, che chica ye yan Antioquía män, yan Iconio män, chinun ye ihyan yan, ne cah ye tu Pablo. Chihno min ne, co a ndih Pablo rahco ihyan chahn, ne chihndä rudo ye ihyan nde cuahn chihto yan. ²⁰ Ate ura che ndi dama ihyan che ritahno ye Dihvo vo nañ Pablo ne, necuan ye, ne conahn ye viyan nduco vih. Tama ro me ne, chica ye min nduco Bernabé, nda ye yan Derbe.

²¹ Min cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs, ne ama yahn ihyan chitahno ye Dihvo vo. Chihno min ne, ndaconan ye, nchuh ye yan Listra män, yan Iconio män, ntä ye yan Antioquía. ²² Queri ama yan nañ che nchuh ye ne, renecäh yan ye chedave yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne

riyahve ye ihyan che quendi cotahno ye numa ino ye. Rahn ye ri ye ihyan chahn te va che ɣama chuhrihn ye muhn iyehnse, ate adive ne, cuahnen ye vahchetero. ²³ Namin tendah nun ye neve ihyan queri ɣama cuan cava che co ye intiyahn yaco. Covah ye man, chahte ye yahte man, ne ndahco ye nducoyaca ihyan chahn che ritahno ye Dihvo vo tahn Dendiohs.

Pablo nduco Bernabé ne, conahn ye yan Antioquia, yahn yahn Siria

²⁴ Chihno min ne, nchuh ihyan chahn yahn yahn Pisidia, ne nda ye yahn yahn Panfilia. ²⁵ Cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs yan Perge, tuhme cuahn ye yan Atalia. ²⁶ Chahtenun ye ɣama bárco, chica ye min, conahn ye yan Antioquia, a yan min che ndahco intiyahn yaco ihyan chahn tahn Dendiohs che ɣama va vedeyahino yahn ye, cava che cahn ye nán ntion che man ne, a dinahn ye. ²⁷ Cuahn che a ntá ye ne, nedin dama ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne necah cuande ye ihyan chahn nducuahn che din Dendiohs nduco ye man, nduhcq che din Dendiohs che chitahno ihyan tama nación man. ²⁸ Pablo nduco Bernabé ne, ɣama rahn chahtenan ye yan min nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo.

15

Chi ɣama junta yan Jerusalén

¹ Tahn min ne, ɣama o sahn che chica se estadio yahn Judea, nda se yan Antioquia ne, min chicuahn se ihyan che ritahno ye Dihvo vo te cava che co ndevahn ye ne, va che conan seña

ihyan nduhcq che chihquentiyon Moisés. ² Páblo nduco Bernabé ne, riyahve ye sahn chahn che ndiyu tihca, ate ama chahtecuhn chende se nduco ye. Nducote hua chi chihnde çade min ne, nte çade ihyan che ritahno ye Dihvo vo che dechuh ye ihyan chahn nduco tama te o ihyan yan Jerusalén çava che nte çade ye nduco ihyan apóstol mān, intiyahn yaco mān.

³ Chica ihyan chahn yan Antioquía, chuh ye nación yahn Fenicia mān, Samaria mān, renecäh cuande ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo che vate ye min, nduhcq che chihcomān ihyan tama nación dehtenduh che ritahno ye menān, ne chitahno ye Dendiohs. Nducoyaca ihyan che chihnevan ye ndudo me ne, ama chi yeno ye.

⁴ Cuahn che ndā Páblo nduco Bernabé min yan Jerusalén ne, nducoyaca ihyan ndiyaco mān, ihyan apóstol mān, intiyahn yaco mān, nevahne-cun ye ihyan. Tuhme Pablo nduco Bernabé necäh cuande ye ihyan chahn yahn nducuahn che din Dendiohs nduko ye. ⁵ Ate ama o sahn fariseo che namin ritahno se Dihvo vo ne, chahtendi se, ne rāhn se:

—Va che conan seña ihyan tama nación che ritahno ye Dihvo vo mān, va che dinahn ye ley che dirun Moisés mān.

⁶ Tuhme ndodāma ihyan apóstol chahn nduco intiyahn yaco çava che nte çade ye yahn chemin.

⁷ Cuahn che a ama ndeh rente ihyan chahn ne, chandi Pedro, ne rāhn ye:

—Dihno, a devano nchuhn te a rāhn ne, van uvo ne, tendah nun Dendiohs u çava che cuahndudó Ndudo yahn ye, cahnevan ihyan tama nación, ne

cotahno ye. ⁸ Dendiohs che rendihche ye chedave yahn nducoyaca ihyan ne, te ye, checadino vo che ndeva ye ihyan chahn, te din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye ihyan, nduhcä che quenun uvo. ⁹ Dendiohs ne, dama no yahino ye uvo nduco ihyan chahn, te namin ihyan chahn ne, nchahco ye nunde yahn ye yahn che chitahno ye. ¹⁰ ¿Dehco che retumarande nchuhn Dendiohs? Che tihcä rihquentiyon ne ne, recäh rihn ne ihyan tama nación che ritahno ye Dihvo vo, te nducuahn che nahne che dinahn ye ne, nde ihyan ndico yuhn vo, nde man vo, hua chi dinahn vo. ¹¹ A devano vo te deman nduko vedeyahino yahn Dihvo vo Jesucristo che ndevahn vo man, ihyan chahn man.

¹² Tuhme chahtedihn chende ihyan, ne chihcovan ye che necäh cuande Pablo nduko Bernabé yahn vederihno che din Dendiohs nduko ye van ihyan tama nación. ¹³ Cuahn che chihno nte ihyan chahn ne, necuandi Jacobo, ne rahn ye:

—Dihno, cuih covan nchuhn che cahmá. ¹⁴ Simón Pedro ne, a neco ye uvo nduhcä che din yahino Dendiohs ihyan tama nación, ne tendah nun ye van ihyan chahn, ihyan che co yahn ye. ¹⁵ Tihcä va che co, te a tihcä dirun ama cha ihyan profeta tuhcä:

¹⁶ Rahn Dendiohs: “Cuihno min ne, ndaconán, ne ndahco cädé vederihquentiyon yahn David che va man.

Dín che ndaconan ndo chahte man, che cahcantiyon man man,

¹⁷ cava che ihyan yahn nducuahn nación che a tendahnún ne, cotahno ye u che Dihve ye.”

18 Tihçä rahn Dihvo vo Dendiohs, te ye, checadino vo dehtenduh che tuhchan nde a rahn me.

19 'Chemin che ráhn te hua ndahçä che cah riñn vo ihyan nación chenahñ che a chihcoman ye dehtenduh che ritahno ye ro menan me, ne chitahno ye Dendiohs. **20** Tahque ndahçä che dirun vo yahn ye che hua cheh ye che rihco ihyan nan che rahn ye dendiohs yahn ye man, che hua cheh ye yute yahn ite che hua ra yun yahn te man, che hua cheh ye yun man, che hua ndere cuahtenant ye nduco ndahta che ndiyu ndahta yahn ye man. **21** Tihçä din vo, te nducuahn yan, nde a rahn me, ndate ndate, ro che rahtetuhno ihyan ne, rahndudo ihyan ley che dirun Moisés, ne hua ndahçä che din vo che co ndache ihyan che riquendi ye ley min.

22 Tuhme ihyan apóstol man, intiyahn yaco man, nducoyaca ihyan chenahñ che ritahno ye Dihvo vo man ne, nte çade ye, ne tendahnun ye o ihyan çava che dechuh ye ihyan nduco Pablo man, Bernabé man, yan Antioquía. Quendah yahn o ihyan che namin ndinan ye van ihyan che ritahno ye Dihvo vo. Ama ye ne, Judas, che namin duche ye Barsabás, ne tama ye ne, duche ye Silas. **23** Nduco ihyan chahn ne, dechuh ye ama caça nan che dirun ye:

"Nuhn, ihyan apóstol man, intiyahn yaco man, nducoyaca ihyan chenahñ che ritahno ye Dihvo vo man ne, rente nuhn Dendiohs nchuhn, dihno nuhn, ihyan nación chenahñ che vate ne yan Antioquía man, yan yahn Siria man, Cilicia man. **24** Checadino nuhn te ama o ihyan che chica ye muhn, ne nda ye tan ne, redin vahche ye yahn nchuhn man, redetoh ye ino nchuhn man, che

ndere ricuahn ye che va che conan seña nchuhn mān, dinahn ne ley che dirun Moisés mān. Hua ndiyu nuhn che dechuh nuhn ihyan chahn. ²⁵ A nte cāde nuhn, ne tendāhnun nuhn o dihno vo vān nuhn, dechuh nuhn ihyan tān, quendihchero ye nchuhn dāma nduco dihno vo che əma yahino vo ihyan, Bernabé mān, Pablo mān. ²⁶ Ihyan chahn che ndihco mendahn ye ihyan, redin ye ntiiyon yahn Dihvo vo. ²⁷ Me ihyan che o che dechuh nuhn ne, Judas mān, Silas mān. A ihyan chahn che nte cuande ye nchuhn yahn nducuahn che nte cāde nuhn. ²⁸ Numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndaah yahn Dendiohs nte cāde nuhn che hua cāh rihn nuhn nchuhn nduco əma ndeh nān dehtenduh. Atenān dehtenduh che tuhchan, va che dinahn ne. ²⁹ Hua cheh nchuhn yute che rihco ihyan che ri vedino nān dehtenduh che redin ye dendiohs yahn ye mān, hua cheh ne yun mān, yute yahn ite che hua ra yun yahn te mān, hua ndere cuahenan ne nduco ndāhta che ndiyu ndāhta yahn mān ne mān. Ndete che dinahn ne dehtenduh che tuhchan ne, ndāhca din ne. Dendiohs conduco ye nchuhn.”

³⁰ Tuhme chica ye min, ne ndā ye yan Antioquía. Nedin dāma ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne necāh ye cāca me. ³¹ Cuahn che cahndudo ihyan cāca me, chihnevan ihyan chahn ne, əma necāh yan ye chedave yahn ye, ne chi yeno ye. ³² Judas nduco Silas ne, namin que-nan cuma ye vederihquentiyon che rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs, ne cuahn che cahndudo ye, chihnevan ihyan chahn ne, əma necāh yan ye chedave yahn ye. ³³ Cuahn che a ndeh ro

chahtenan ye min ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ndedechuh ye ihyan numacuahn vedeyeno yan Jerusalén. ³⁴ Ate Silas ne, quenan ye min yan Antioquía. ³⁵ Namin Páblo mān, Bernabé mān, chahtenan ye min, ne nduco ama yahn ihyan ne, quendi ye, ricuahn ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo mān, rahndudo ye mān.

Chahn Páblo tama yune cahndudo ye

³⁶ Adive ne, rāhn Páblo ri ye Bernabé:

—Cuhn vo tāma yune nduco ne, quendihchero vo nducoyaca dihno vo che vate ye nducuahn yan nan che a chahtechico vo, cahndudo vo ndudo yahn Dihvo vo. Ndihchero vo tāca chenan ye.

³⁷ Bernabé ne, nahm ye che cahn Juan Marcos, co nduco se ihyan. ³⁸ Ate Páblo ne, rāhn ye te hua ndāhcā che quenda ye sāhn yahn che, cuahn che chahn ye menān me ne, chihcomān se ihyan yāhn yahn Panfilia, conahn se, ne hua quendi se nduco ye nān ntiyon. ³⁹ Nducote hua chidāma ndudo yahn ye nduco vih ne, chihcomān vih ye. Bernabé ne, quenda ye Juān Marcos, ne chahtenun ye ama bārco, ne cuahn ye yāhn yahn Chipre. ⁴⁰ Me Páblo ne, quenan ino ye che conduco Silas ihyan. Covah ihyan che ritahno ye Dihvo vo cāva che numacuahn vedeyahino conduco Dendiohs ihyan, ne cuahn ye. ⁴¹ Chuh ye yāhn yahn Siria mān, Cilicia mān, renecāh yan ye chedave yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo.

16

Timoteo ne, chinduco se Pablo nduco Silas

¹ Páblo nduco Silas ne, chuh ye yan Derbe, ne nda ye yan Listra. Min va ama sahn che duche se Timoteo, che ritahno se Dihvo vo Jesucristo. Sahn min ne, daya ama ndahta nación yahn Israel che namin ritahno ye Dihvo vo. Chida se ne, ihyan nación yahn Grecia. ² Ihyan che vate ye yan Listra man, yan Iconio man, che ritahno ye Dihvo vo ne, rahn ye yahn se che ndah ihyan se. ³ Páblo ne, nahm ye che conduco sahn min ihyan, ne nahm ye seña sahn cava che hua co yudo yahn ihyan nación yahn Israel che vate ye ya hn min, te nducoyaca ye ne, devano ye te chida se ne, ihyan tama nación ye. ⁴ Nducuahn yan nan che renda ye ne, recah cuande ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo nduhca che chihco çade ihyan apóstol man, intiyahn yaco man, che vate ye yan Jerusalén. ⁵ Me nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, riquendi ritahno ye numa ino ye, ne ro ro ne, ihyan che ranan ritahno ye Dihvo vo ne, rinduco ye ihyan chahn, ne ri ya hn ye.

*Chinahn ama vederihno, ne ndihchero Pablo
ama sahn ya hn yahn Macedonia van ya hnde yahn
ye*

⁶ Vaco Nda yahn Dendiohs ne, hua cah yune che cahn ihyan chahn, cuahndudo ye ya hn yahn Asia. Chemin che chahtechica ye ya hn yahn Frigia man, Galacia man, ⁷ nde nda ye nan ri vah ya hn yahn Misia. Cuahn che chenan ye min ne, nahm cahn ye ya hn yahn Bitinia, ate hua cah yune Vaco Dihvo vo Jesucristo che cahn ye. ⁸ Tuhme chuh dama ye ya hn yahn Misia, ne nda ye yan

Troas. ⁹ Min chinahn ama vederihno, ne ndihchero Pablo van yahnde yahn ye che nti Ɂama sahn yahn yahn Macedonia nañ ye, ne rica se favor ihyan: “Cahn ne yan vacó, Macedonia, conan ne nuhn.” ¹⁰ Ndetahn che ndihchero ye vederihno me ne, chihco yan nuhn dehtenduh yahn nuhn cava che cahn nuhn yahn yahn Macedonia, te a devano cuaco nuhn te nahndiohs che cahn nuhn, cuahndudo nuhn Ndudo yahn ye min.

Pablo nduco Silas ne, nda ye yan Filipos

¹¹ Min yan Troas chahtenun nuhn Ɂama bärco, ne cuahn cuaco nuhn yahn yahn Samotracia, ne tama ro me ne, nda nuhn yan Neápolis. ¹² Chica nuhn min, ne nda nuhn yan Filipos, yan che tahque chahte che co tama yan min yahn yahn Macedonia. Yan min ne, Roma ndi cuande. Min chahtenan nuhn neve ro. ¹³ Nda ro che rahte tuhno ihyan ne, cuahn nuhn cuahñ chihto yan. Nda nuhn chendico nañ che rahn ihyan, revah ye. Min chahte nuhn, ne cahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs, chihnevan neve ihyan ndahta che chi dama ye min. ¹⁴ Min nduco Ɂama ndahta yahn yan Tiatira che duche ye Lidia. Ihyan min ne, ihyan rendihcue tino morado, ne ritahno ye Dendiohs. Rihnevan ye che rahndudo Pablo, ne din Dihvo vo che chenahn ye ndudo me. ¹⁵ Ihyan min nduco ihyan ndevaco ye ne, chedenune nducoyaca ye. Chihno min ne, chica ye favor nuhn:

—A ndihche nchuhn che a chitahnó Dihvo vo Jesucristo. Cuhn vo nduco ne ndevacó, cuahtenan ne.

Tuhme din ye fuerza nuhn che chahtenan nuhn.

16 Ama ro ne, ura che cuahn nuhn, covah nuhn ne, ndihchero nuhn əma tahn dihn che quenun vaco chihngə tahn, che recadino suerte yahn ihyan. Vate əma o dihve te, ne əma rendacea se tume nən ntiyon min. **17** Tahn min ne, quendah te nuhn, ne rah te:

—Ihyan chuhn ne, redin ye ntiyon yahn Den-diohs, ihyan min che əma yudo vederihquentiyon yahn ye, ne rahndudo ye ndudo nduhcə che co ndevahn ihyan.

18 A əma nde ro che tihcə redin te, nde nən che chi yudo yahn Pablo, ne chaconan ye, ndihchero ye tahn, ne rahn ye ri ye vaco chihngə che quenun tahn:

—Numacuahn vederihquentiyon yahn Jesucristo, ráhn rí di, cuendiquendah tahn tih.

A ndetahno ndiquendah vaco me tahn.

19 Cuahn che checadino dihve te che a ndiquendah vaco chihngə me tahn, che ametah ndacea se tume nən ntiyon min ne, chetah se Pablo nduco Silas, ne quenda se ihyan ndevacoyən nən intiyahn. **20** Chih nunde se yahn ye, ne rahn se:

—Sahn chuhn ne, sahn nación yahn Israel, ne rendedecuan se ihyan yan vəco vo. **21** Ricuahn se costumbre che hua co nevahneçun vo, nde hua co quendi vo, te uvo ne, Roma ndi cuando vo.

22 Tuhme chi tən ihyan yan nduco ihyan chahn, ne chihquentiyon intiyahn che cahnevi se tino yahn ye, ne cuahn se ihyan nduco nducodi.

23 Chihno che əma chahn se ihyan ne, chih se ihyan vacoyahn, ne chihquentiyon se sahn che redin cudədo vacoyahn me che din ndah se cudədo ihyan. **24** Sahn che redin cudədo vacoyahn

me ne, chih se ihyan chahn chete ama cuarto che va nde cuahⁿ candevah chete vacoyahⁿ me, ne chih chiche se cah ye nduco ama nān vihto che duche cepo.

²⁵ Tenduh nān mahⁿ yan me ne, revah Pablo nduko Silas, rita ye himno, rendeva ye yavenān Dendiohs, ne sahn preso che chenun se min ne, rihcovan se. ²⁶ A ura min no adenān ama nuhn yahn, nde name yahn vacoyahn me, ama chihde. Nāne nducuahn chende vacoyahⁿ me, ne chihno ntah^te cadena che nechiche nducoyaca preso chahn. ²⁷ Sahn che redin cudo vacoyahn me ne, ntuche se, ne cuahn che ndihchero se che chendah chende vacoyahn me ne, tico se espada yahn se, nahⁿ cahno man se sahn, te rahco se te co a chihno chano preso chahn. ²⁸ Ate cah Pablo yahn se:

—Hua te cahne man di, te muhn chenun nducoyaca nuhn.

²⁹ Tuhme chica se ama yahn, ne aderano se, chenda se nān che chenun preso chahn, nde tuno rendoh se che vah se, ne chehntihya se nān Pablo nduko Silas. ³⁰ Ndetahno ndetendah se ihyan chahn, ne tumerune se ihyan:

—¿Deh va che dín cava che ndevahn u ne?

³¹ Ndaconan ye yahn se:

—Cuitehne Dihvo vo Jesucristo, ne ndevahn di nduko ihyan ndevaque.

³² Tuhme cahndudo ihyan chahn ndudo yahn Dihvo vo, chihnevan se nduko nducoyaca ihyan ndevaco se. ³³ A ura min no chete rahⁿ, nāno se nān ntaca yah yahn ihyan chahn. Tuhme chedenune se nduko nducoyaca ihyan ndevaco se. ³⁴ Chihno min ne, ndiquenda se ihyan chahn

ndevəco se, ne cah se, cheh ye. Ama yeno se che chitahno se Dendiohs, ne ihyan ndevəco se ne, namin əma yeno ye che chitahno ye.

³⁵ Cuahn che a chi dave me ne, dechuh intiyahn sahn policía che cahma se nduco sahn che redin cudədo vəcoyahn me, che ntəhte se Pablo nduko Silas. ³⁶ Tuhme rahn sahn che redin cudədo vəcoyahn me ri se Pəbло:

—A chihquentiyon intiyahn u che ntəhté nchuhn. Mən ne, co ndiquendəh ne, hua dehvə rahnco ne.

³⁷ Rahn Pəbло ri ye sahn policía chahn:

—Ihyan che ndi cuande ye Roma ne, rihquentiyon ley che hua co co ye castigo numanahn che metah cuhnde çade yahn ye. Nuhn ne, Roma ndi cuande nuhn, ate nchuhn ne, nde hua teche çade ne yahn nuhn, ne chahn ne nuhn nən nducoyaça ihyan yan, chih ne nuhn vəcoyahn. Mən ne, ɬa rihco nchuhn che ndetendəh ne nuhn cuahns ndeh ne? Hua. Chi mən intiyahn, ndetendəh ye nuhn.

³⁸ Ntə sahn policía chahn, ne necah cuande se intiyahn chahn. Cuahn che checadino ye te ndi cuande ihyan chahn Roma ne, əma dihya ye chi, ³⁹ ne cuahn ye, ndəca ye che nchahconunde Pəbло nduko Silas. Tuhme ndetendəh ye ihyan chahn, ne chica ye favor ihyan che ndəca ye yan min. ⁴⁰ Cuahn che ndiquendəh ye vəcoyahn me ne, cuahn ye ndevəco Lidia, quendihchero ye ihyan chahn che ritahno ye Dihvo vo. Chihno yahve ye ihyan chahn ne, chica ye min, ne cuahn ye.

17

Ndo dama sahn yan Tesalónica, nahن cuahn se Pablo

¹ Pablo nduco Silas ne, chuh ye yan Anfípolis mān, yan Apolonia mān, ne ndā ye yan Tesalónica, nān che nti əma yaco yahn ihyan nación yahn Israel. ² Pablo, nducote a ntiyon min nda ye ne, chahn ye yaco me, ne ino ndate, ro che rahte tuhno ihyan ne, rahndudo ye che ndirun nān Ndudo yahn Dendiohs, rihnevan ihyan yan min. ³ Rahndudo ye nduhcā che va che chuhrihn Dihvo vo Jesucristo mān, nduhcā che chihno se ihyan mān, nduhcā che va che ntuche ye mān. Namin rāhn ye:

—Dihvo vo Jesucristo che rahndudó yahn ye nan nchuhn ne, a ihyan min che a va çāde che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse.

⁴ Tuhme neve ihyan nación yahn Israel chahn ne, chitahno ye Dihvo vo, ne chinduco ye Pablo nduco Silas. Namin əma yāhn ihyan nación yahn Grecia, che renevahncun ye Dendiohs nde menān, nduco əma yāhn ndāhta nchico ne, chitahno ye Dihvo vo. ⁵ Ate sahn nación yahn Israel che hua chitahno se ne, chi ve se, ne din dāma se əma o sahn dāhnde che duhtuno ihyan se, vatechica se viyan, ne chinun se sahn che ndedecuan se ihyan yan. Chahn se vāco əma ihyan che duche ye Jasón, rinuhn se Pablo nduco Silas çāva che tendāh vah se ihyan, necāh se ihyan tāh ihyan yan. ⁶ Nducote hua ntāca se ihyan chahn min ne, chihndā rudo se Jasón nduco əma o dihno vo che

chenan ye min, quenda se ihyan nān intiyahn, ne cah se:

—Sāhn che rinun se ihyan, rendedecuan se ihyan numachahte iyehnse ne, mān ne, ndā se muhn. ⁷ Jasón tih ne, retuma ino se sāhn ndevaço se. Nducoyaca sāhn chahn ne, redetoh nan se ley yahn César, te rāhn se te va tāma rey che duche ye Jesús.

⁸ Cuahn che chihnevan ihyan yan mān, intiyahn mān, che tihcā ne, əma chi tān ye. ⁹ Ate Jasón nduco ihyan chenāhn chahn ne, nedihve ye intiyahn, ne ntahte ye ihyan.

Pablo nduko Silas ne, ndā ye yan Berea

¹⁰ Ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, a vino min no dechuh ye Pābilo nduko Silas nde yan Berea. Cuahn che ndā ye min ne, chenda ye chete yaco yahn ihyan nación yahn Israel. ¹¹ Ihyan nación yahn Israel che vate ye min ne, tahque renahn ye che co ihyan che vate ye yan Tesalónica, te nevahnecun ye Ndudo yahn Dendiohs numacuahn vedeyeno, ne ro ro rendihchenan ye Ndudo min cāva che cadino ye a cuəco nduhcā che rahndudo Pablo. ¹² Chemin che əma yāhn ihyan chahn chitahno ye Dihvo vo Jesucristo. Namin vān ihyan nación yahn Grecia, nde ndāhta nchico mān, nde chāhn mān, chitahno ye ihyan. ¹³ Cuahn che checadino sāhn nación yahn Israel che vate se yan Tesalónica che quenan Pābilo min yan Berea, rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs ne, chahn se min, chinun se ihyan yan, ndedecuan se ihyan. ¹⁴ Ate ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ndetāhno dechuh ye Pābilo cuāhn chihto nuniyahns. A

deman Silas nduco Timoteo chahtenan ye min yan Berea. ¹⁵ Me ihyan che chengu yune ye Pablo ne, chinduco ye ihyan nde yan Atenas. Ndetahno ndaconan ihyan chahn, nda ye ndudo yahn Pablo che cahn Silas nduco Timoteo, ntuno ye ihyan tenun tenun no.

Quenan Pablo yan Atenas

¹⁶ Numanahn che quenan rino Pablo che nda Silas nduco Timoteo min yan Atenas ne, ama rendedecadino ye yahn ihyan yan min, te ndihche ye te ama vate dehtenduh che redin vahn ye dendiohs yahn ye. ¹⁷ Chemin che ama rente ye chete yaco nduco ihyan nación yahn Israel man, ihyan tama nación che renevahnecun ye Dendiohs man. Namin rente ye ro ro nduco ihyan che chenun ye ndihve. ¹⁸ Ama o sahn che rahn se vededevano yahn Epicureo nduco tama te o se che rahn se vededevano yahn estoico ne, canan rente se nduco Pablo. Ama o se ne, tumerune se:

—¿Deh che rahn sahn tih che ama cahnda chende se?

Tama te o se ne, rahn se:

—Cane racotuhn se ndudo yahn tama te o dendiohs.

Tihca rahn sahn chahn, te rahndudo Pablo ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo man, yahn che va che ntuche tenahn man. ¹⁹ Tuhme quenda se ihyan ama cuete che duche Areópago nan che rendo dama ihyan ndinan, rente cade ye, ne tumerune se ihyan:

—¿A nahnti cuande ne nuhn yahn ndudo ra che rahndudo ne ne? ²⁰ te rente ne dehtenduh ndudo

che hua nihnevan nuhn, ne nahm cadino nuhn
deh conahn.

²¹ Tihça rahn se, te nducoyaca ihyan yan Atenas
man, ihyan nación chenahn che vate ye min man
ne, deman yahn dehtenduh che hua devano ye
nahm nte ye man, nahm cahnevan ye man.

²² Tuhme chandi Pablo min Areópago nan
nducoyaca sahn chahn, ne cahndudo ye:

—Nchuhn ihyan yan Atenas, rendihché te ama
ritahno ne dendiohs yahn ne, ²³ te cuahn che
quechicá, rendihcheró yaco yahn nchuhn, ne
namin ntacá ama nan ta nan che ndirun tuhca:
“Nan ta yahn Dendiohs che hua rendihche ihyan.”
Dendiohs min che rendeva nchuhn yavenan ye
andahre hua rendihche ne ihyan ne, a ndudo
yahn ye che rahndudó.

²⁴ 'A Dendiohs min che dendah ye iyehnse
nduco nducuahn che va. A Dendiohs min che
rihquentiyon ye numachahte iyehnse, nde nan ro
man, nde ndiyahn man. Hua renun ye chete yaco
che rihno ihyan, ²⁵ nde hua rendotenan ye deht-
enduh che co din ihyan caña ye, te man ye redin
ye che chenun ico nducoyaco vo man, rete ye
vedevihche yuhn vo man, nducuahn dehtenduh
che rendotenan vo man. ²⁶ A ihyan min dendah
ye ama ndata no ihyan yahn nducuahn nación,
ne chihquentiyon ye che cualte ye numachahte
iyehnse. Chihco çade ye ro che cualte ye man,
nan che cualte ye man. ²⁷ Nahm Dendiohs che
nuhn ihyan iyehnse ihyan ndete che ndaca ye
ihyan, andahre cuaco te hua yahn quenan ye yahn
queri ama vo. ²⁸ Hua yahn quenan ye, te a ihyan

min che redin ye che chenun ico vo mān, vatechico vo mān, chenduche vo mān. Namin rāhn ̄ama o ihyan devano yahn nchuhn ndudo cuh che dama: “Ndāta yahn Dendiohs uvo.” ²⁹ Tuhme, nducote ndāta yahn Dendiohs uvo ne, hua ndedecadino vo che Dendiohs ne, ̄ama mieca che ndindah nduco diyahnguān mān, o diyahngua mān, o tu mān, che redendah ihyan nduhcā che nahm mān ye. ³⁰ Ro menān me ne, din chahtino Dendiohs vedetundo yahn ihyan, ate mān ne, rihquentiyon ye ihyan che vate ye numachahte iyehnse che nto ino ye nunde yahn ye, ³¹ te a ndihco cāde ye ro che techecāde ye numa cuāco yahn nducoyāca ihyan iyehnse. A tendāh nun ye ̄ama ihyan che techecāde ye menun ye, ne ndedetuhche ye ihyan min vān tenāhn. Nduco chemin ne, cāh ye, checadino nducoyāca ihyan che tihcā va cāde.

³² Cuahn che chihnevan sahn chahn yahn che ntuche tenāhn ne, nāhn se ne, rihyon nan se Pablo, ne nāhn se ne, rāhn se:

—Tahque ndah tāma ro cuahndudo ne, cahnevan nuhn.

³³ Tuhme chica Pāblo min, conāhn ye. ³⁴ Ate vān sahn chahn ne, chenun neve ihyan che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne chinduco ye Pāblo. ̄Ama ye ne, duche ye Dionisio. Ihyan min ne, ̄ama intiyahn yahn junta Areópago. Tāma ye ne, ̄ama ndāhta che duche ye Dámaris. Namin te neve ihyan, chitahno ye Dihvo vo.

18

Nda Pablo yan Corinto

¹ Chihno min ne, chica Pabol yan Atenas, ne nda ye yan Corinto. ² Min ntaca ye ama sahn, ndata yahn Israel, che duche se Aquila. Yahn yahn Ponto chihta se. Adive ne, chihnde se yahn yahn Italia. Nducote chihquentiyon emperador Claudio che ndaca nducoyaca ihyan, ndata yahn Israel, Roma, yahn yahn Italia ne, chica se min nduco ndahtha yahn se che duche te Priscila. Pabol ne, cuahn ye, quendihchero ye ihyan chahn, ³ ne nducote dama ntion yahn ihyan chahn nduko ye, che rendahyon ye tino tu cava che co vah tino ne, que-nan ye nduko ihyan chahn, din ye ntion nduko vih. ⁴ Ndate ndate, ro che rahtetuhno ihyan, rahn Pabol yaco. Min rahndudo ye, ne redin ye che renahn ihyan nación yahn Israel man, ihyan tamá nación man.

⁵ Cuahn che nda Silas nduko Timoteo che chica ye yahn yahn Macedonia ne, chihcoman Pablo ntion che redin ye, ne rahndudo ye ro ro nan ihyan nación yahn Israel. Rahndudo ye te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse. ⁶ Ate ihyan chahn ne, chi tan ye nduko Pablo, ne rahn tan ye nduko ye. Chemin che chihde ye tino yahn ye, cah ye, checadino ihyan chahn che ndaca ye min, cahcoman ye ihyan. Rahn ye:

—A man nchuhn chendihco ne nunde che conda ne, te u ne, a yahvé nchuhn. Man ne, cáhn, cuahndudó, cahnevan ihyan nación chenahn.

⁷ Ndiquendah ye yaco min, ne cuahn ye vaco ama ihyan che duche ye Justo, che nti chihto yaco. Ihyan min ne, namin rendeva ye yavenan Dendiohs. ⁸ Ama intiyahn yaco che duche ye

Crispo nduco nducoyaca ihyan ndevaco ye ne, chitahno ye Dihvo vo Jesucristo. Namin cuahn che chihnevan ama yahn ihyan yan Corinto Ndudo yahn Dendiohs ne, chitahno ye, ne chedenune ye.

⁹ Ama vino ne, chinahn ama vederihno nān Pablo, ne chihnevan ye che rahn Dihvo vo nduco ye:

—Cuiquendi, cuahndode. Hua te vah. Hua ngüen, ¹⁰ te u ne, nducó di, ne nde ama ihyan hua co nahm tah ye di cava che nuhn yah ye di. Cuiquendi, cuahndode, te muhn yan cuh ne, vate ca ama yahn ihyan che cotahno ye u.

¹¹ Chemin che quenan Pablo min yan Corinto ama nduyo quenan mān, ricuahn ye Ndudo yahn Dendiohs, rihnevan ihyan chahn.

¹² Ate cuahn che quenan Galión gobernador yahn Acaya ne, ihyan nación yahn Israel ne, chi tan ye nduco Pablo, ne ndo dāma ye, quenda ye ihyan nān se. ¹³ Rahn ye ri ye sāhn:

—Sahnguh ne, rinun se ihyan che cotahno ye Dendiohs, ate hua nduhcq che rihquentiyon ley.

¹⁴ Pablo ne, adeche cuanan cāhma ye cuahn che rahn Galión ri se ihyan chahn:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, ndete che cava ama nunde chahte che nda ne sāhn tih nān ne, va vedeyenó che techecadé yahn se. ¹⁵ Ate nducote demmān ndudo mān, che duche ihyan mān, yahn ley yahn mān nchuhn mān ne, tan condihche ne tāca techecade mān ne, te u ne, nde hua nahm techecadé yahn dehtenduh che tihchan.

¹⁶ Chihno rahn se chemin ne, chihquentiyon se che ndiquendah vah ihyan chahn. ¹⁷ Tuhme nducoyaca sāhn nación yahn Grecia che nduco se min ne, tumangan se ihyan ndinnān yahn yaco

che duche ye Sóstenes, ne a min no chahn se ihyan. Gobernador ne, ndihchero se, ate nde hua tumacah se.

Ntā Pablo yan Antioquía, ne ndaconan cuahn tun ye che co ino yune, cuahndudo ye

¹⁸ Páblo ne, ndeh ro ca quenan ye yan min. Tuhme yahve ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne chahtenun ye ąma bárco nduco Aquila nduco Priscila, ne cuahn ye nduco vih yahn yahn Siria. Min yan Cencrea, ura che ametah conun Páblo chete barco me ne, ndu rah tin ye cava che nahma ye che a tuno ro yahn ąma ndudo che a necah ye Dendiohs ro menan. ¹⁹ Cuahn che nda ihyan chahn yan Efeso ne, Páblo ne, chihcoman ye Aquila nduco Priscila, ne cuahn ye yaco, nte ye nduco ihyan nación yahn Israel che rendo dama ye min. ²⁰ Ihyan chahn ne, chica ye favor ihyan che conan ca ye min, ate hua cahneçun ye. ²¹ Tuhme yahve ye ihyan chahn:

—Va che cahñ yan Jerusalén cava che a min quenán nda ro vihco. Ate ndete che nahm Dendiohs ne, ndaconan tún, ndihchero vih vo.

Tuhme ndonun ye bárco me, ne chica ye yan Efeso.

²² Cuahn che nda Páblo yan Cesarea ne, chahn ye yan Jerusalén, necah ye Dendiohs ihyan ndiyaco. Tuhme conahn ye yan Antioquía.

²³ Cuahn che a chi rahn che ntā ye min ne, cuahn tun ye nduh yan nduh yan, yahn yahn Galacia man, Frigia man, renecah yan ye chedave yahn nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

Rahndudo Apolos yan Efeso

²⁴ Tahn min ne, Ɂama ihyan, ndata yahn Israel, che duche ye Apolos ne, nda ye yan Efeso. Ihyan min ne, chihta ye yan Alejandría. Ɂama devano ye Ndudo yahn Dendiohs, ne Ɂama ndahca rahndudo ye. ²⁵ Ndah nahm ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, ne numa cuaco man, numa ino ye man, rahndudo ye yahn ye, andahre deman yahn che chehdenune Juan Bautista devano ye. ²⁶ Min chete yaco ne, tihcä cahndudo ye numa ino ye, ne cuahn che chihno cahndudo ye ne, Aquila nduco Priscila ne, quenda ye ihyan deva vih, ne cah cuande ndah ye ihyan yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. ²⁷ Cuahn che nahm cahn Apolos yahn yahn Acaya ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, chinan ye ihyan, ne dirun ye Ɂama caca yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo che vate ye yahn min cava che nevahnecun ye ihyan. Cuahn che nda ye yahn min ne, Ɂama chinan ye ihyan chahn che numacuahn vedeyahino yahn Dendiohs chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, ²⁸ te rihco ro ye nan nducoyaca ihyan te hua ndahca che rendedecadino ihyan nación yahn Israel, nde nan che cahma ye metah. Nduco Ndudo yahn Dendiohs ne, recah cuande ye ihyan chahn te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che va cade che ndedevahn ye ihyan iyehnse.

19

Nda Pablo yan Efeso

¹ Numanahn che quenan Apolos yan Corinto ne, chuh Pablo cuahn icoyahn, ne nda ye yan Efeso.

Min ndihche ye neve se che ritahno se Dihvo vo Jesucristo, ² ne tumerune ye sahn:

—¿A quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn cuahn che chitahno ne Jesucristo ne?

Ndahconan sahn chahn:

—Nde hua nihnevan nuhn yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.

³ Tuhme ndaconan tumerune ye sahn chahn:

—¿Taça chedenune nchuhn tuhme ne?

Ndahconan se:

—Chedenune nuhn nduhça che chehdeneune Juan Bautista ihyan.

⁴ Rahn Pabloc ri ye sahn:

—Juān ne, chehdeneune ye ihyan cava che co ro che a nto ino ihyan chahn nunde yahn ye. Namin rahn Juān ri ye ihyan te va che cotahno ye ama ihyan che cochi ye adive. A ihyan min che Jesús che a va çade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyeħnse.

⁵ Cuahn che chihnevan sahn chahn che tihcä ne, chedenune se, cah se Dihvo vo Jesucristo. ⁶ Nahntah Pabloc sahn, ne quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs sahn, din che nte se tama te o devaco man, cahndudo se Ndudo yahn Dendiohs man. ⁷ Vannducoyaca ne, ri se tenduh ndichio ihyan se.

⁸ Numanahn che quenan Pabloc min ino iyo ne, rahn ye yaco, rahndudo ye numa ino ye, redin ye che renahn ihyan yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. ⁹ Ate ama yaħn ihyan ne, nducote cheche chedave yahn ye ne, hua chitahno ye, ne chihngä rahn ye yahn ndudo ndah yahn Dendiohs. Chemin che Pabloc nduco nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, chihcoman ye ihyan

chahn, ne cuahn ye, ndo dama ye chete escuela yahn qama ihyan che duche ye Tiranno. Min cahndudo ye ro ro. ¹⁰ Chete che o nduyo quendi ye, rahndudo ye min, ne qama yahn ihyan, ihyan nación yahn Israel man, ihyan nación chenahn man, che vate ye yahn yahn Asia ne, chihnevan ye ndudo yahn Dihvo vo. ¹¹ Dendiohs ne, cah ye vederihquentiyon, quenan cuma Pablo, ne rinahn vederihno rahte. ¹² Nde tino che retoh Pablo, o payon yahn ye ne, riquenda ihyan, renahn ye ihyan cah, ne rendoyahn ye, renahn ye ihyan che chenun vaco chihnga ihyan, ne rendiquendah.

¹³ Ate qama o sahn nación yahn Israel che vatechica se, rendetendah se vaco chihngq che chenun ihyan ne, nahm ndetendah se vaco chihnga nduco vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. Rahn se ri se vaco chahn:

—Numacuahn vederihquentiyon yahn Jesucristo che rahndudo Pablo yahn ye ne, rihquentiyon nuhn nchuhn che ndiquendah ne.

¹⁴ Esceva, qama ihyan nación yahn Israel, che chidocuyqan ndinqan ye ne, vate ndache daya ye, ne sahn chahn ne, tihcq redin se. ¹⁵ Ate qama yune cuahn che tihcq rahn se nduco qama vaco chihngq ne, ndahconan vaco me yahn se:

—A rendihché Jesucristo. Namin a devanó duh che Pablo. Ate nchuhn ne, ¿duh nchuhn ne?

¹⁶ Tuhme sahn che quenun vaco chihngq me ne, tumangan se sahn chahn, ne chahn se sahn numacuahn vedetan, nde nan che din cuno se nducoyqaca se. A devane sahn chahn man, ntqaca yah se man, ndiquendah vah se, chan se.

17 Nducoyaca ihyan nación yahn Israel mān, ihyan nación chenahñ mān, che vate ye min yan Efeso ne, checadino ye che tihcə chi. Ama chahn ino ye, ne ndeva ye yavenañ Dihvo vo Jesucristo.

18 Me ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ama yahn ye ne, ntuma ino ye nunde yahn ye che chitahno ye vedecuah ro menañ me. **19** Namin ama yahn ihyan che quenan cuma ye vedecuah ro menañ me ne, quenda ye libro yahn ye, chihquiyahñ ye nān nducoyaca ihyan. Cuahn che tendah cuande ihyan tava chihve nducuahn libro chahn ne, rigonun o raco ndiche mil tume diyahngua. **20** Nduco tihcə ne, ama chetuhn ndudo yahn Dihvo vo, chihnde ro vederihquen-tiyon yahn ye.

21 Chihno min ne, chihco cāde Pablo che cāhn ye yahn yahn Macedonia mān, Acaya man, quendi-hchero ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne quendi ye nde yan Jerusalén. Tuhme va che cāhn ye yan Roma. **22** Dechuh ye o combiero yahn ye che rinan se ihyan, Timoteo nduco Erasto, che cāhn se yahn yahn Macedonia numanahn che quenan ca ye yahn yahn Asia.

Ndo dama ihyan yan Efeso numacuahn vedetan

23 Tāhn min ne, ama chi tān ihyan yahn che retuhn ndudo ndah yahn Dendiohs. **24** Vedetan min ne, canañ cāya ama sahn vichediyahngua che duche se Demetrio. Sa hn min ne, rendedevihne se diyahngua, redendah se yaco cāhya nduhcə yaco yahn Diana, dendiohs che va ye yan vaco se. Yahn chihve ntion min, ne yahn sahn che redin se ntion nduco se. **25** Din dama se sahn chahn mān,

nducoyaca ca sahn che rinan se sahn nañ ntiyon min mañ, ne rahn se ri se sahn:

—Nchuhn ne, a devano ne te nñ ntiyon cuh ama rendaca vo tume. ²⁶ A rendihche ne man, a rihnevan ne mañ, nduhca che ama racotuhn Pablo ndudo van nducoyaca ihyan yan Efeso man, van ihyan che vate ye numachahte yahn yahn Asia man. Hua renguan se, rahndudo se te dendiohs che redendah ihyan ne, ndiyu dendiohs, ne a ama yahn ihyan ritahno ye. ²⁷ Che redin se ne, cahnda yahn ntiyon che redin vo, te co cuihno, nde co cuhnde mañ yaco yahn dendiohs Diana, che ama yudo ye, che rendeva nducoyaca ihyan yavenan ye, numachahte yahn yahn Asia man, numachahte iyehnse mañ. Ndete che quendi tihcä ne, nde ametah tumecah ihyan yahn vederihquentiyon yahn ye.

²⁸ Cuahn che chihnevan sahn chahn che tihcä ne, ama chi tan se, ne canan cah se:

—¡Ama yudo vederihquentiyon yahn Diana, dihve ihyan yan Efeso!

²⁹ Nduco chemin ne, necuan ihyan yan numacuahn vedetan, chetah ye Gayo nduco Aristarco, o ihyan yahn yahn Macedonia che nduco ye Pablo, ne chihndä rudo ye ihyan chahn, quenda ye ihyan ndevacoyan. ³⁰ Pablo ne, nahc ahn ye min, yahve ye ihyan yan chahn, ate ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, hua cahneçun ye. ³¹ Namin o ino ihyan ndinan che rihquentiyon ye yahn yahn Asia, che amigo yahn Pablo ne, tahve ye ndudo yahn ye che hua nahme nñ ye min. ³² Numanahmin ne, vari chende ihyan yan chahn, chenun ye min. A vih rah ama, a vih rah

tama ye, te a nahnducoyaca ye nde hua devano ye deh cuande che nto dama ye. ³³ Ama o sahn che nduco se min ne, cah cuande se Alejandro deh che ri, ne chaconahn ihyan nación yahn Israel sahn nan nducoyaca ihyan cava che cahma nan se ihyan. Din tahn se che cuahnte dihn chende nducoyaca ihyan yan chahn cava che cuahndudo se. ³⁴ Ate cuahn che checadino ye te ndata yahn Israel sahn ne, cah ye tenduh o ura tuhca:

—¡Ama yudo vederihquentiyon yahn Diana, dihve ihyan yan Efeso!

³⁵ Tuhme nda sahn secretario, chihco dihn se ihyan chahn, ne rahn se:

—Nchuhn, ihyan yan Efeso, numachahte iyehnse ne, devano ihyan te redin ihyan yan Efeso cudadoyaco yahn dendiohs Diana che chica ye nan ro. ³⁶ Nducote nducoyaca ihyan devano ye yahn chemin ne, cuahnte dihn nchuhn. Hua cuhma ne numanahn che metah ndedecadino ndah ne, ³⁷ te sahn sih che nda ne muhn ne, hua chihngarahn se yahn dendiohs yahn ne. ³⁸ Ndete che Demetrio nduco sahn che redin ntiyon nduco se vate canda se nduco adecoduhno ihyan ne, va vacoyan man, vate intiyahn che retechecade ye man. Min cahn queri ama se cuhnde cande yahn se. ³⁹ Ate ndete che tahque chahte canda yahn se ne, conan rino se, te va che ndo dama nducoyaca ihyan yan, ne ro min ne, co cuhnde cande yahn se. ⁴⁰ Nde cahnda yuhn vo che tihcä rendo dama nchuhn, rah ne, te co caca nunde ihyan yuhn vo che rendedecuan vo canda. Ndete che cäcarune ihyan ndinan ne, nde nan che cahma vo metah.

41 Chihno rahn ye chemin ne, ndedechuh ye ihyan yan chahn, conahñ ye.

20

Ndaconan Pablo, nchuh ye yahn yahn Macedonia, ntq ye yahn yahn Grecia

1 Cuahn che a chahte dihn ihyan yan chahn ne, nedin dama Pablo ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne yahve ye ihyan. Chihno min ne, chahtemahn vih ye, ne ndaca ye min, nda ye yahn yahn Macedonia. **2** Quechica ye nduh yan nduh yan yahn Macedonia, yahve ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, nde nda ye yahn yahn Grecia. **3** Min quenan ye ino iyo, ne cuahn che a va yan yahn ye che conun ye ama bärco, nahñ ye yahn yahn Siria ne, checadino ye te ihyan nación yahn Israel ne, nahñ cahno ye ihyan. Chemin che ndonun yune ye, ndaconan ye yahn yahn Macedonia. **4** Sópater yahn yan Berea man, Aristarco nduco Segundo yahn yan Tesalónica man, Gayo yahn yan Derbe man, Timoteo man, Tíquico man, Trófimo yahn yahn yahn Asia man ne, cuahn ye nduco Pablo. **5** Quendah nañ ihyan chahn yahn nuhn, ne chahtenan rino ye nuhn nde yan Troas. **6** Chuh ro yudo, vihco che reh ihyan pán che metah ya yahn ne, chahtenun nuhn ama bärco, chica nuhn yan Filipos. Chihno uhn ro ne, ntuno nuhn ihyan chahn min yan Troas, ne min chahtenan nuhn nduco vih ndache ro.

Rahndudo Pablo yan Troas

7 Ro che ndeva ndate ne, ndo dama nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo cava che ndeh ye

pan nduhcä che a va çäde, ne riyahve Pablo ihyan. Quendi ye rente ye nde chi mähn yan, te tama ro me ne, va che ndäca ye min. ⁸⁻⁹ Nto däma ihyan chahn nde nän cuarto che tahque yäco, nän ino cuahito, ne ama chendihco lámpara, riche. Ama sahn yuno che duche se Eutico ne, va se nän ventana, ne nducote ama rahn quendi Pablo rahn-dudo ye ne, chetäh yahnde sahn, ne cuahn che a ndah quiyädo se ne, ndacondä se min, chendäh se nde ndiyähn. Chahn ihyan chahn, ndedecuan ye sahn, ne a ndih se. ¹⁰ Tuhme cuenchahn Pablo, ne chahtemahn ye sahn. Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Huate dihya nchuhn co, te man ne, quenduche se, a ndedetuhche Dendiohs sahn.

¹¹ Chihno min ne, condä Pablo, ne cheh ye nduco ihyan chahn. Quendi ye rahndudo ye nde chi dave, ne tuhme cuahn ye. ¹² Me sahn yuno me ne, ndiquenda ihyan chahn sahn ndeväco se, quenduche se, ne ama chi yeno nducoyäca ye.

Pablo nduco combiero yahn ye, chica ye yan Troas, cuahn ye yan Mileto

¹³ Chahtenun nuhn ama bärco, quendäh nän nuhn yahn Pablo, cuahn nuhn yan Asón. A nte cade nuhn te min va che cuahtenant rino nuhn ihyan, te man ye nahm çäca cäh ye nde min. ¹⁴ Cuahn che ntäca vih nuhn nduco ye min yan Asón ne, chenda ye chete barco nduco nuhn, ne ndä nuhn yan Mitilene. ¹⁵ Tama ro me ne, chica nuhn min, ne chuh nuhn yan Trogilio, ne nde tama ro me ne, ndä nuhn yan Mileto. ¹⁶ Tihçä din nuhn, te nahm chuh däma Pablo yan Efeso çäva che hua condah ye yahn yahn Asia. Ndete che

conun ne, nahn ntqn nun ye yan Jerusalén, conan ye min ndqn ro vihco Pentecostés.

Cahndudo Pablo nqn intiyahn yaco che vate ye yan Efeso

¹⁷ Cuahn che a chenan nuhn yan Mileto ne, tahve Pablo che chehua intiyahn yaco nde yan Efeso. ¹⁸ Cuahn che ndqn ihyan chahn min ne, cahndudo Pablo:

—Nchuhn ne, a devano ne nduhcq che quechicá van nchuhn nde ro che ndqn yahⁿ yahn Asia. ¹⁹ Numacuahn ro che quenán nduco nchuhn ne, dín ntiyon yahn Dendiohs numacuahn vedene-cun. Ama chuhríhn mqn, chihtera nune ndutinán mqn, yahn che ihyan nación yahn Israel ne, chen-nun ino ye vedetqn nducó. ²⁰ Ate hua cheguán cahndudó nqn nchuhn nducuahn che cochihve yahn ne. Chicuáhn nchuhn nqn nducoyqaca ihyan mqn, queri qama ne ndevqaco ne mqn. ²¹ Ihyan nación yahn Israel mqn, ihyan nación chenqahn mqn, chicuáhn nducoyqaca ye che va che nto ino ye nunde yahn ye, ne cotahno ye Dihvo vo Jesucristo. ²² Mqn ne, nahn Vaco Dendiohs che cahn yan Jerusalén, nde hua devanó nducuahn che cuahno có min. ²³ Ate devanó te nduh cuqn yan nqn che ráhn ne, rahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ri u te va che conún vacoyahn mqn, ama chuhríhn mqn. ²⁴ Ate nde hua rendedecadinó yahn chemin, andahre cahnno ihyan u, te nahn dináhn numacuahn vedeyeno ntiyon che te Dihvo vo Jesucristo u, che cuahndudó ndudo ndah yahn vedeyahino yahn Dendiohs.

25 'Man ne, a devano cuacó te nde ama nchuhn che cahndudó ndudo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs nān ne ne, ametah ndaconan ndihchero ne u. **26** Chemin che cahmá có nchuhn te ametah quendihcó nunde cāva nde əma ne, **27** te a cahndudó nān ne nducuahn che ndihco cāde Dendiohs, nde tah hua chinán. **28** Cuihco nchuhn cudādo mān ne. Namin codín ne cudado nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, te chaconahn Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn che din ne ntiyon min. Nunde yahn ihyan chahn ne, a nenevihve nduco yun yahn Dihvo vo. **29** U devanó te cuahn che a conáhn ne, ndā sahn che conun se ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne din se che cuihno cotuhn ye nduhcā che retuhn itecuche cuahn che rendā lobo. **30** Vān mān nchuhn ne, quendāh sahn che detoh nan se ndudo cuaco, cahncheh se ihyan che a ritahno ye Dihvo vo, ne quenda se ihyan lādo yahn se. **31** Chemin che cuihco nchuhn cudādo, ne cuenecāhco ne te ino nduyo nde ro nde rahn, riyahvé queri əma ne, nde chihterá nune ndutinán cāva ne.

32 'Dihno, mān ne, ndāhcó nchuhn tāh Dendiohs. Codinahn ne ndudo yahn vedeyahino yahn ye, te va vederihquentiyon yahn, ne co din che quendi cotahno ne Dihvo vo Jesucristo numa ino ne. Namin nedin dāma Dendiohs nchuhn nduco nducoyaca ihyan che a ndihco vih ye cāva che co ye ihyan yahn mān ye. **33** Cāva mān ne, hua nahna yáhn nde əma dehtenduh yahn ihyan, nde tume, nde tino. **34** Mān redín ntiyon cāva che ndāca che rechuhnún nduco ihyan che rinduco ye u. A mān nchuhn devano ne. **35** Cuahn dāma

chicuáhn nchuhn che tihcä va che din vo ntiyon, ne conan vo ihyan che metah yahn ye nduhcä che rahn Dihvo vo Jesucristo: “Tahque ndah che cäh vo ihyan che co che cotäh vo che te ye.”

³⁶ Cuahn che a chihno cahndudo Päbло ne, chehntihya ye, ne coväh ye nduco nducoyaca ihyan chahn. ³⁷ Tuhme ąma chaco nducoyaca ihyan chahn, chatemähn ye Päbло, ne tenan ye ihyan, ³⁸ te ąma chi rän ye yahn che rahn Päbло te ametah ndaconan ndihche vih ye. Tuhme chengu yune ye Päbло nde nän che va bärco.

21

Cuahn Pablo yan Jerusalén

¹ Chihco män nuhn dihno vo chahn, chahtenun nuhn chete bärco me, ne cuahn dama nuhn nde yahn yahn Cos. Tama ro me ne, ndä nuhn yahn yahn Rodas, ne chica nuhn min, cuahn nuhn yan Pátara. ² Min ndihche nuhn ąma barco che cuahn cuahn yahn yahn Fenicia, ne chahtenun nuhn chete, cuahn nuhn. ³ Chuhanan nuhn yahn yahn Chipre, quenan cuahn lădo tăh cueh nuhn, ne cuahn dama nuhn nde yahn yahn Siria. Nducote bärco min ne, yan Tiro chan cava che ndevah chede yahn ne, cuenchahn nuhn. ⁴ Min ntäca nuhn ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne chahtenan nuhn nduco ye ndache ro. Ihyan chahn ne, din Vaco Dendiohs che checadino ye deh che va che co, ne rahn ye ri ye Päbло che hua cahn ye yan Jerusalén. ⁵ Ate chihno ndate min ne, chica nuhn min, ne nducoyaca ihyan chahn, nde ndahta, nde chahn, nde checähya yahn ye män, chengu yune ye nuhn nde chihto nuniyahñ. Min chehntihya

nducoyaca nuhn, covah nuhn. ⁶ Chihno yahve vih nuhn man, chahtemahn vih nuhn man, tuhme chahtenun nuhn bärco me, ne ihyan chahn ne, conahnh ye ndevaco ye.

⁷ Chica nuhn yan Tiro, nda nuhn yan Tolemaida. Min ntaca nuhn ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne chahtenan nuhn nduco ye ama ro. ⁸ Tama ro me ne, chica nuhn min, ne nda nuhn yan Cesarea. Chenda nuhn vaco dihno vo, Felipe evangelista, ama ihyan diácono che ndache chahn, ne min chahtenan nuhn nduco ye. ⁹ Ihyan min ne, vate cun tahn ntuco daya ye, che rahndudo te Ndudo yahn Dendiohs. ¹⁰ A ndeh ro chenan nuhn min cuahn che nda ama ihyan che duche ye Agabo che chica ye estado yahn Judea. Ihyan min ne, recah Dendiohs che recadino ye deh che va che co. ¹¹ Nda ye nan che chenun nuhn, ne chetah ye payon chahno yahn Pablo. Dechiche ye cah ye man, tahn ye man, ne rahn ye:

—Rahn Vaco Nda yahn Dendiohs te ihyan nación yahn Israel che vate ye yan Jerusalén ne, tuhcä dechiche ye ihyan che yahn ye payon chahno cuh, ne necah ye ihyan tahn sahn tama nación.

¹² Tuhme nuhn nduco dihno vo che vate ye yan Cesarea ne, ama ndeh rahn nuhn nduco Pablo che hua cahnh ye yan Jerusalén. ¹³ Ndaconan ye, ne rahn ye ri ye nuhn:

—¿Dehco che raco nchuhn, recah ran ne chedave yahn?, te u ne, a va yan ndiyu deman che dechiche ihyan u, ate a va yan andahre cahno ye u min yan Jerusalén yahn che rahndudó ndudo yahn Dihvo vo.

14 Nducote hua chicha ndudo yahn nuhn ne, cheguan nuhn riyahve nuhn ihyan, ne rahn nuhn:
—Co nduhcä che nahm Dihvo vo Dendiohs.

15 Chihno min ne, chihco yan nuhn dehtenduh yahn nuhn, ne cuahn nuhn yan Jerusalén. **16** Yahn dihno vo che vate ye min yan Cesarea ne, cuahn ye nduco nuhn. Namin cuahn ama dihno vo, yan yahn Chipre, che duche ye Mnasón. Ihyan min ne, a rahn ritahno ye Dihvo vo, ne vaco ye va che cuahenan nuhn min yan Jerusalen.

Chahn Pablo quendihchero ye Jacobo

17 Cuahn che ndä nuhn yan Jerusalén ne, ihyan yan min che ritahno ye Dihvo vo ne, nte ye Dendiohs nuhn numacuahn vedeyeno. **18** Tama ro me ne, chahn nuhn nduco Pablo, chendihchero ye Jacobo, ne min nto dama nducoyaca intiyahn yaco. **19** Pablo ne, necäh ye Dendiohs ihyan chahn, tuhme necäh cuande ye ihyan queri ama vederihno che din Dendiohs van ihyan nación chenahn. **20** Cuahn che chihnevan ihyan chahn ne, ndeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs. Tuhme rahn ye ri ye Pablo:

—Dihno nuhn, ndähcä nduhcä che rahn ne, ate rendihche ne te ama yan ihyan nación yahn Israel, çäde mil ye, ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne nducoyaca ye ne, nahm ye che quendi vo, dinahn vo ley che dirun Moisés. **21** Checadino ihyan chahn te ndih ne, ricuahn ne ihyan nación yahn Israel che vate ye nación chenahn, che hua dinahn ye ley min man, hua nahm ye seña daya ye man, hua quendi ye costumbre ndico yuhn vo man. **22** Man ne, ¿deh din ye?, te ndo dama nducoyaca ye

cuahn che cadino ye che a ndaq ne. ²³ Tahque ndah tuhcä codin ne. Vate cun sahn dihno vo muhn che a nahñ cuihno ro che vate se yahte yahn ndudo che cäh se Dendiohs. ²⁴ Cuinduco ne sahn, ne cäh ne tume sahn cava che cua se dehtenduh che co vedino ro min cuahn che va che ndu rah tin se. Tuhme cadino ihyan chahn te hua cuaco nduhcä che rahn ihyan nduco ye yahn ne, ne codevano ye te namin ndih ne, redinahn ne che rihquentiyon ley. ²⁵ Me ihyan tama nación che ritahno ye Dihvo vo ne, a dirun nuhn yahn ye che hua tumecäh ye yahn nducuahn dehtenduh, atenän o ino che tuhchan. Hua cheh ye yute che ri vedino, rihco ihyan nän dehtenduh che redin vahn ye dendiohs yahn ye män, hua cheh ye yun män, yute yahn ite che hua ra yun yahn te män, hua cuahenan ye nduco ndahta che ndiyu ndahta yahn ye män.

Din se preso Pablo chete yaco chahte

²⁶ Tuhme chinduco Pablo sahn che cun chahn, ne tama ro me ne, ndodave ye nduco se nduhcä costumbre min, ne chenda ye chete yaco chahte cava che co ye chidocuyan ro che cuihno yahte yahn se män, cäh queri ämä se vedino yahn se män.

²⁷ Ate cuahn che a nahñ tuno nduh che ndache ro che va che cäh sahn chahn vedino yahn se ne, ndaq ino cun sahn nación yahn Israel che chica se yahn yahn Asia, ne ndihchero se Pablo chete yaco me. Chinun se nducoyaca ihyan yan, ne tumangan se Pablo, ²⁸ cah se:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, ¡cuinan ne nuhn! Cotäh vo sahnguh che quechica se nduh yan nduh yan, rinun se ihyan che hua dinahn ye

che rihquentiyon nación yuhn vo mān, yāco yuhn vo mān, ley yuhn vo mān. Avāne ne, nda se əma o sahn tāma nación muhn chete yāco, detoh nan se muhn nān che rendeva vo yavenān Dendiohs.

²⁹ Tihcā rahn sahn chahn yahn che ndihchero se Pablo viyān me che nduco ye Trófimo, əma sahn yan Efeso, ne rāhco se te co quenda ye sahn min chete yāco.

³⁰ A nahm nducoyāca ihyan yan, aderano ye, ndo dāma ye, ne tumangan ye Pablo numacuahn vedetān. Chihndā rudo ye ihyan cuahn chevah, ne ndetāhno necahde ye chende yāco. ³¹ Adeche cahno ihyan chahn Pablo cuahn che checadino ihyan ndinān yahn sandādo che nducoyāca ihyan yan Jerusalén, a nto dāma ye numacuahn vedetān.

³² Ndetāhno quenda ihyan ndinān me sandādo yahn ye mān, capitán mān, ne cuahn ye rano ye nan che nto dāma ihyan yan chahn. Cuahn che ndihche ihyan yan chahn che ndā ihyan ndinān me nduco sandādo chahn ne, chenguan ye rahn ye Pablo. ³³ Chihquentiyon ihyan ndinān me che din sandādo chahn preso Pablo, dechiche se ihyan nduco o cadena. Tuhme tumerune ye duh ihyan ye mān, deh nedin ye mān. ³⁴ Ihyan yan chahn ne, a vih rah əma, a vih rah tāma ye, ne nducote hua chi chenahn ihyan ndinān me yahn che əma vari chende ye ne, chihquentiyon ye sandādo che quenda se Pablo chete cuartel. ³⁵ Cuahn che ndā sandādo chahn nduco Pablo nān nda che rendā chete cuartel ne, quenda yāco se ihyan, te əma cānda chende ihyan yan chahn, ³⁶ ndito cāhcye ye, rah ye:

—¡Cuihno nchuhn sahn tih!

Cahndudo Pablo nañ ihyan yan

³⁷ Cuahn che ndaq se nduco Pablo chendevah quartel ne, tumerune ye ihyan ndinan me:

—¿A te yune ne che cahmá ɣama o ndudo ne?

Ndahconan ihyan ndinan me:

—¿A ri rente devaço griego? ³⁸ ¿A ndiyu di sahn nación yahn Egipto che ndedecuen canda a rahn me, quenda cun mil sahn rihno ihyan cuahn icoyahn?

³⁹ Tuhme ndahconan Pablo:

—U ne, ihyan nación yahn Israel u. Yan vacó ne, Tarso, ɣama yan chahte, yahn yahn Cilicia. Codin ne favor, ne te yune ne che cahmá nduco ihyan sih.

⁴⁰ Cah yune ihyan ndinan me che cahma Pablo, ne chandi ye nñan nda me, din tñah ye cava che cuahte dihn chende ihyan yan chahn. Tuhme cahndudo ye devaço hebreo:

22

¹ —Nducoyaca nchuhn, ihyan ndico man, dihnó man, cuihcovan ne che cahmá, te hua dehva nedín yahn ne.

² Cuahn che chihnevan ihyan chahn che devaço hebreo rente ye ne, tahque chahte dihn chende ye, ne quendi ye rahn ye:

³ —U ne, ndata yahn Israel u. Chihndeyán yan Tarso, yahn yahn Cilicia, ate muhn yan Jerusalén chihtá. Muhn chahn ndáh, Gamaliel chicuahn ye u nducuahn ley che dinahn ihyan ndico yuhn vo. Numacuahn ro ne, redináhn numa inó nducuahn che rihquentiyon Dendiohs, nduhcq che

redin nchuhn mān ro cuh. ⁴ Ro menān ne, ti-hcq redin tān nduco ihyan che ritahno ye Jesucristo, ne retendāh vāh nde ndahta, nde chāhn ye, ríh ihyan vācoyaahn, nde nahndecuihnó ihyan. ⁵ Chidocuyān che tahque ndinān nduco intiyahn, a devano cuaco ye yahn chemin, te a ihyan chahn te ye cāca u cāva che cāhn yan Damasco, nguá nducoyaca ihyan che ritahno ye ihyan min, din nuhn castigo ihyan muhn yan Jerusalén.

Cahndudo Pablo nduhcq che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁶ 'Ate cuahn che cuahn ninó yan Damasco, tenduh nān inguiyahñ ne, adenān chiya chihto nān ama dave che chica nān ro, ⁷ ne chendāh nde ndiyahñ. Ura min no chihneván ̄ama ndudo che rāhn nducó: "Saulo, Saulo, ¿dehco che redin tan nduco ihyan yáhn?" ⁸ Tuhme tumeruné: "Dihvē, ¿duh ndih ne?" Ndhahconan ndudo me: "U che Jesucristo yahn yan Nazaret. A u che redin tan nducó." ⁹ Sāhn che nduco se u ne, ̄ama dihya se chi, ndihche se dave me, ate hua chenahn se ndudo me. ¹⁰ Tuhme tumeruné: "Dihvē, ¿deh va che dín ne?" Rāhn Dihvo vo ri ye u: "Cuenecuen, ne cuehn dame yan Damasco. Min cāhma ihyan co ye di deh che va che din." ¹¹ Chi ve u, din dave me, ne a sāhn combiero yáhn chetah se tāh, quenda nan se u nde ndā nuhn viyān me.

¹² 'Min va ̄ama ihyan che duche ye Ananías che redinahn ye ley che dirun Moisés, ne nducoyaca ihyan nación yahn Israel che vate ye yan min ne, ̄ama renevahneçun ye ihyan. ¹³ Ndā ihyan min nān che quenún, ne rāhn ye: "Dihno Saulo, mān

ne, ndaconan co ro nan.” Ndetahno chi ro nán, ne ndihcheró ihyan. ¹⁴ Tuhme ráhn ye ri ye u: “Dendiohs yahn ihyan ndico yuhn vo ne, a tendah nun ye di nde ro menan cava che conechn deh che nahm ye mān, cava che ndihche Dāya Ndah yahn ye mān, cava che cahneven ndudo che cahma ye co ye di mān. ¹⁵ Tihcq din Dendiohs, te va che cuahndode ndudo yahn ye nān nducoyaca ihyan mān, va che cuacotohn ndudo yahn nducuahn dehtenduh che ndihchero mān, chihneven mān. ¹⁶ Mān ne, ¿dehco che quenan rine? Cuenecuen, ne cuedenune di, cuah Dihvo vo Jesucristo cava che nchahco Dendiohs nunde yehn.”

Ráhn Pablo nduhcq che dechuh Dihvo vo Jesucristo ihyan, cuahndodo ye vān ihyan nación chenahn

¹⁷ Cuahn che ndaconán muhn yan Jerusalén ne, cháhn, cováh chete yaco chahte. Numanahn che reváh ne, chinahn áma vederihno nán. ¹⁸ Ndihcheró Dihvo vo Jesucristo, ne ráhn ye ri ye u: “Cuique muhn yan Jerusalén tenun tenun no, te muhn ne, hua tumacah ihyan che cuahndode ndudo yáhn.” ¹⁹ Tuhme ráhn rí ihyan: “Dihvé, nducoyaca ihyan sih ne, a devano ye te quechicá nduh yan nduh yan, rendá chete yaco, rehuá ihyan che ritahno ye ndih, ne ráhn ihyan mān, ríh ihyan vacoyahn mān. ²⁰ Cuahn che nte cađe intiyahn che va che coh Esteban, ihyan min che dinahn ye ndudo yahn ne mān, cahndodo ye ndudo yahn ne mān ne, namin nducó, chi dama ndudo yáhn nduco ye, nde tuno dín cudádo tino yahn sahn che chihno se ihyan.” ²¹ Ate ráhn

Dihvo vo ri ye u: “Cuehn, te u dechúh di yahn yahn, cuahndode ndudo yáhn vān ihyan nación chenāhn.”

Va Pablo tāh ihyan ndinān yahn sandādo

²² Nde ndudo min chihnevan ihyan yan chahn, tuhme canān rah ye:

—¡Cuihno nchuhn sahn tih! ¡Ametah nahm ndi-chhero nuhn sahn!

²³ Nducote quendi rah ihyan chahn numacuahn vedetān, ri yaco ye tino yahn ye mān, ri yaco ye yuniyahm mān, ²⁴ chihquentiyon ihyan ndinān me che quenda sandādo chahn Pablo chete cuartel, ne cuahn se ihyan cāva che cāhma ye deh cuande che tihcā rah ihyan yan chahn yahn ye. ²⁵ Ate cuahn che a dechiche sahn chahn Pablo che a cuanān cuahn se ihyan ne, tumerune ye sahn capitán che nti se min:

—¿A rihquentiyon ley che cuahn nchuhn ama ihyan che ndi cuande ye Roma numanahn che metah techecāde ne yahn ye?

²⁶ Cuahn che chihnevan capitán chemin ne, chahn se, chengo se ihyan ndinān yahn se:

—Cuihco ne cudādo deh che redin ne, te sahngāh ne, Roma ndi cuande se.

²⁷ Tuhme cuahn ihyan ndinān me nān Pablo, ne tumerune ye ihyan:

—¿A cuāco che Roma ndi cuande di ne?

Ndahconan Pablo yahn ye:

—Tācā hua. Roma ndi cuandé.

²⁸ Tuhme rāhn ihyan ndinān me ri ye ihyan:

—U ne, ama ndeh tume nedihvē cāva che chi cuandé Roma.

Rāhn Pablo:

—Ate u ne, dehve nedihvé che ndi cuandé min, te chidá ne, min ndi cuande ye.

²⁹ Nduco chemin ne, sandədo che vatendi yan se che cuahn se Paboló ne, ndaca dame se, chihcoman se ihyan. Nde mən ihyan ndinən me ne, nducote checadino ye che Roma ndi cuande Pablo ne, dihyá nun ino ye chi yahn che chihquentiyon ye che chahyato ye.

*Chahn Pablo nən nducoyaca sahn ndinən yahn
nación yahn Israel*

³⁰ Tama ro me ne, nducote nahm cadino ihyan ndinən me deh cuande che redin tən ihyan yan chahn nduco Pablo ne, chihquentiyon ye che ntəhte sandədo cadena che nchiche ihyan, ne cah ye nducoyaca sahn ndinən yahn nación yahn Israel, chidocuyan ndinən mən, sahn intiyahn mən. Tuhme tendəh ye Pablo, ne nda ye ihyan nən sahn chahn.

23

¹ Ndihchero Pablo nducoyaca sahn ndinən chahn, ne rahn ye:

—Nchuhn, dihnó, u ne, dave yavenán nən Dendiohs nde meniyon.

² Tuhme chidocuyan che tahque ndinən che duche ye Ananías ne, chihquentiyon ye sahn che vatendi se min che cuahn se chende Pablo. ³ Rahn Pablo ri ye ihyan min:

—O nən o chende ne, Dendiohs tihcə cuahn ye ndih. ¿A ndiyu va ne tən che techecəde ne yáhn nduhcə che rihquentiyon ley? ¿Me dehco che redin ne che hua rihquentiyon ley, chihquentiyon ne che cuahn sahn sih u?

4 Sahn che vatendi min ne, rahn se ri si Pablo:

—¿Dehco che rahn tan nduco chidocuyan che tahque ndinan?, te a Dendiohs che necah ye vederihquentiyon ihyan.

5 Rahn Pablo:

—Dihnó, a ndirun nán Ndudo yahn Dendiohs: “Hua cahme tan yahn ihyan ndinan yahn yan vase.” Ate hua ntá tín che ihyan tih che chidocuyan che tahque ndinan.

6 A devano Pablo te sahn ndinan chahn che nto dama se, retechecade se ne, o cuan ndi se. Ama cuan se ne, saduceo, ne tama cuan se ne, fariseo. Chemin che rahn ye numa dito ye:

—Dihnó, u ne, fariseo u. Namin chidá ne, fariseo ye. Retechecade nchuhn yáhn yahn che ritahnó te va che ntuche tenahn.

7 Cuahn che tihcá rahn ye ne, sahn fariseo chahn nduco sahn saduceo chahn ne, canan rahteruhn chende se, ne hua chi dama ndudo yahn se nduco vih, **8** te sahn fariseo ne, ritahno se te va che ntuche tenahn man, vate ángel man, vaco man. Ate sahn saduceo ne, hua ritahno se nde ama nan dehtenduh che tihchan. **9** Ama vari chende nducoyaca sahn chahn. Tuhme necuan neve sahn devano ley che dirun Moisés che ndi cuande se van fariseo, ne rahn nan se Pablo:

—Sahnguh ne, metah nunde yahn se. Ndete che ndiyahve ama vaco ndah, o ama ángel sahn ne, hua ndahca che din tan vo nduco se, te co din vahcho vo yahn Dendiohs.

10 Nducote ama rahteruhn chende sahn chahn ne, vah ihyan ndinan me che denan cahno se Pablo. Chemin che dechuh ye che chehua

sandədo cəva che ndetendah se ihyan vən sahn chahn, ndiquenda se ihyan nən cuartel.

¹¹ Vino min ne, chihnde ro Dihvo vo Jesucristo nən Pəbло, ne rəhn ye ri ye ihyan:

—Pəbло, hua dehve rahque, te nduhcə che cahndode ndudo yáhn muhn yan Jerusalén ne, namin va che cuahndode min yan Roma.

Rinuhn ino sahn yan Jerusalén təca cəhno se Pablo

¹² Təma ro me, ura che a chi dave ne, yahn sahn nación yahn Israel ntuhno se nduco vih che cəhno se Pəbло. Cah se ndudo yahn se numacuahn vedeyudo che nde hua cheh se nde hua cuh se numanahn che ametah dinahn se ndudo min. ¹³ Səhn che tihcə ntuhno chahn ne, nchuh ca o raco ihyan se. ¹⁴ Chahn sahn chahn nən chidocuyan ndinən mən, sahn intiyahn yahn nación yahn Israel mən, ne rəhn se:

—Nuhn ne, ntuhno nuhn, ne cah nuhn ndudo yahn nuhn numacuahn vedeyudo che nde hua cheh nuhn nde hua cuh nuhn numanahn che ametah cəhno nuhn Pəbло. ¹⁵ Mən ne, nchuhnduco nducoyaca ihyan ndinən chenəhn ne, cuedechuh ne ndudo yahn ihyan ndinən yahn sandədo che checu ye Pəbло caviyan muhn nən ne, din cə ne che nahndəchecəde ndah ne yahn se. Me nuhn ne, cuahnenan yan nuhn yune, ne ura che metah ndə nino se ne, cəhno nuhn sahn.

¹⁶ Ate sahn dihn dacua Pəbло ne, checadino se che nahndəchecəde ndah ne yahn, ne chahn se nən cuartel, chengo se ihyan. ¹⁷ Tuhme cah Pəbло əma sahn capitán, ne rəhn ye ri ye sahn:

—Cuiquenda ne sahn dihn cuh nañ ihyan ndinan yahn ne, te va ɣama ndudo che cahma se nduco ye.

¹⁸ Capitán min ne, quenda se sahn dihn me nañ ihyan ndinan me, ne rahn se:

—Pablo che quenun ye vacoyahne, cah ye u, ne rahn ye ri ye u che checú sahn dihn cuh nañ ne, te va ɣama ndudo che cahma se nduco ne.

¹⁹ Ihyan ndinan me ne, chetah ye tāh sahn dihn me, quenda ye sahn ɣama lādo, ne tumerune ye sahn:

—¿Deh che nahm cahme nducó ne?

²⁰ Tuhme rahn sahn dihn me ri se ihyan:

—Yahn sahn yan ne, ntuhno se nduco ihyan ndinan yahn nación yahn nuhn che caca ye ndih che ngu ne Pablo nañ ye caviyān, cava che techecađe ndah ye yahn ye. ²¹ Ate hua cotahno ne che cahma ye, te nchuh ca o raco se chenun ndeh se, chenan rino se Pablo. Sahn chahn ne, a cah se ndudo yahn se numacuahn vedeyudo che nde hua cheh se nde hua cuh se numanahn che ametah cahno se ihyan. Man ne, a vateyan se, chenan rino se deh ndudo ndahconan ne.

²² Tuhme rahn ihyan ndinan me ri ye sahn dihn me che hua cahma se nduko nde ɣama ihyan che cah se, checadino ye yahn chemin, ne ndedechuh ye sahn.

Dechuh ye Pablo tāh gobernador Félix

²³ Cah ihyan ndinan me o sahn capitán yahn ye, ne chihquentiyon ye sahn che cahcoyān se cun ciento quenan ino raco ndiche sandado, o ciento sahn che rica cah man, o ciento sahn che nda lanza man, ino raco ndiche sahn che ra yuhdo

mān. Cuahteyān se cāva che cāhn se yan Cesarea nān rahco nun vino. ²⁴ Namin chihquentiyon ye che cāhcoyān se əma o caballo che cā Pablo mān, din se cūdādo ihyan mān, cāva che ndāhcā ndā ye nān gobernador Félix. ²⁵ Nduco sahn capitán chahn dechuh ye əma cāca nān che dirun ye tuhca:

²⁶ “Gobernador Félix che əma renevahnecún ndih, u, Claudio Lisias nté Dendiohs ndih. ²⁷ Ihyan nación yahn Israel ne, din ye preso sahnguh, a nahm cahno ye sahn, ate cuahn che checadinó che Roma ndi cuande se ne, cháhn nduco sandādo yáhn, chehneví sahn tāh ye. ²⁸ Nducote nahm cadinó deh cuande che din ye preso sahn ne, quendá sahn nān sahn ndinān yahn ye. ²⁹ Min checadinó te nahm techecāde sahn chahn yahn se nduhca che rihquentiyon ley yahn mān se. Ate nduhca che rihquentiyon ley yuhn vo ne, nde metah deh cuande che cāhno ye sahn, nde hua ne che co se preso. ³⁰ Adive checadinó te əma yáhn sahn yan ntuhno se che cāhno se sahn. Chemin che mān ne, dechúh sahn nān ne. A ráhn rí sahn ndinān chahn che chi se nān ne, cuhnde cāde yahn se nduco se. Caviyān tuhme.”

³¹ Dinahn sandādo chahn che chihquentiyon ihyan ndinān me, ne quenda se Pāblo vino min, ndā se nde yan Antípatris. ³² Tāma ro me ne, a demān sandādo ra yuhdo cuahn se nduco Pāblo, ne sahn chenahn chahn ne, ndaconan se nān cuartel. ³³ Cuahn che ndā se yan Cesarea ne, necāh se cāca me tāh gobernador. Namin necāh se Pāblo tāh ye. ³⁴ Cuahn che chihno ndihchenan gobernador cāca me ne, tumerune ye Pāblo deh

estədo ndi cuande ye, ne cuahn che checadino ye che Cilicia ne, ³⁵ rahn ye ri ye ihyan:

—Tehecədē yehn cuahn che ndə sahn che rica nunde se yehn.

Tuhme chihquentiyon ye sandədo che din se cudəo ihyan chete palacio yahn Hérodès.

24

Pablo nan gobernador Félix

¹ Chihno uhn ro min ne, Ananías, chidocuyan che tahque ndinən nduco neve sahn intiyahn ne, ndə se min yan Cesarea, nda se əma abogado che duche se Tértulo. Chahn sahn chahn nən gobernador cəva che cəca nunde se yahn Pablo. ² Cuahn che a chehua sandədo Pablo ne, canən Tértulo, rica nunde se yahn ye:

—Gobernador, nundihve cuahn ndih yahn che numacuahn vededevano yahn ne, redin ne cudəo numachahte yan vaco nuhn, ne əma dihn va man, ama ndəhcə chenan nuhn man.

³ Gobernador Félix, əma renevahneecun nuhn ndih, ne nte nuhn nundihve cuahn ndih yahn nducuahn che redin ne cəva nuhn. ⁴ Man ne, cəva che hua nduh tihyon nuhn ura yahn ne ne, codin chahtino ne, cuihnevan ne menən lihn che cəhma nuhn. ⁵ Sa hn tih ne, nduhcə əma cah cəva nuhn, tihcə se, te quechica se numachahte yahn yahn Roma, rendedecuan se ihyan nación yahn Israel, rinun se ihyan che rahteruhn ye nduco vih. Namin ndinən se yahn partido yahn sahn yan Nazaret che duche se Jesús. ⁶ Nde nahm detoh nan se yəco chahte yahn nuhn. Chemin che chetəh nuhn sahn, nahm tehecəde nuhn yahn se

nduhcä che rihquentiyon ley yahn nuhn. ⁷ Ate Lisias, ihyan ndinän yahn sandädo ne, chenda ye, ntico ye sahn numacuahn fuerza täh nuhn, ⁸ ne rahn ye te duh ihyan che nahm caca nunde ye yahn se ne, chi ye nan ne. Co cacarune män ne sahn, ne cadino ne te cuaco nducuahn che rica nunde nuhn yahn se.

⁹ Sahn nación yahn Israel che nduco se min ne, namin rahn se te cuaco nducuahn chemin. ¹⁰ Tuhme din täh gobernador çava che cahma Pablo, ne rahn ye:

—Ama yenó che ndih techecäde ne yáhn, te a devanó te a ndeh nduyo rihquentiyon ne yan vacó. ¹¹ Co cadino män ne te coman ri ndichioro che ndá yan Jerusalén çava che ndevá yavenán Dendiohs. ¹² Hua rente çandá nduco ihyan, hua rendedecuán ihyan, nde huane chete yaco chahte män, nde huane chete yaco cahya män, nde huane viyan män. ¹³ Sahn sih ne, hua co ndahco cuaco se nde ama dehtenduh che rica nunde se yáhn. ¹⁴ Cahma cuacó có ndih te redináhn vederihquentiyon ra che ndahco çade Dendiohs yahn ihyan ndico yáhn. Sahn sih ne, rahn se te a deva vih vederihquentiyon min, ate hua, te ritahnó Dendiohs män, nducuahn ley yahn ye män, nducuahn vederihquentiyon yahn ye che dirun ihyan profeta män. ¹⁵ Nduhcä che ritahno sahn sih ndudo yahn Dendiohs che va che ntuche nducoyaca tenahn, ihyan che ndah ye nan Dendiohs män, ihyan che hua ndah ye män ne, tihcä ritahnó. ¹⁶ Chemin che ama rihcó cudädo ro ro çava che dave yavenán nan Dendiohs män, nan ihyan män.

¹⁷ 'Chihno ndeh nduyo che quechicá nan yahn

yahn ne, ndaconán nación yáhn c̄ava che necáh tume che ndi vedevahino c̄ava ihyan chevah mān, c̄ah vedino yáhn nān Dendiohs mān. ¹⁸ Chihno che ndo davé nduhc̄a costumbre yahn nuhn ne, ̄ama o sahn nación yahn Israel che chica se yáhn yahn Asia ne, ndihchero se u chete yáco chahite ura che recáh vedino yáhn. Hua redin c̄andá, nde hua yáhn ihyan nducó. ¹⁹ A sahn chahn che va che chi se muhn, c̄aca nunde se yáhn ndete che va dehca che nedín yahn se. ²⁰ Ndete che hua ne, sahn sih cahma se deh nunde ntāca se ro che ndo dāma se, techecade se yáhn. ²¹ Ametah nde ̄ama nunde yáhn atenan che ̄ama dito ráhn nān se tuhc̄a: “Mān ne, retechecade nchuhn yahn che ritahnó che va che ntuche tenáhn.”

²² Cuahn che chihnevan Félix che tihc̄a ne, nducote a ndah devano ye nduhc̄a che ritahno ihyan Dihvo vo Jesucristo ne, chaconahn nān ye che retechecade ye, ne ráhn ye ri ye sahn chahn:

—Cuahn che ndā Lisias, ihyan ndinān yahn sandādo ne, cadino ndáh yahn dehtenduh che rica nunde nchuhn.

²³ Tuhme chihquentiyon Félix capitán me che quendi se, din se cudādo Pablo. Ate hua tihyon chiche se ihyan mān, c̄ah yune se che cahñ ihyan yahn ye quendichero ye ihyan mān, c̄ah ye dehtenduh yahn ye mān.

²⁴ Chihno neve ro me ne, chenda Félix nan che retechecade ye, ne nduco ye ndáhta yahn ye, Drusila, ̄ama tāhn nación yahn Israel. Dechuh tun ye che chehua Pablo c̄ava che cahma ye nduhc̄a che va che cotahno ihyan Dihvo vo Jesucristo.

²⁵ Ate cuahn che ráhn Pablo yahn che va che

cahcoman ihyan dehtenduh che ri yeno man ye man, va che dinahn ye che rihquentiyon Dendiohs man, va che techecade Dendiohs yahn ihyan man ne, dihya Félix chi, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nduco chemin ne, a va. Tama ro cuahn che conun yahn ne, tahvé che ngua di.

²⁶ Namin quenan rino Félix che cah Pabloc tume ihyan cava che ntahte ye ihyan, ne chemin che ama ndeh yune cah ye ihyan cava che nte ye nduco vih. ²⁷ Tihca chihno o nduyo, ne ndiquendah Félix che quenan ye gobernador, chenda Porcio Festo menun ye. Nducote Félix ne, nahm ye che quendi co yeno ihyan nación yahn Israel nduco ye ne, hua ntahte ye Pabloc.

25

Pablo nán gobernador Festo

¹ Tuhme nda Festo cava che conan ye gobernador. Chihno ino ro min ne, chica ye min yan Cesarea, ne nda ye yan Jerusalén. ² Chidocuyan che tahque ndinan nduco sahn ndinan yahn nación yahn Israel ne, necah cuande se ihyan nduhca che a chica nunde se yahn Pabloc. ³ Nducote a ntuhno sahn chahn che dechuh se sahn che cahno se Pabloc cuahn yune ne, chica se ama favor chahte Festo che tahve ye che quengua Pabloc yan Cesarea. ⁴ Ate ndahconan Festo te Pabloc ne, a yan Cesarea quenan ye vacoyahn, ne cuihno neve ro ne, va che ndaconan man ye min nan che rihquentiyon ye. ⁵ Rahn ye ri ye sahn chahn:

—Co cahn nchuhn yan Cesarea nducó, ne min cuhnde cäde yahn ne nduco sahn min ndete che va nunde chahte yahn se.

6 Atenan nun, o ndiche ro quenan Festo yan Jerusalén, tuhme conahn ye yan Cesarea. Tama ro me ne, chihnde ye nan che retechecade ye, ne tahve ye che chehua Pablo. **7** Cuahn che nda Pablo ne, ama yahn sahn ndinan yahn nación yahn Israel che chica se yan Jerusalén, nda se min ne, chahtendi se, chica nunde se yahn ye yahn ama nde nan nunde rahte, ate nde ama hua chi ndahco cuaco se. **8** Tuhme rahn Pablo, rendedevahn ye ihyan:

—U ne, hua quendihcó nde ama nunde. Hua chihnga ráhn, nde huane yahn ley yahn ihyan nación yahn Israel, nde huane yahn yaco chahte yahn ne, nde huane yahn emperador che ri-hquentiyon ye Roma.

9 Ate nducote nahm Festo che co yeno ihyan nación yahn Israel nduco ye ne, tumerune ye Pablo:

—¿A nahm cahn yan Jerusalén cava che min techecadé yehn ne?

10 Ndaconan Pablo yahn ye:

—A nan intiyahn yahn emperador yahn Roma ntí meniyon. A muhn va che cuhnde çade yáhn. A devano ndah ne te nde ama nunde hua quendihcó yahn ihyan nación yahn Israel. **11** Ndete che quendihcó ama nunde che va che cóh ne, cui-hquentiyon ne che cóh. Ate ndete che hua cuaco nde ama nan dehtenduh che rica nunde sahn sih yáhn ne, nde ama ihyan hua co necah se u täh se. Man ne, ricá che man emperador teche çade ye yáhn.

12 Nte çade Festo nduco ihyan che rinan ye ihyan, tuhme rahn ye ri ye Pablo:

—Mān ne, nducote a chique che techecāde emperador yehn ne, nān emperador cahn.

Pablo nān rey Agripa

¹³ Chihno neve ro min ne, rey Agripa nduco Berenice ne, chahn ye yan Cesarea che ndihchero ye Festo. ¹⁴ Ndeh ro chahtenan ihyan chahn min, ne ąma ro ne, rente Festo nduco rey me yahn Pablo, ne rahn ye:

—Quenun ąma preso vācoyaḥhn che chaconahn Félix sahn. ¹⁵ Cuahn che cháhn yan Jerusalén ne, chidocuyan che tahque ndinān nduco sahn ndinān yahn nación yahn Israel ne, nte cuande se u yahn nunde che redecueh dāme se sahn, ne chica se che coh se. ¹⁶ Ndaḥconán yahn sahn chahn te ihyan ndinān yahn Roma ne, hua rihquentiyon ye che coh ąma ihyan numanahn che ametah cuhnde cāde yahn ye nduco ihyan che rica nunde ye yahn ye. ¹⁷ Chemin che cuahn che ndā sahn chahn muhn ne, hua chihco rinó ihyan. Tāma ro me ne, cháhn nan che retechecādē, ne tahvé che chehua sahn preso me. ¹⁸ U rāhcó te co ąma nunde chahte quendihco se, ate sahn che rica nunde chahn ne, hua ri deh nunde che redecueh dame se sahn. ¹⁹ Demān yahn dehtenduh che ritahno se nduco yahn ąma ihyan che duche ye Jesucristo che a ndih ye, ne sahn preso ne, rahn se te quenduche ye. A chemin no che rica nunde sahn chahn yahn se. ²⁰ Nducote u ne, hua devanó tāca techecādē yahn dehtenduh che tihchan ne, tumerune sahn ndete che nahm cāhn se yan Jerusalén, cuhnde cāde yahn se. ²¹ Ate chica se che techecādē emperador Augusto yahn se. Chemin

che chihquentiyón che ndonun se vacyahn nde ro che co dechúh sahn täh ye.

²² Tuhme rahn Agripa ri ye Festo:

—Namin u nahm cahneván che cahma se.

Ndahconan Festo yahn ye:

—Caviyan cahnevan ne che cahma se.

²³ Tama ro me ne, Agripa nduco Berenice ne, chendä ye numacuahn vedeyudo chete palacio nduco ihyan ndinän yahn sandäo män, ihyan nahm che vate ye yan min man. Tuhme tahve Festo che chehua Pablo, ²⁴ ne rahn ye:

—Rey Agripa män, nchuhn che nto dama ne muhn män, ngä sahnguh. Ama yahn sahn ndinän yahn nación yahn Israel, nde chica nunde se yahn se cuahn che cháhn min yan Jerusalén, nde ndä se muhn, hua renguan se rica se u che cahcantiyón che coh se. ²⁵ Ate u ne, hua ntacá nde ama nunde yahn se cava che coh se, ne nducote män se chica se che techecadé emperador Augusto yahn se ne, chihquinó che dechúh sahn nän ye. ²⁶ Ate nducote hua devanó deh nunde yahn se che dirún nän caca che dechúh yahn emperador yuhn vo ne, tahvé che chehua sahn. Nti se nän nducoyaca nchuhn, menän vihca nän ndih, rey Agripa, cava che tumacadino ne deh nunde quendihco se che co dirún nän caca che dechúh, ²⁷ te rahcó te dín ama vedenine ndete che dechúh ama preso che nde hua dirún deh nunde quendihco se.

26

Chihnevan rey Agripa yahn Pablo

¹ Tuhme rahn Agripa ri ye Pablo:

—Co cahme.

Chenihyon Päbло täh ye, ne rahn ye:

² —Rey Agripa, Ɂama ndah ro yáhn che co cahmá nan ne yahn nducuahn che rica nunde sahn ndinan yahn nación yahn Israel yáhn, ³ te ndih ne, a devano ne nducuahn costumbre yahn nuhn, ihyan nación yahn Israel män, yahn che ndeh cuan ndi nuhn män. Chemin che ricá ndih che din chahtino ne yahn nducuahn che cahmá.

*Nduhcä che din Pablo ro che ametah cotahno ye
Dihvo vo Jesucristo*

⁴ 'Nducoyäca ihyan nación yahn Israel ne, ndihche ye nduhcä che quechicá yan vacó män, yan Jerusalén män, nde ro che lihn u. ⁵ Ndete che nahne ye ne, co cahma ye te nde ro che chihtá ne, chinducó partido yahn fariseo, partido min che tahque yudo vederihquentiyon yahn. ⁶ Män ne, cuhnde çade yahn, te ritahnó che va che ndedetuhche Dendiohs tenahn nduhcä che a cah ye ndudo yahn ye ihyan ndico yahn nuhn. ⁷ Nducoyäca ihyan, nduh che ndichio ndata yahn Israel ne, ritahno ye che dinahn Dendiohs ndudo yahn ye, ne chemin che, nde ro nde rahn, redinahn ye che rihquentiyon ye män, rendeva ye yavenan ye numacuahn chedave yahn ye män. Rey Agripa, män ne, a yahn che tihcä ritahnó che va che conahn ndudo min che rica nunde sahn chahn yáhn. ⁸ ¿Dehco che hua ritahno nchuhn che Dendiohs va che ndedetuhche ye tenahn?

Nduhcä che din tan Pablo ro menan me, nahncahno ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁹ 'Ro menan me ne, ndedecadinó che va che din tan nduco ihyan che ritahno ye Jesucristo

yahn yan Nazaret, ¹⁰ ne tihcä din tän nduco ihyan chahn yan Jerusalén. Chidocuyan ndinän ne, dirun ye ama caca, te ye u çava che cuih ihyan vacoyah, ne chíh ama yahn ihyan che ritahno ye Jesucristo. Cuahn che rihno ye ama cha ihyan chahn ne, namin nducó ri dama ndudo yahn nduco ye. ¹¹ Ama ndeh yune cah ríhn ihyan chahn cava che cahcoman ye che ritahno ye Jesucristo. Tihsä redín nduh yan nduh yan chete yaco, te ama din tän nduco ihyan chahn che nde tama nación ráhn, rinúhn ihyan.

Rente Pablo nduhcä che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹² 'A ntion min chahn yan Damasco, ndá caca che te chidocuyan ndinän chahn u. ¹³ Ndih rey, cuihcovan ndah ne. Nän inguiyah, cuahn che quenun yuné, cuáhn ne, u nduco sahn che nducó, ndihchero nuhn ama dave che chica nän ro, che tahque yudo ro che co yahn che quendihco nän ro, ne chiya chihto nän nuhn. ¹⁴ Chera nducoyaca nuhn ndiyah, ne chihneván ama ndudo devaco yahn mán, che ráhn: "Saulo, Saulo, ¿dehco che redin tan nduco ihyan yahn? Che tihcä redin ne, nduhcä redin itenine che renun yah mán te ite, renun te yahn cuiyon che rahco nduco ihyan ite." ¹⁵ Tuhme tumeruné: "Dihvé, ¿duh ndih ne?" Ndahconan Dihvo vo, ne ráhn ye ri ye u: "A u che Jesucristo che redin tan nducó. ¹⁶ Cuenecuen, te chihnde ró nan çava che din ntion yahn. A tendahnún di çava che cuacotohn ndudo yahn che ndihchero u mán ro cuh. Man va ca che ndihchero u, ne tihcä cuacotohn ndudo yahn chemin. ¹⁷ Ndedeváhn

di tāh ihyan nación yahn Israel mān, tāh ihyan nación chenāhn mān, te vān ihyan chahn dechúh di, ¹⁸ cāva che cacuehn ihyan, ne hua quendi ye vedetundo yahn ye mān, hua quendi ye, dinahn ye che rihquentiyon chundah mān. Ate quendi ye vededevano mān, dinahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs mān. Namin cotahno ye u, ne nduco chemin ne, ndāca ye vederenchahco yahn nunde yahn ye, ne cuachtenan ye dama nduco ihyan yahn Dendiohs.”

Dinahn Pablo ndudo che chihnevan ye

¹⁹ 'Rey Agripa, hua chacotáhn ndudo che chica vahchetero, chihneván, ²⁰ te cahndudó ndudo min nan ihyan yan Damasco mān, nan ihyan yan Jerusalén mān, nan ihyan che vate ye numachahte estado yahn Judea mān, nan ihyan che vate ye nación chenāhn mān. Riyahvé ihyan chahn che nto ino ye nunde yahn ye mān, che cuah ye Dendiohs mān, che ndāhcā cuachtenan ye cāva che cāhco ro ye che a nto ino ye mān. ²¹ Yahn che tihcā redín ne, sahn nación yahn Israel ne, tumangan se u min chete yāco chahte, nahm cāhno se u. ²² Ate rinan Dendiohs u, ne nde meniyon riquendí rahndudó ndudo yahn ye nan nducoyaca ihyan, ihyan nahm mān, ihyan chevāh mān. Ndudo che din Dendiohs che dirun ihyan profeta mān, Moisés mān, yahn che va che co ne, a ndudo min no che rahndudó. ²³ Rahndudó che a va che chuhrihn ihyan min che a va cāde che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse, ne cuihno che coh ye ne, ihyan min menān vihca va che ntuche ye vān tenāhn, cāh ye ndudo ihyan nación yahn nuhn mān, ihyan nación

chenahn man, che ndevahn nducoyaca ihyan che cotahno ye ihyan.

Nahn Pablo che cotahno rey Agripa

²⁴ Cuahn che tihcä ráhn Páblo, che rendedevahn ye ihyan ne, cah Festo:

—Pablo, ¡luco ri di!, yahn che ama rehn.

²⁵ Ate ndahconan Páblo:

—Festo, che ama renevahneecún ndih, hua dehve luco u, te che renté, rihnevan nchuhn ne, deman ndudo cuaco. ²⁶ Ngá rey Agripa, a devano ndah ye dehtenduh che tuhchan. Chemin che nde hua rá cuádo, renté nán ye. A devano cuacó te namin ihyan cuh ne, a devano ye nducuahn dehtenduh che tuhchan, te nán nducoyaca ihyan chinahn. ²⁷ Rey Agripa, ¿a ritahno ne ndudo che din Dendiohs che dirun ihyan profeta ne? U devanó te ritahno ne.

²⁸ Ráhn Agripa ri ye Páblo:

—Nduco tah cuahn ne, din che cotahnó Jesucristo.

²⁹ Tuhme ráhn Páblo:

—Nduco tah o nduco ndeh ama ndahca ndete che cuahnecon Dendiohs che ndih nduco nducoyaca ihyan che vate ye muhn, rihnevan ye che ráhn, cotahno nchuhn Jesucristo nduhca che ritahnó. Namin ama ndahca ndete che hua cuahnecon Dendiohs che cō nchuhn preso nduhca u.

³⁰ Chihno ráhn Páblo chemin ne, rey me man, Berenice man, gobernador man, nducoyaca ihyan che vate ye min man ne, necuan ye, ³¹ cuahn ye ama lado, ne rente ye yahn Páblo van man ye nduco vih:

—Sahn tih ne, dehve quendihco se nde ama nunde caya che coh se, nde huane cava che conun se vacoyahn.

³² Agripa ne, rahn ye ri ye Festo:

—Ndetē che hua chica se che techecāde emperador yahn se ne, co ntah̄te vo sahn.

27

Dechuh ye Pablo yan Roma

¹ Cuahn che a chihnde cāde che dechuh ye Pablo yan yahn Italia ne, chinduco nuhn ihyan. Ama capitán che duche se Julio, che ndi cuande se batallón che duche Augusto, ndondā tāh se Pablo nduco te neve preso che va che cāhn se.

² Chahtenun nducoyaca nuhn ama bárcos yahn yan Adramitio che a va yan che nahns yahn yahn Asia, ne chica nuhn min. Namin Aristarco yahn yan Tesalónica, yahn yahn Macedonia ne, chinduco ye nuhn. ³ Tāma ro me ne, ndā nuhn yan Sidón, ne nducote Julio ne, renevahnecon se Pablo ne, cāh yune se che chahn ye, chendihchero ye amigo yahn ye mān, che conan ihyan chahn ihyan mān. ⁴ Cuahn che chica nuhn yan Sidón ne, chuhnan nuhn yahn yahn Chipre, quenan lado tāh cueh nuhn, te cuahn nān che cuahn nuhn rechi yuhne. ⁵ Chuh dāma nuhn yahn yahn Cilicia mān, Panfilia mān, ne ndā nuhn yan Mira, yahn yahn Licia.

⁶ Min ndāca capitán me ama bárcos yahn yan Alejandría che cuahn yahn yahn Italia, ne chihquentiyon se che chahtenun nuhn chete, quendi nuhn cuahn nuhn. ⁷ Chihno ndeh ro ne, a conunde ndā nino bárcos me yan Gnido, te ama rino cuahn.

Nducote ama rechi yuhne cuahñ nañ cuahn ne, tahque ndah che chuh nino yan Salmón, ne chconduto nan yahñ yahn Creta. ⁸ Ama conunde chuh bärco me numacuahn chihto nuniyahñ nde nda ama cuan nino yan Lasea nañ che duche Buenos Puertos.

⁹ Ama ndeh ro chinda, ne ama cahnda che cuahtechica ca bärco nañ nuniyahñ, te a cochi nino ro iche. Chemin che yahve Pablo nducoyaca ihyan che chenun ye min, ¹⁰ ne rahn ye:

—Nchuhn combiero, devanó te ama cahnda ndete che quendi vo cuhn vo, te denda vo bärco cuh nduco chede che nda. Nde man vo ne, cahnda yuhn vo.

¹¹ Ate capitán me ne, tahque tumacah ca ye yahn sahn che yahn se bärco me man, sahn ndinan che ricahca man, che co che rahn Pablo. ¹² Nducote yan min ne, hua ndahcq che cuahtenant ihyan ro iche ne, nducoyaca ihyan chahn ne, nahñ ye che ndaca nuhn min, ndete che co nda nuhn Fenice, ama yan, yahñ yahn Creta che rendihche cuaco cuahñ nañ Africa, cava che min cuahtenant nuhn ro iche.

Ama ri yudo nañ nuniyahñ

¹³ Ama ro ne, canan quendihco yuhne cuto che hua dito rano, ne chihco dama ino ihyan chahn, ne cuahn nuhn numacuahn chihto yahñ yahn Creta. ¹⁴ Ate huane rahn me ne, canan ama dito rano yuhne tan, rahn nañ bärco me. ¹⁵ Nducote hua recah yune yuhne tan me che cahñ bärco cuahñ nañ che nahñ nuhn ne, tahque ndah chihcoman nuhn che quenda cuahñ nañ che nahñ. ¹⁶ Chuh nuhn nino nañ ama yahñ lihn che duche

Clauda nañ che ametah nduh dito rano yuhne, ne a conunde chi ndo tāh ihyan chahn indu lihn che renda bárco, ¹⁷ ndeterun ye chete. Tuhme chahcotuma ye ihyo bárco me cāva che hua condan. Nino min va əma cuān nan che duche Sirte, nan che hua yanó nune, ne vāh ye che min cuan bárco me. Chemin che ndedevah ye tino tu che quendihco nan yāhn yahn bárco me cāva che hua cahn min. ¹⁸ Tāma ro me ne, quendi ca rano yuhne tān me, ne chihtera ye chede che nda bárco me vān nuniyāhn. ¹⁹ Chihno ino ro min ne, chihtera ye nde əma ndeh nan dehtenduh yahn bárco me. ²⁰ A əma ndeh ro che nde yāhn nde iyón hua rendihchero nuhn, ne a min cuihno coh nuhn che rahco nuhn, te əma riquendi ri yudo.

²¹ Chihno ndeh ro che hua reh nuhn ne, chandi Pablo mendāhn, ne rāhn ye:

—Combiero, ndete che dinahn nchuhn che ráhn ro che chenan vo yāhn yahn Creta ne, hua chica vo min, ndere chinda dehtenduh. ²² Mān ne, hua dehve rahco nchuhn, te andahre conda bárco, ate nde əma vo ne, hua dehva co yuhn vo. ²³ U ne, devanó chemin, te icuino ne, Dendiohs yáhn che redín ntíyon yahn ye ne, dechuh ye əma ángel yahn ye, ²⁴ ne rāhn ye ri ye u: “Pablo, hua dehve rahque, te va che nda nañ emperador yahn Roma, ne cāva di ne, ndedevahn Dendiohs nducoyaca ihyan che chenun ye ndoque chete bárco.” ²⁵ Combiero, cāh yan nchuhn chedave yahn ne, te u ne, devano cuacó te Dendiohs ne, redinahn ye ndudo yahn ye, ne conahn nduhca che rahn ángel me. ²⁶ Ate bárco ne, va che cāhnán nañ yāva.

²⁷ Riquenda muhn riquenda min yuhne bärco me, ne chihno o ndate ne, rechuh ąma cuan nān che duche Adria. Nān māhn yan ne, checadino sahn che recāhca bärco me che a nino va yahn cuma. ²⁸ Decāde se vān nune me a yan ca, ne ri ndico ntihyon ąma metro. Tah cuahn cāna nān ne, decāde tun se, ne ri ndico ndache metro. ²⁹ Nducote vāh se che cahnān bärco me nan yava ne, ndedevah se nduco ihyo cun cu che duche an-cla cuahn cah bärco me, cāva che ametah co cahn ca, ne chahtenan rino sē, ąma rendedecadino se nde chi dave. ³⁰ Numanahmin ne, sahn che ricāhca bärco me ne, nahm cāno se, ndedevahn se sahn. Chemin che canān ndedevah se indu me, redin cā se che nahm ndedevah se tāma te o cu cuahn tīn bärco me. ³¹ Ate rāhn Pābilo ri ye capitán me nduco sandādo chahn:

—Ndete che cāno sahn chuhn ne, nchuhn ne, hua co ndevahn ne.

³² Tuhme chihca sandādo chahn ihyo che nechiche indu me ne, chendah nun vān nune.

³³ Cuahn che a nahm co dave ne, rāhn Pābilo ri ye nducoyaca sahn chahn:

—Ndāhcā che cheh nchuhn, te a o ndate che nde hua reh ne nde hua rahteyādo ne. ³⁴ Cocheh nchuhn mare tah cāva che cocha ne, cāhca ne nune. Hua dehve rāhco ne, te hua dehva co yahn ne.

³⁵ Chihno rāhn ye chemin ne, chetāh ye pan, ne necāh ye nundihve cuahn Dendiohs nān nducoyaca sahn chahn, ne ndeh ye canān reh ye.

³⁶ Tuhme chavi tah vederān yahn sahn chahn, ne namin cheh se. ³⁷ Vān nducoyaca nuhn che chenun nuhn chete bärco me ne, ri nuhn o ciento

quenan ino raco ntihyon ama ihyan. ³⁸ Chihno che cheh sahn chahn tah ne, chihtera ca se trigo cava che ndaq cah nduh bärco me.

Chehchenun barco van nuniyahñ

³⁹ Cuahn che a chi dave me ne, hua nchanan sahn ricahca bärco chahn ti man che chenun se. Ate chinan se ama reche nuniyahñ che a ro yahndute numa chihto. Tuhme chihquino se che cacahca se bärco me, ndete che co nda min. ⁴⁰ Chihca se ihyo yahn ancla chahn, nuhnde cava bärco me. Ndaahco cava se indu che ricahca bärco, ne cuahn che ndedeca yaco se tino tu che rendihco tin yahn yahn bärco ne, canan rica, cuahn cuahn nan va reche nuniyahñ. ⁴¹ Ate nda bärco me ama cuan nan che rentahn nun vih nune, ne cahn nan yava. Min chihnde chiche, ne nducote ama rahn nune cuahn vedame ne, chihno chendan. ⁴² Tuhme ntuhno sandado chahn che cáhno se sahn preso cava che hua cáno nde ama se. ⁴³ Ate capitán min ne, nducote hua nahm se che coh Pablo ne, hua cáh yune se che tihcá din se. Chihquentiyon se che nducoyaca sahn che ri se nune ne, cáhca se nune, cáhn se nan yáhn cuma, ⁴⁴ ne sahn chenahn ne, nan irahno man, cheyahñ bärco man, cáhn nduco se. Nduco tihcá ne, ndevahn nducoyaca nuhn.

28

Quenan Pablo yahn yahn Malta

¹ Cuahn che a nda nuhn yahn min ne, checadino nuhn che Malta duche. ² Ihyan che vate ye min ne, ama nevahneecun ye nuhn, ne chihco ye ama vacoyahñ chahte cava che necah ihno nuhn, te

ama iche mān, ama ran co mān. ³ Pablo ne, renedin dāma ye duniyahñ cuma, ne cuāhn che rih ye vacoyahñ ne, quendah̄ ąma cu tān yahn ihno yahn vacoyahñ, ne cah̄ te tāh ye. ⁴ Cuahn che ndihche ro ihyan yāhn min che quendihco raco cu me tāh Pablo ne, rāhn ye vān mān ye nduco vih:

—Sāhn tih ne, co sāhn rihno ihyan se, ne andahre ndevahn se vān nuniyahñ, ate tāh Dendiohs ne, hua ndevahn se.

⁵ Ate chihde Pābло tāh ye, ne chendāhnun cu me vacoyahñ, ne hua dehva chi yahn ye. ⁶ Nducoyaca ihyan chahn ne, chenan rino ye che condito Pābло, o adenān no condah ye, coh ye. Ate cuahn che a chi ndeh ura che chenan rino ye ne, a hua dehva chi, ne ndahcorun ye che rendedecadino ye, ne rāhn ye te Pābло ne, Dendiohs ye.

⁷ Nino min va yāhn yahn ąma ihyan che duche ye Pulio. Ihyan min ne, ndinān ye yahn ihyan chahn. Ǻma nevahneun ye nuhn numacuahn vedeyeno, ne chahtenan nuhn vaco ye ino ro.

⁸ Chida Pulio ne, quendite ye, ndi ye cah ihno mān, cah yun mān. Chahn Pābло, chendihchero ye ihyan, ne chihno covāh ye ne, nahñ tāh ye ihyan min, ne ndo yahn ye. ⁹ Checadino ihyan yahn chemin, ne ndo dāma ihyan cah che vate ye yāhn min, ne namin ndoyahn ye. ¹⁰ Ǻma nevahneun ihyan yāhn min nuhn, ne te ye nducuahn dehenduh che cochihve yahn nuhn cuahn che ndaca nuhn min.

Ndā Pābло yan Roma

¹¹ Chihno ino iyo ne, chahtenun nuhn chete tāma bārco yahn yan Alejandría che quenan min

ro iche. Barco min ne, nda ama bandera nan che nentavā se Cástor nduco Pólux, che rivahn dendiohs yahn sahn che ricahca bärco. ¹² Ndā nuhn yan Siracusa, ne min chahtenan nuhn ino ro. ¹³ Chica nuhn min, quendi nuhn numa chihto nuniyahñ nde ndā nuhn yan Regio. Tama ro me ne, rano yuhniyahñ, ne chihno o ro ne, ndā nuhn yan Puteoli. ¹⁴ Min ntaca nuhn yahn dihno vo, ne rahñ ye nduco nuhn che cuahnen nuhn nduco ye. Chahtenan nuhn ama ndate, tuhme cuahn nuhn yan Roma. ¹⁵ Dihno vo che vate ye yan Roma ne, checadino ye che ndā nino nuhn, ne ndā ye, chendi yune ye nuhn ama cuan nān che duche Tres Tabernas. Nahñ ye ne, ndā dama ye nde ndihve che duche Fóro de Apio. Cuahn che ndihchero Pablo ihyan chahn ne, cah yan ye chedave yahn ye, ne necah ye nundihve cuahn Dendiohs. ¹⁶ Cuahn che ndā nuhn yan Roma ne, necah capitán me preso chahn tāh ihyan ndinān yahn sandado che redin cudado min. Me Pablo ne, cah yune ye che nuhn ye ama vah nān che conun ye, ne nduco ye ama sandado che redin se cudado ihyan.

Rahndudo Pablo Ndudo yahn Dendiohs yan Roma

¹⁷ Chihno ino ro che ndā nuhn ne, din dama Pablo nducoyaca ihyan nahñ, ndata yahn Israel, che vate ye min yan Roma, ne rahñ ye ri ye ihyan:

—Nchuhn dihnó, u ne, nde ama nunde hua quendihcó nān ihyan nación yuhn vo Israel, nde hua rahcotáhn costumbre che chihco ihyan ndico yuhn vo. Ate andahre che tihcā ne, din ye preso u min yan Jerusalén, ne necah ye u tāh ihyan

ndinan yahn Roma. ¹⁸ Ihyan ndinan chahn ne, techecade ye yáhn, ne nducote ametah nde Ɂama nunde yáhn cava che cahcantiyon ye che cóh ne, nahntahté ye u. ¹⁹ Ate ihyan nación yuhn vo ne, hua cahneçun ye. Chemin che a çade chicá che techecade emperador yáhn, andahre metah nde Ɂama nunde che cah ihyan nación yuhn vo. ²⁰ Mán ne, din dámá nchuhn cava che ndihche vih vo mán, cava che nte cuandé nchuhn dehco che nchiche cadena cuh u mán. Nchiche cadena cuh u, te ritahnó che va che conahn ndudo che te Dendiohs, checadino uvo, ihyan nación yahn Israel.

²¹ Tuhme rahn ihyan chahn ri ye ihyan:

—Nde Ɂama çaca che dirun ihyan estado yahn Judea yahn dehtenduh che redin ne, ametah ndatäh nuhn. Namin nde Ɂama dihno vo che rica ye min, renda ye muhn ne, hua chihngä rahn ye yahn ne. ²² Ate nahntahnevan nuhn deh cahma ne, te a numacuahn no ne, tan ihyan yahn vederihquentiyon ra che ritahno nchuhn.

²³ Tuhme chihco ye Ɂama ro, ne Ɂama yahn ye ndo dama ye vah nän che quenun Pablo, ne numa ro cahndudo ye yahn vederihquentiyon che ndahco çade Dendiohs. Rahndudo ye ley che dirun Moisés mán, ndudo che dirun profeta mán, ne nahntahnevan ye ne, hua chitahno ye. ²⁴ Nahntahnevan ye ne, hua quenan ino ye ne, necuan ye che nahntahnevan ye. Tuhme rahn Pablo ri ye ihyan chahn:

—A ndahcqá ndudo che cah Vaco Ndah yahn Dendiohs, cahndudo ihyan profeta Isaías, chihnevan

ihyan ndico yuhn vo:

²⁶ Cuehn, cuahndode nañ ihyan sih tuhcä:
“Cuahn dama rihnevan nchuhn, ate hua renahn
ne.

Cuahn dama rendihche ro ne, ate hua renchanan
ne,

²⁷ te nedin cheche man ne chedave yahn ne.

Hua redinahn ne man, hua rihcovan ne man,
hua renahn ne man, hua rento ino ne nunde yahn
ne man.

Chemin che hua renchahco Dendiohs caña ne.”

²⁸ Man ne, cadino nchuhn te cuahndudo nuhn
ndudo ndah yahn Jesucristo van ihyan nación
chenahhn. Ihyan chahn che cuaco ne, cahcovan ye,
ne ndedevahn Dendiohs ihyan.

²⁹ Cuahn che chihno rahn Pablo tihcä ne,
conahhn ihyan chahn, quenan ama ndeh rente ye
nduco vih, te chi tan ye yahn ndudo min.

³⁰ Pablo ne, quenan ye min o nduyo, quenun
ye vah nañ che tumanan ye, ne nevahneçun ye
nducoyaca ihyan che rahn ye, rendihchero ye
ihyan. ³¹ Rahndudo ye yahn vederihquentiyon
yahns Dendiohs man, ricuahn ye ndudo yahn Di-
hvo vo Jesucristo man, ne nde ama ihyan ne, hua
din vahche ye yahn ye.

**El Nuevo Testamento: Cuicateco de Teutila
New Testament in Cuicatec, Teutila (MX:cut:Cuicatec,
Teutila)**

copyright © 1972 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cuicatec, Teutila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cuicateco, Teutila [cut], Mexico

Copyright Information

© 1972, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cuicatec, Teutila

© 1972, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

6bd8292c-2070-5c2d-8b8b-378bf0f66afe